

UNIVERSITEIT TWENTE.

Betrokken burgers

Motieven, verwachtingen en ervaringen van burgers en politie
in burgerparticipatieprojecten

Rosanna Stokes
0087149

Haarlem, 7 september 2010

Universiteit Twente
Public Administration – Public Safety Governance
Drienerlolaan 5
7500 AE Enschede

Politie Haaglanden
Burgemeester Patijnlaan 35
2585 BG Den Haag

Begeleiders Universiteit Twente: Dr. A.J.J. Meershoek
Dr. M.R.R. Ossewaarde
Begeleider Politie Haaglanden: Dhr. J. Bodrij

Management samenvatting

Burgerparticipatie is een instrument dat steeds meer wordt gebruikt om burgers te betrekken bij de aanpak van problemen in hun eigen omgeving. De politie Haaglanden is hier ook steeds meer mee bezig en heeft al behoorlijk wat projecten lopen op allerlei niveaus.

De politie Haaglanden heeft de opdracht gegeven om te onderzoeken of de verwachtingen van participerende burgers en politie afhankelijk zijn van het niveau waarop wordt geparticipeerd in burgerparticipatieprojecten.

De onderzoeksvraag in dit onderzoek is de volgende:

In hoeverre speelt het niveau van participatie een rol bij de verwachtingen van zowel politie als participerende burgers bij burgerparticipatieprojecten van de politie Haaglanden?

Voor het beantwoorden van deze vraag zijn drie verschillende burgerparticipatieprojecten van de politie Haaglanden onderzocht welke zich elk op een ander niveau van burgerparticipatie bevinden. Dit is gedaan door het verzamelen van informatie over de projecten, het houden van interviews met betrokken participanten en politiemensen, en het observeren van de projecten.

De projecten die zijn onderzocht zijn:

- Burgers in Blauw Scheveningen: burgers krijgen de mogelijkheid om een dienst mee te draaien met de politie. Dit project wordt door de politie ingedeeld op het niveau 'informereren', waarbij de politie vooral de burger informeert, in dit geval door te laten zien wat er allemaal bij het politiewerk komt kijken.
- Wijk en Agent Samen (WAS) Rokkeveen: bij dit project gaan burgers en politie samen de straat op om te surveilleren in hun wijk. Dit project wordt door de politie Haaglanden ingedeeld op het niveau 'consulteren', waarbij de politie de burger raadpleegt over problemen en kwesties die spelen in hun directe woonomgeving.
- Buurtpreventie Wateringen: een aantal malen per week surveilleren participanten van dit project zelfstandig in hun eigen woonomgeving. Dit project wordt door de politie Haaglanden ingedeeld op het niveau 'participeren', waarbij de burger zelf actief meehelpt om de woonomgeving veiliger te maken.

Het antwoord op de onderzoeksvraag luidt dat het niveau van burgerparticipatie zeker van invloed is op de verwachtingen die participanten en politie hebben van de projecten. Het lijkt er op dat niveau een grotere invloed heeft op verwachtingen van de politie dan die van de participanten. Echter niet alleen het niveau is hierop van invloed. Ook zaken als doel en duur van het project en de motieven waarmee geparticipeerd wordt zijn belangrijk bij het opstellen van verwachtingen bij zowel politie als participerende burgers.

Naast deze bevindingen zijn ook nog andere opvallende zaken geconstateerd.

Allereerst blijkt dat het niveau van participatie in theorie en praktijk wel eens van elkaar verschilt. Een project kan ingedeeld zijn in een bepaald niveau, maar uit de werkzaamheden van participerende burgers blijkt dit op een heel ander niveau plaats te vinden.

De treden tussen de verschillende niveaus zijn te groot, waardoor de doorstroming van burgers van het ene naar het andere niveau heel klein is. Vooral de stap tussen informeren en consulteren is erg groot.

Uit dit onderzoek blijkt ook dat burgers anders kijken naar resultaten van projecten dan wel eens wordt gedacht. Participanten willen goed geïnformeerd worden over de dingen die ze doen en vinden het belangrijk dat de zaken waaraan zij werken worden teruggekoppeld, maar echt concrete resultaten blijken niet altijd nodig te zijn om de participanten tevreden te houden. Voor hen is het belangrijker dat de politie aandacht besteedt aan het werk dat ze doen en dat ze op de hoogte worden gehouden van allerlei zaken.

De politie Haaglanden kan een aantal dingen doen, zodat burgerparticipatie in de toekomst nog belangrijker en beter wordt.

1. Door de niveaus van burgerparticipatie anders vorm te geven kunnen de projecten beter in een bepaald niveau geplaatst worden. Er zou een stap tussen 'informereren' en 'consulteren' geplaatst moeten worden.
2. Betrokken agenten kunnen veel van elkaar leren met betrekking tot de begeleiding van participanten. Het zou een goed idee zijn om de betrokken agenten een soort 'meeloopdag' aan te bieden bij een ander project. Op die manier leren de agenten van elkaar en kunnen projecten nog succesvoller gemaakt worden.
3. De politie zou meer moeten doen met burgers die al actief hebben geparticipeerd in bijvoorbeeld Burgers in Blauw. Deze mensen zijn vaak erg enthousiast geworden door hieraan mee te doen en daarom makkelijk te benaderen voor een vervolgproject. Het zou voor de politie ook heel nuttig kunnen zijn om te horen van burgers in blauw wat zij opvallend vonden en waar zij problemen mee hadden. Zeker omdat dit project lokaal gecoördineerd wordt, zou hier veel meer mee gedaan kunnen worden.
4. Voor de participanten is het belangrijk om te weten wat er wordt gedaan met de zaken die zij aanleveren bij de politie. Het stimuleert burgers enorm om te weten wat er is gedaan met hun suggesties en op deze manier blijven ze dingen aandragen.
5. Bij het opstarten van projecten is het verstandig om burgers te betrekken bij de opzet hiervan. Vaak hebben zij een bepaald beeld van hoe ze zouden willen meewerken binnen het project en beschikken ze over specifieke kennis.

Summary

The participation of citizens at governmental organizations has increased over the last decades. The Haaglanden Police Department is also very busy involving citizens more in all kinds of participation projects, with the goal to increase safety in the neighborhoods of these citizens. These projects differ on the levels of citizen involvement.

The way the police is working has changed dramatically over the past decades. Citizens have become more and more important concerning safety issues. Community Policing in Chicago was the first real citizen participation project where citizens and police were working together to increase safety. By organizing 'beat meetings' citizens were invited to talk about safety issues in their neighborhood and to make contact with the police. A reaction to community policing was reassurance policing, which was later introduced in England. This kind of policing is all about the reassurance of citizens, and especially to decrease the gap between the objective and subjective safety.

The Haaglanden Police Department is interested in the expectations of citizens who are participating in participation projects. They are curious whether these expectations are different from the police' expectations and if these expectations can be influenced by the level of participation.

Prior research focuses mainly on what the police wants with citizen participation, but the citizens haven't been asked their opinions before. This research can be a step to better cooperation between the police and the citizens.

Research design

The research question is:

How does the level of participation plays a role at the expectations of both the police and the participating citizens at citizen participation projects of the Haaglanden Police Department?

To answer this question, four sub questions are formulated:

1. Which forms of citizen participation exist in literature and by which motives and citizenship styles are the citizens likely to be guided?
2. How do citizens participate in the projects of the Haaglanden Police Department, and with which motives and expectations are they participating?
3. How does the police participates in these projects, what are their expectations and what are the differences between the expectations of the participants and the police?
4. How can the success or failure of participating citizens in citizen participating projects be explained?

The research is conducted in different ways.

First, all kind of theory about citizen participation is studied to get a good view on what citizen participation exactly is. Also documents of the Haaglanden police about citizen participation have been studied to understand the way of working with citizens in this project.

Secondly, a total of 13 interviews were held with several participants of the researched projects. Police officers who are involved in these projects have been interviewed as well, to get a clear view about the role of the police. And last, the program manager of citizen participation has been interviewed to get a point of view about the experience of citizen participation in the management of the Haaglanden police.

Thirdly, the participants of the projects were observed during their meetings. By doing so, it was possible to get a good idea of how the projects really worked and specific questions about the meetings and activities could be asked.

The Haaglanden police is one of the largest police departments of the Netherlands. It has a surface of 400 km² and consists of nine municipalities of which The Hague is the largest. Over one million residents live in this area. More than 5,000 people are working at the Haaglanden Police Department, of which 3,000 wear an uniform.

Three different projects of citizen participation are investigated. These are selected on basis of the level of participation. These projects are:

1. Burgers in Blauw Scheveningen (*Citizens in Blue*): citizens are given the opportunity to attend a shift of two police officers. This project is classified by the police in a low level of

participation: informing. In these types of projects the police is mainly informing the citizens, in this case by showing them what the police does during a shift.

2. Wijk en Agent Samen Rokkeveen (*Neighborhood and Police Together in Rokkeveen*): Citizens and police officers together observe the neighborhood in the evenings or at night. This project is classified at the level of 'consulting' by the police. Here the police consults citizens about the problems and issues that are present in their neighborhood.
3. Buurtpreventie Wateringen (*Neighborhood watch Wateringen*): a few times per week participants of this project observe their neighborhood independently. This project is classified by the police with the level of 'participation'. In these kinds of projects the citizens are actively involved to improve the safety in their own environment.

Theoretical framework

A lot of forms of citizen participation can be distinguished. These forms specifically are based on levels of the responsibility of the citizens.

Terpstra and Kouwenhoven (2004) and Scholte (2008) both distinguish several forms of participation. These forms are developed specially for projects concerning safety.

The Haaglanden police herself also developed four forms of participation for citizens. These are:

- Acting - no participation of citizens, normal work for the police
- Informing - police informs the citizens, mostly 'one-way traffic' of information
- Consulting - the police consults citizens about problems in their neighborhood, sometimes the advice can be binding
- Participating - citizens are completely participating in projects concerning safety in their neighborhood

The first form, acting, can be seen as a form of non-participation of citizens, and will not further be investigated in this research.

When people decide to become active within citizen participation, they have a certain motivation. This motive is important, because it is something that makes you decide to continue with what you are doing. Lowndes, Pratchett and Stoker (2001) describe five reasons for citizens to participate in projects of their local government. These are:

- The subject of the project is interesting
- It is in their self-interest
- They are already participating in other (local) organizations
- There is something in it for them personally (*what is in it for me*)
- The method of the organization of the project is interesting

From these five reasons for participation, the first two can be distinguished as main reasons and the other three as reasons that can be just the push for people to participate if they are already thinking about it.

Besides the motives people have for participation, all participants can be classified in four different citizenship styles. These styles are ideal typical and reflect some characteristics of the citizens. Mainly about their placing with respect to the government.

Four styles are distinguished (Van der Lelij and Janssens; 2005:6-7):

- Outsiders
- Pragmatists
- Dutiful
- Responsible

The name of the styles imply what their role is. The outsiders are not very much involved in participation and are not very involved in politics or society. They also have a lack of faith in the government. The pragmatists are also not very much involved in the society, but are willing to participate when it is in their self-interest. The citizens within the style 'dutiful' are very much involved in specifically local society and politics. They are mainly driven by their sense of duty and responsibility. The last group, the 'responsibles' are very much involved in society and politics. They participate in all kinds of projects, feel very responsible for their involvement and have trust in the government.

In general, the outsiders are most likely not to participate, whilst the responsible will participate the most. Looking at the projects that will be researched, it is most likely that the participants of these projects will have the dutiful or responsible citizenship style, especially those participants in the projects WAS and the Buurtpreventie Wateringen. For the participants of Burgers in Blauw Scheveningen, all styles are possible, because this project is very accessible and it is a onetime project. The other two projects require a lot more of the citizens, and therefore it seems that the dutiful and responsible citizens will be more actively involved in those.

Citizens participate within the projects of the police with certain expectations. They want to achieve things and it is important that the police informs the citizens about the progress of the projects. Kweit and Kweit (2007) investigated whether it was important for participants to know about the results of the participation projects. They believe that it is more important for citizens to have the feeling that they are contributing to the goal of the project, than to know the actual figures. The so called 'symbolic role' of citizen participation seems to be more important than the actual role. Of course, the citizens are interested in actual numbers, but they don't seem to be driven by these.

Analysis from the perspective of citizens

Citizens in the Haaglanden area can participate in various projects on different levels of participation. In this analysis, a total 13 citizens from the investigated projects were interviewed; four from Burgers in Blauw, five from WAS and four from Buurtpreventie Wateringen.

The project Burgers in Blauw is on the lowest level of participation. This one time project is developed to improve the knowledge of citizens about the police and thus their image. During the shift, citizens join the police officers to see what their work looks like. The citizens have no tasks, but sometimes write an article for the website of this project, or for their local paper to make others excited. This project seems to be on the right level of participation, because there is really one-way information from the police to the citizens. The citizens do not inform the police about issues.

The citizens were mainly interested in the working of the police as an organization. They also wanted to find out what the work of a police officer would look like. These motives for participation are not based on feelings of insecurity or the willingness to work on the safety in their own neighborhood, but they are purely based on the interests of the citizens about the police.

The participants had an open mind, but also an idea of how the day would go. They expected it to be exciting, but it seemed to be the opposite. The day was most of the time very different from what they expected and police work seemed to be more social and not just exciting.

The project of Wijk en Agent Samen (WAS) is on the participation level of consulting. The participants work closely together with the police and their task is to observe the streets and to report special issues to the police directly. The police is responsible for this project and they make sure that the participants can work safely during the observations. It seems that the participants are actively working on improving the safety in their neighborhood. They are not much consulted by the police, so it seems that the level of participation is more participating than consulting. As the police is responsible and they are working together closely, it is a combination of these two levels.

The motivation of the participants was mainly caused by problems with troublesome youth. Besides this motive, there were also participants who decided to become active because of the subject of this project. They thought that working on safety together was a good motive for participation. The expectation is that the participants are able to make their own neighborhood safer and more livable by participating. This should be noticeable by some sort of peace on the streets, even when there are no observations. Besides this, the citizens in the neighborhood are expected to become self-reliant and hopefully will participate within WAS and only call the police in an emergency. It seems to be more quiet on the streets and the participants of WAS seem to have build a relationship with the youth groups which leads to more respect to each other. It is hard to tell whether the citizens have become more self-reliant since only participating citizens have been interviewed for this research.

The Buurtpreventie Wateringen project can be classified at the highest level of participation, 'participating'. The participants get some support from the police, but are mainly coordinating this project on their own. The task of the participants is to do a round a few nights per week in Wateringen. They don't have direct contact with the police, but they can call a special number if they see something worth reporting. These participants work very independently on the safety of their neighborhood, so this level of participation seems the right one.

The motives of the participants to get involved within this project are mainly because they experienced trouble with youth, or because they wanted to make themselves useful for their community and try to reduce the nuisance for their fellow citizens.

The participants seem to have the same expectations of this project. They hope to bring peace by observing the neighborhood several times a week, even when they don't observe. They also had hope that more citizens would become active in this project by seeing the participants doing their task. It seems that it is very difficult finding new participants for this project. The peace they hoped to achieve has actually come true. It is more quiet and there are less youth groups making trouble.

Analysis from the perspective of the police

A policymaker is involved for the Burgers in Blauw project, and is mainly responsible for all the administrative business. The police officers who are accompanying the citizens are responsible for the activities during the day.

The expectations of the police regarding this project is to create more support for the police among the citizens of Scheveningen. The people who complain about the police are also invited to participate in this project. In this way, the police hopes to get a better image and to receive more information about crime from the citizens of Scheveningen. It is hard to tell if the police has a better image based on this project. Everybody who participated was very enthusiastic, so that should be the stimulus right now for continuing with this project.

The expectations of participants and police about this project are very different. The participants are more focused on the short term: what was going to happen during that day. The police is more focused on the long term: the image improvement of the police and the possibility of using citizens more for crime solving. It is not very strange that these differences exist. The motives for participation of the citizens are not on the safety area, and the roles of the citizens and police are also very different.

The tasks for the police officers of Rokkeveen are very extensive. They plan the observations, make sure the website is up to date and they observe the streets together with the participants. These tasks are all linked to the police work, whilst the tasks of the participants are more administrative. The time the police officers are investing in WAS is a lot, but as they say themselves, the project satisfies them. The expectation is that the citizens of Rokkeveen will become more self-reliant and try to work their problems out on their own. Besides this, they expect citizens to give more information to the police about suspicious matters so that the police is able to work on these cases faster. The most citizens seem to know since they started this project, on what matters they should inform the police and they also receive more information from the citizens.

There are a lot of differences between the expectations of participants and police. Both have expectations in the field of increasing safety. For the participants this is creating peace on the street and for the police the self-reliance of citizens and the hope for more information from the citizens. That there is more overlap in the expectations of police and civilians can be explained by the fact that the police officers are very involved in this project and that there is lot of contact between police and citizens.

The least extensive role for the police is at the Buurtpreventie Wateringen project. The involved officer is present at the monthly board meetings to provide information from the police to the board. The citizens are most responsible in this project.

The police expects that the feelings of security will increase among citizens. They also expect that the Buurtpreventie will have a more important role in the community of Wateringen where they will be asked to negotiate or solve issues. It is hard to tell whether the people of Wateringen are feeling safer, and whether that is caused by the Buurtpreventie or that there are different reasons. The Buurtpreventie doesn't seem to have a more important role within the community.

There are a lot of similarities between the expectations of participants and police. They both expect to increase safety with this project. For the police more in the name of security feelings, and for the participants is peace on the streets. The expectation of the police with regard to the increase importance of the Buurtpreventie isn't mentioned by the citizens.

Success and failure of citizen participation explained

The success or failure has been measured by three different factors. These are the motives for citizens to participate, the citizenship styles and the importance of results for the citizens.

To know why people participate is interesting to know for the police, as they can use these motives in the future for recruiting more participants.

The expectation was that self-interest and the subject of the project would be the main reasons for the citizens to participate. This seems to be the case, and self-interest was mentioned more often than the subject of the project. The participants of Burgers in Blauw were mainly participating because of the subject, and the participants of WAS and the Buurtpreventie Wateringen because of self-interest. It is good that citizens participate from these two motives. They participate voluntarily, like to do it and want to change something in their neighborhood.

From the five motives described by Lowndes et al, two seem to be the main reasons, and three don't seem to be reasons for participation in this research. That doesn't mean that those other reasons can't be present in other research about citizen participation.

Citizenship styles describe some characteristics of the participants. It is assumed that the dutiful and the responsible citizens will participate the most. These styles were the main styles expected at WAS and the Buurtpreventie Wateringen. Participants of Burgers in Blauw can have any style. These citizen styles don't determine whether projects are successful or not, but they can describe what kind of citizens are participating, and what they think is important.

It seems to be hard to allocate a single style to a participant. Most interviewed participants have a combination of styles. At the Burgers in Blauw project, most of the citizens had a combination of all four styles, whilst the citizens at WAS and de Buurtpreventie Wateringen have a combination of the dutiful and responsible style. This is in line with the expectations, although it seemed easier at first to allocate one style to citizens and not a combination of styles.

It is hard to say if the citizenship styles have an influence on the success or failure of the investigated projects. By participating, citizens are more involved in society and feel more responsible for certain issues in their own environment. Citizenship styles are likely to change when people get involved in projects. For the police it is important to look for people with different citizenship styles when starting a new project.

Participating citizens are not always interested in the actual concrete results of the projects. The feeling to contribute is sometimes more important. The numbers about the break ins in their neighborhood are numbers the citizens don't know how to deal with it, because they have no experience with these kind of information. Citizens are therefore more interested on feedback on their contribution to the project. The description of the 'symbolic role' by Kweit and Kweit is really present, especially for WAS and the Buurtpreventie Wateringen.

For the involved police results are also not as important as feelings. They find it hard to provide participants information about the results, as it is really hard to tell whether these results are caused by this project. The police however needs concrete results to argue about the continuation of projects.

Results seem to be unnecessary for the success of projects. More important here is the cooperation between citizens and police, and the information the participants receive about their concrete contribution to the safety in the neighborhood.

Conclusion

The answer to the research question is that the level of participation has an influence on the expectations of participants and police about the projects. It seems that the level of participation has a greater influence on the expectations of the police than on the expectation of the participants. There are other factors influencing these expectations as well; these include a.o. the goal, duration of the project, and also the motives of participants for participation.

Some other striking issues can be concluded besides the mentioned before.

The level of participation can be different in theory and in practice. Some projects are classified at a certain level, but the tasks of the participants seem to be more on another level of participation.

The steps between the different levels are too large sometimes. This causes a lack of flow between the different projects. Participants now stick to one project, because the tasks at other projects are sometimes so much more. Especially the step between 'informing' and 'consulting' is too big.

Participants look differently at results than the police expected. They want to be good informed about the issues they raised, but concrete results and numbers are less important for them. The cooperation with the police and the attention they receive are more important to them.

Citizen participation at the Haaglanden police is already working quite well. There are however some things that can be improved to make it better in the future.

1. By shaping the levels of participation differently, it is possible to classify projects more easily. There should be a level created between 'informing' and 'consulting'.

2. Involved police officers can learn a lot from each other when it comes to citizen participation. It would be good to offer them the possibility to join another project for a day, to see how the procedures are there. With this possibility the officers would learn from each other and the projects can be more successful this way.
3. The police should do more with the citizens who have already participated at Burgers in Blauw. These people are already enthusiastic about the police and easy to approach for another project. It would also be very useful for the police to 'consult' these citizens more about striking issues in their environment, and during the day they joined the police. There are many more possibilities within this project, especially since it is coordinated locally.
4. It is important for the participants to know what the police did with their suggestions. It would stimulate them very much to continue with the projects if they receive regular feedback from the police. The police should make sure that they inform the participants regularly.
5. With the start of new projects, citizens should be involved. They often have a certain view on how participation would work in their environment, and they have specific knowledge about the problems, but also about the people in that area.

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie die het einde vormt van mijn opleiding Public Administration en mijn studententijd aan de Universiteit Twente. Het onderzoek dat in deze scriptie beschreven staat is het resultaat van een onderzoek dat in de periode november 2009 tot en met augustus 2010 heeft plaatsgevonden bij de Politie Haaglanden in Den Haag.

Ik ben de Politie Haaglanden, en in het bijzonder Peter Versteegh, heel dankbaar dat zij me de kans hebben gegeven om mijn onderzoek bij hen te kunnen uitvoeren en me hierin te ondersteunen waar nodig.

Allereerst wil ik Johan Bodrij bedanken voor zijn begeleiding tijdens mijn stage. Door de vrijheid die ik kreeg gedurende dit onderzoek heb ik er echt iets moois van kunnen maken. De opbouwende kritiek, de hulp als ik het even niet meer wist en de gezelligheid hebben ervoor gezorgd dat ik me erg op mijn gemak voelde tijdens mijn stageperiode.

De overige collega's van de Staf Korpsdirectie en Bureau Kwaliteit & Innovatie wil ik ook bedanken voor de gezellige gesprekjes bij de koffieautomaat, tijdens de lunch of gewoon op de gang.

Ook mijn begeleiders van de UT, Guus Meershoek en Ringo Ossewaarde, ben ik dankbaar voor de tijd en moeite die zij hebben genomen om mij steeds van feedback te voorzien. De feedback was voor mij vaak helder geformuleerd en de bijeenkomsten waren nuttig en goed voorbereid.

Dit onderzoek was echter niet mogelijk geweest zonder de hulp van de participanten van Burgers in Blauw Scheveningen, Wijk en Agent Samen Rokkeveen en de Buurtpreventie Wateringen. Niet alleen tijdens de bijeenkomsten, maar ook gedurende de interviews die ik met deze mensen heb gehouden, voelde ik me zeer welkom. Ik heb gedurende dit onderzoek veel bewondering gekregen voor de participanten en hoop dat deze projecten ook in de toekomst zullen blijven bestaan. Zonder hun input was dit onderzoek niet mogelijk geweest.

Daarnaast heb ik ook veel gehad aan de hulp van de betrokken agenten die me hebben meegenomen en informatie hebben gegeven over hun rol binnen de projecten.

Ik wil ook graag mijn ouders en broer bedanken voor hun support. Niet alleen tijdens het schrijven van mijn scriptie, maar tijdens mijn gehele studententijd. Niks was te gek om thuis te bespreken en jullie gaven me het gevoel dat ik alles kon.

Als laatste wil ik graag mijn vriend Martijn bedanken. Bedankt dat je me vertrouwen hebt gegeven en me hebt geholpen om soms van hele grote stukken bos kleine boompjes te maken zodat ik het overzicht niet kwijtraakte. Jij hebt ervoor gezorgd dat ik in mezelf ben gaan geloven en dat ik alles kan als ik er zelf maar in geloof.

Rosanna Stokes

Haarlem, 7 september 2010

Inhoudsopgave

Management samenvatting	1
Summary	4
Voorwoord	10
Inhoudsopgave	11
Lijst van Figuren en Tabellen	13
Hoofdstuk 1: Inleiding	14
1.1 Achtergrond	14
1.2 Probleemstelling voor het onderzoek	15
1.3 Doel van het onderzoek	15
1.4 Leeswijzer	15
Hoofdstuk 2: Vormgeving van het onderzoek	17
2.1 Onderzoeksvraag	17
2.2 Deelvragen	17
2.3 Selectie van de projecten	18
2.4 Methoden van onderzoek	18
2.4.1 Documentenanalyse	19
2.4.2 Observaties	19
2.4.3 Interviews	19
2.4.4 Analyse van data	21
2.5 De onderzoeksomgeving	21
2.6 De te onderzoeken burgerparticipatieprojecten	21
2.6.1 Burgers in Blauw Scheveningen	21
2.6.2 WAS Rokkeveen	22
2.6.3 Buurtpreventie Wateringen	22
2.7 Operationalisering van onderzoekstermen	22
Hoofdstuk 3: Analyse vanuit theoretisch perspectief	24
3.1 Wat is burgerparticipatie?	24
3.2 Vormen van burgerparticipatie	24
3.2.1 Algemene theorie over vormen van burgerparticipatie	24
3.2.2 Vormen van participatie bij de politie Haaglanden	26
3.3 Waarom doen burgers mee?	27
3.3.1 Waarom participeren burgers niet?	28
3.3.2 Waarom participeren burgers wel?	28
3.3.3 Burgerschapstijlen	31
3.4 Resultaten van projecten	33
3.5 Beantwoording deelvraag 1	33
Hoofdstuk 4: Analyse vanuit burger perspectief	36
4.1 Burgers in Blauw Scheveningen	36
4.1.1 Hoe wordt er geparticipeerd?	36
4.1.2 Met welke motieven wordt er geparticipeerd?	37
4.1.3 Welke verwachtingen hebben de participanten?	37
4.2 WAS Rokkeveen	38
4.2.1 Hoe wordt er geparticipeerd?	38
4.2.2 Met welke motieven wordt er geparticipeerd?	39
4.2.3 Welke verwachtingen hebben de participanten?	39
4.3 Buurtpreventie Wateringen	40
4.3.1 Hoe wordt er geparticipeerd?	41
4.3.2 Met welke motieven wordt er geparticipeerd?	41
4.3.3 Welke verwachtingen hebben de participanten?	42
4.4 Beantwoording deelvraag 2	43
Hoofdstuk 5: Analyse vanuit politie perspectief	45
5.1 Burgers in Blauw Scheveningen	45
5.1.1 Hoe participeert de politie?	45
5.1.2 Wat zijn de verwachtingen van de politie?	46
5.1.3 Vergelijking van verwachtingen van burgers en politie	46
5.2 WAS Rokkeveen	47
5.2.1 Hoe participeert de politie?	47
5.2.2 Wat zijn de verwachtingen van de politie?	47

5.2.3 Vergelijking van verwachtingen van burgers en politie	48
5.3 Buurtpreventie Wateringen	48
5.3.1 Hoe participeert de politie?	48
5.3.2 Welke verwachtingen heeft de politie?	49
5.3.3 Vergelijking van verwachtingen van burgers en politie	49
5.4 Beantwoording deelvraag 3	50
Hoofdstuk 6: Verklaren van succes en falen	52
6.1 Verklaren van motivatie van burgers	52
6.2 Burgerschapstijlen van participerende burgers.....	53
6.2.1 Vertrouwen in de politie.....	54
6.2.2 Maatschappelijke betrokkenheid van participanten	54
6.2.3 Plichtsbesef of verantwoordelijkheidsgevoel	55
6.2.4 Indeling participanten naar burgerschapstijl.....	56
6.3 Resultaten en projecten	57
6.4 Beantwoording deelvraag 4	59
Hoofdstuk 7: Conclusie en aanbevelingen	61
7.1 Conclusie	61
7.2 Overige conclusies en aanbevelingen	63
7.2.1 Aanbevelingen voor de politie	64
7.2.2 Aanbevelingen voor participerende burgers	65
7.3 Beperkingen van het onderzoek	65
Literatuurlijst	67
Bijlage 1: Geïnterviewde burgers	69
Bijlage 2: Interviewvragen burgers	70
Bijlage 3: Vragenlijst agenten	74

Lijst van Figuren en Tabellen

Figuren

Figuur 1: Leeswijzer verslag	16
Figuur 2: Mate van participatie bij burgerschapsstijlen	32

Tabellen

Tabel 1: Typen burgerbetrokkenheid van Terpstra en Kouwenhoven	24
Tabel 2: CLEAR-framework van Lowndes, Pratchett en Stoker	30
Tabel 3: Burgerschapsstijlen van Van der Lelij en Janssens	32
Tabel 4: Vergelijking van vormen van burgerparticipatie	34
Tabel 5: Theoretische vormen, motieven en burgerschapsstijlen	35
Tabel 6: Overzicht deelvraag 2.....	44
Tabel 7: Conclusies participatie politie	51
Tabel 8: Motieven participatie geïnterviewden	53
Tabel 9: Vertrouwen in de politie	54
Tabel 10: Betrokkenheid burgers bij andere projecten	55
Tabel 11: Maatschappelijk betrokken volgens bekenden	55
Tabel 12: Plichtsbesef of verantwoordelijkheidsgevoel.....	56
Tabel 13: Uiteindelijke indeling burgerschapsstijlen.....	57

Hoofdstuk 1: Inleiding

De politie Haaglanden is al een aantal jaren bezig om burgers meer te betrekken bij de veiligheidszorg in de eigen wijk. Dit wordt gedaan aan de hand van burgerparticipatieprojecten, waarbij burgers op allerlei niveaus participeren, soms door alleen de ogen en oren open te houden, en soms door daadwerkelijk te participeren op straat.

De burger is misschien wel de belangrijkste partner voor de politie. Binnen de politieregio Haaglanden werken ongeveer 3000 agenten en wonen meer dan één miljoen burgers. Al die extra ogen en oren kunnen de politie helpen om misdaden op te lossen en criminaliteit tegen te gaan. Burgerparticipatie wordt gezien als een van de speerpunten binnen het beleid van de politie Haaglanden (2008:4). Er is al veel onderzoek gedaan naar de verwachtingen van burgerparticipatie van de politie ambtenaren. Maar de 'andere kant', de burger, is tot nu toe onderbelicht geweest.

In dit hoofdstuk staat enige achtergrond beschreven over de opkomst van burgerparticipatie binnen de politieorganisaties. Daarnaast zal de probleemstelling geformuleerd worden en zal het doel van het onderzoek uitgelicht worden. Aan het einde van dit hoofdstuk zal de structuur van dit verslag duidelijk worden middels een leeswijzer.

1.1 Achtergrond

De manier waarop de politie haar werk doet is de afgelopen decennia drastisch veranderd (Raad van Hoofdcommissarissen; 2005). Waar vroeger de politie het alleenrecht had op veiligheidszorg is de burger in dit onderdeel steeds belangrijker geworden. De eerste grote veranderingen op dit gebied vonden begin '90 jaren plaats in Chicago (Skogan en Hartnett; 1997:5). Deze verandering wordt ook wel *community policing* genoemd. Dit houdt in dat de politie op een andere manier haar werk doet, waarbij de burger een belangrijke rol speelt. Samen met de burger wordt er bepaald wat lokale problemen zijn en hoe die verbeterd kunnen worden (ibid). Daarnaast worden er kleine politiebureaus geopend in de wijken, wordt er meer aandacht besteed aan de tevredenheid van de burger over de politie, zijn er buurtvergaderingen en wordt er bijvoorbeeld een nieuwsbrief uitgebracht (ibid).

Skogan en Hartnett (1997:6-9) beschrijven vier principes van *community policing*:

1. Door organisatorische decentralisatie en heroriëntatie van de patrouille wordt communicatie tussen politie en burger gefaciliteerd;
2. De politie heeft een brede en probleemgeoriënteerde manier van werken;
3. De politie communiceert naar burgers zodra ze prioriteiten hebben gesteld en hun tactiek hebben ontwikkeld;
4. Van de politie wordt verwacht dat ze de buurten helpen om ook zelf criminaliteit op te lossen door buurtorganisaties en criminaliteit preventie programma's.

In het begin van deze nieuwe manier van werken door de politie, bleek het moeilijk de buurten erbij te betrekken. Het lag niet in de aard van de burgers om met de politie samen te werken (Skogan en Hartnett; 1997:111). Na een aantal jaren bleek echter dat *community policing* over het algemeen een groot succes genoemd kan worden, aangezien er steeds betere samenwerking was tussen burgers en politie (Herrington en Millie; 2007:15).

Als reactie op *community policing* ontstond begin 21^e eeuw in Engeland en Wales *reassurance policing*. Hierbij draaide het vooral om het geruststellen (to reassure) van de burger op het gebied van criminaliteit en veiligheid. Door het ontstaan van de 'reassurance gap' (kloof tussen objectieve en subjectieve veiligheid) werd een nieuwe manier gezocht om, om te gaan met de veiligheidsbeleving van burgers (Herrington en Millie; 2007:11). *Reassurance policing* wordt gezien als de manier om de reassurance gap te dichten, waarbij het vertrouwen in de politie wordt vergroot en de angst voor criminaliteit van de burger wordt aangepakt (ibid:12). Hierbij is het van belang dat de problemen het eerst worden aangepakt die door de burgers als het meest storend ervaren worden (Wongergem en Gunther Moor; 2007:35). De burgers bepalen de prioritering van problemen die aangepakt worden en waarbij zij zelf ook een rol kunnen spelen.

Burgerparticipatie is een veel gebruikte term bij de hedendaagse overheid en wordt door Edelenbos et al (2006:18) omschreven als de deelname van burgers aan de politieke besluitvorming en de totstandkoming van beleid.

In Nederland is de participatie van burgers bij allerlei soorten veiligheidsproblemen al een aantal decennia in volle gang. Deze projecten zijn voornamelijk aangewakkerd door de toegenomen onveiligheidsgevoelens van burgers en de minder exclusieve zorg voor veiligheid door de politie en overheid (Terpstra en Kouwenhoven; 2004:25).

Participatie van burgers in het algemeen is voornamelijk opgekomen tijdens de ontzuiling van Nederland. In de periode van 1965-1985 werden burgers steeds vaker gemobiliseerd om iets te doen voor hun buurt of het land. Dit hing mede samen met het stijgende niveau van het onderwijs en de opkomst van de televisie, waardoor het beeld van de wereld drastisch veranderde. Na 1985 werd de participatie van burgers helemaal gestimuleerd, aangezien mensen uit de politiek steeds meer het idee kregen dat de kloof tussen burgers en de politiek/ambtenaren veel te groot was. Door participatie te stimuleren hoopten ze de kloof te kunnen verkleinen (Michels; 2006:328-329). Waar het maken van beleid eerst op een top-down manier gebeurde, werd het nu steeds meer bottom-up geformuleerd met de hulp van burgers. Deze trend zet zich nog steeds door en steeds meer burgers worden betrokken bij allerlei vraagstukken van de overheid, iets wat overigens niet betekend dat de kloof is verminderd (ibid:329-330).

De participatie van burgers vindt plaats op verschillende niveaus van betrokkenheid van de burger. Hoe hoger het niveau van burgerparticipatie, hoe meer de burger betrokken is en hoe meer verantwoordelijkheid de burger heeft. Hierop wordt nog uitgebreid teruggekomen in hoofdstuk 3.

1.2 Probleemstelling voor het onderzoek

De politie Haaglanden is benieuwd naar de meningen van burgers over de burgerparticipatieprojecten. Ze is vooral geïnteresseerd in de vraag of de verwachtingen die burgers hebben van de burgerparticipatieprojecten ook overeen komen met de verwachtingen die de politie heeft. Ook wil ze weten welk niveau in dat geval het meest geschikt is en of de indeling van de projecten naar niveau wel klopt.

Het onderzoek zal plaatsvinden bij een aantal burgerparticipatieprojecten, waarbij deze projecten elk een verschillend niveau van burgerparticipatie hebben.

Uiteindelijk is de volgende probleemstelling geformuleerd:

De politie Haaglanden wil graag weten welke verwachtingen de burgers hebben van burgerparticipatieprojecten, of deze overeenkomen met de verwachtingen van de politie en of dit misschien samenhangt met het niveau van burgerparticipatie.

1.3 Doel van het onderzoek

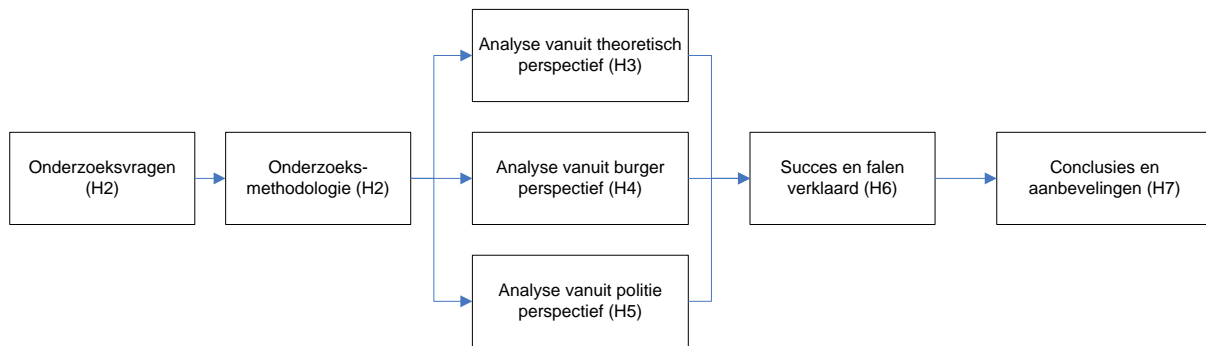
De politie Haaglanden wil meer inzicht krijgen in de verwachtingen die burgers hebben van de burgerparticipatieprojecten, en of deze overeenkomen met de verwachtingen die de politie van die projecten heeft. De politie Haaglanden wil weten bij welke van de onderzochte participatieniveaus, de verwachtingen het meest met elkaar overeenkomen en of het niveau een effect heeft op de verwachtingen.

Tot nu toe is er binnen de politie Haaglanden nog weinig gekeken naar de meningen van burgers en dit onderzoek zal een opzet kunnen zijn naar een betere samenwerking tussen de burger en de politie en een betere opzet van projecten waarmee een goed effect op de veiligheid bereikt kan worden.

1.4 Leeswijzer

Dit verslag bestaat uit zeven hoofdstukken. In Hoofdstuk 1 is reeds een inleiding gegeven op het gebied van burgerparticipatie. In het tweede Hoofdstuk staat de opbouw van het onderzoek centraal, waarin ook de onderzoeksvragen staan. Vervolgens zal er eerst een theoretische analyse plaatsvinden (Hoofdstuk 3) en daarna twee hoofdstukken die de gegevens analyseren die afkomstig zijn van de participerende burgers en de politie (Hoofdstuk 4 en 5). Daarna zal er middels de theoretische analyse een deel van de resultaten verklaard worden (Hoofdstuk 6). In het laatste hoofdstuk zal de conclusie gepresenteerd worden en zullen er aanbevelingen worden gedaan aan de politie en participerende burgers.

Schematisch ziet het verslag er als volgt uit:

Figuur 1: Leeswijzer verslag

Hoofdstuk 2: Vormgeving van het onderzoek

In dit hoofdstuk staat omschreven hoe het onderzoek is vormgegeven. Allereerst wordt de onderzoeksvraag beschreven die in de conclusie beantwoord zal worden. De deelvragen staan vervolgens centraal met een korte omschrijving en werkwijze om de vragen te beantwoorden. Vervolgens zal worden ingegaan op de methoden van onderzoek, wordt een beschrijving gegeven van de onderzoeksomgeving en de verschillende projecten die in dit onderzoek bestudeerd worden.

2.1 Onderzoeksvraag

Om dit onderzoek tot een goed einde te brengen, dient de onderzoeksvraag beantwoord te worden. Deze onderzoeksvraag is afgeleid uit de probleemstelling die in het vorige hoofdstuk beschreven staat. De onderzoeksvraag is:

In hoeverre speelt het niveau van participatie een rol bij de verwachtingen van zowel politie als participerende burgers bij burgerparticipatieprojecten van de politie Haaglanden?

2.2 Deelvragen

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, zal er gebruik gemaakt worden van een aantal deelvragen.

De volgende deelvragen zijn geformuleerd:

5. Welke vormen van burgerparticipatie worden in de literatuur onderscheiden en door welke motieven en burgerschapsstijlen worden de deelnemers geacht zich te laten leiden?
6. Hoe participeren burgers in de projecten van de politie Haaglanden en met welke motieven en verwachtingen doen zij dat?
7. Hoe participeert de politie in de projecten, wat zijn haar verwachtingen en komen de verwachtingen van burgers en politie overeen?
8. Hoe kan succes en falen van participerende burgers in de Haagse burgerparticipatieprojecten worden verklaard?

Per deelvraag zal hieronder kort worden beschreven hoe deze vraag beantwoord zal gaan worden

1) Om deze vraag te kunnen beantwoorden zal er literatuur bestudeerd worden op het gebied van burgerparticipatie binnen veiligheidsprojecten. Dit zal worden gedaan om een algemeen beeld te vormen over wat voor soort burgerparticipatie er allemaal is en wat hiermee bereikt kan worden. Daarnaast zal literatuur bestudeerd worden op het gebied van motivatie om te participeren en op het gebied van burgerschapsstijlen. Motieven kunnen uiteenlopend zijn, en zijn van onschatbare waarde voor de politie om te weten te komen wanneer burgers willen participeren. Dit geldt ook voor de diverse burgerschapsstijlen, welke een duidelijk beeld kunnen geven van welk type burgers participeren.

2) De projecten waar het onderzoek plaats zal vinden zullen hier aan de orde komen, evenals de praktische indeling van burgerparticipatie zoals die door de politie Haaglanden wordt gebruikt. Door middel van interviews die onder enkele deelnemers van de drie verschillende projecten gehouden zullen worden, zal informatie vergaard worden over de motieven die de burgers hadden om mee te doen en over de verwachtingen die ze van de projecten hadden en hebben. Er zal ook gevraagd worden welke verwachtingen de politie volgens hen heeft, zodat deze kunnen worden vergeleken met de daadwerkelijke verwachting die de politie heeft. Daarnaast is het natuurlijk interessant om te weten te komen of de verwachtingen tot nu toe ook (deels) zijn uitgekomen.

3) De politie participeert natuurlijk ook in de te onderzoeken projecten en heeft hier net als de burgers een bepaalde rol in. Bij deze vraag zal onderzocht worden wat de rol van de politie binnen de projecten is en welke verwachtingen zij heeft van het project. Om dit te weten te komen zal met de

verantwoordelijke (wijk)agenten en met de programmamanager burgerparticipatie gesproken worden. Er zal ook gevraagd worden of deze verwachtingen (deels) zijn uitgekomen.

Vervolgens zal bekeken worden of de verwachtingen van burgers en politie verschillen, of juist met elkaar overeen komen. Mochten er veel verschillen zijn dan kan dit mogelijk knelpunten opleveren voor een goede werking van de projecten.

4) De oorsprong van het succes of falen van burgers binnen een project kan liggen in de motivatie van mensen om mee te doen. De burgerschapsstijlen die de burgers hebben die participeren, kunnen hier ook een rol in spelen. Er zal in deze vraag worden teruggegrepen op de verschillende burgerschapsstijlen, en de burgers die geïnterviewd zijn zullen ingedeeld worden. Daarnaast speelt het belang van resultaten voor de participerende burgers een rol. Als burgers resultaten erg belangrijk vinden dan zal een project een grotere kans op falen hebben aangezien resultaten vaak niet direct inzichtelijk gemaakt kunnen worden, dan wanneer de symbolische functie van participatie belangrijker is voor burgers.

In deze deelvraag zullen behaalde resultaten door middel van de interviews dus verklaard gaan worden aan de hand van de eerder bestudeerde theorieën bij de eerste deelvraag.

2.3 Selectie van de projecten

In dit onderzoek zullen in totaal drie verschillende projecten onderzocht worden. Er is gekozen om deze projecten te selecteren op basis van het niveau van participatie van de burgers. In Hoofdstuk 3 zullen deze niveaus uitgebreid worden beschreven.

Deze projecten zijn specifiek geselecteerd vanwege het goede verloop van de projecten, en vanwege de goede contacten die de programmamanager Burgerparticipatie heeft met een aantal betrokken agenten. Hierdoor is het contact eenvoudig te leggen.

De volgende projecten zijn uiteindelijk geselecteerd:

- Burgers in Blauw Scheveningen
- Wijk en Agent Samen Rokkeveen
- Buurtpreventie Wateringen

De keuze voor deze projecten is geen volledig representatieve afspiegeling van alle Haagse burgerparticipatieprojecten, maar een greep uit de veelvoud van projecten.

Het project Burgers in Blauw draait aan (bijna) alle negentien wijkbureaus, maar er zijn ook andere projecten op dit niveau, zoals SMS-alert waarbij burgers geïnformeerd kunnen worden over allerlei zaken die spelen in hun woonomgeving. De uitkomsten van dit onderzoek zullen dus vooral generaliseerbaar zijn naar de andere Burgers in Blauw projecten. Met name op dit niveau zijn de projecten verschillend qua uitvoering en doel en zal het dus niet mogelijk zijn om de bevindingen te kunnen generaliseren voor alle projecten.

Op het niveau waarop het project Wijk en Agent Samen plaatsvindt zijn er niet heel veel projecten. Als er al projecten zijn, dan hebben die net als bij WAS het doel om de veiligheid en leefbaarheid in de buurt te verbeteren door samenwerking tussen politie, gemeente en burgers. Hiervoor zullen de resultaten wel generaliseerbaar zijn.

Binnen de politie Haaglanden zijn er veel projecten te vinden op het niveau van de Buurtpreventie Wateringen. Bijna elke dorpskern binnen het Westland heeft een eigen buurtpreventieproject en ook in andere delen van Haaglanden zijn dergelijke projecten actief, soms in de vorm van buurtvaderprojecten. Daarnaast vallen onder dit niveau ook de vrijwilligers die vrijwillig de politie ondersteunen, maar dus een heel ander doel hebben als de participanten van een buurtpreventieproject. Toch zijn de resultaten hier behoorlijk te generaliseren, aangezien de burgers allen daadwerkelijk meewerken aan het verbeteren van de veiligheid.

2.4 Methodes van onderzoek

Om de deelvragen en de onderzoeksvraag goed te kunnen beantwoorden, is er data nodig die hierbij kan helpen. Data kan op verschillende manieren verzameld worden en in dit onderzoek is er gekozen voor documentenanalyse, interviews en observaties.

2.4.1 Documentenanalyse

Om een duidelijk beeld te krijgen van wat burgerparticipatie precies is, en hoe dit is vormgegeven bij de politie Haaglanden, is er wetenschappelijke literatuur op het gebied van burgerparticipatie en zijn er beleidsdocumenten over de situatie bij de politie Haaglanden bestudeert. Op deze manier is een duidelijk beeld gevormd van hoe de situatie op dit moment is, en wat nodig is om precies te onderzoeken.

Documenten over de projecten die onderzocht zijn in dit onderzoek, zijn ook bestudeerd om een beschrijving te kunnen maken van het soort project dat onderzocht gaat worden.

De politie Haaglanden was erg meewerkend in het verstrekken van de juiste beleidsdocumenten, welke veelal ook op het intranet te vinden zijn. Ook de besturen van de burgerparticipatieprojecten hebben zonder moeite informatie in de vorm van jaarverslagen en dergelijke verstrekt. Hierdoor was alle benodigde informatie binnen korte termijn beschikbaar.

Vervolgens is vooral wetenschappelijke literatuur op het gebied van burgerparticipatie bestudeerd. Dit betrof theorie over het onderscheid tussen de verschillende vormen van burgerparticipatie, de motieven die burgers hebben om mee te doen, burgerschapsstijlen die onderscheiden kunnen worden en het belang van resultaten bij burgerparticipatie.

2.4.2 Observaties

Om meer te weten te komen over de projecten en om een beeld te vormen, zijn twee van de drie projecten geobserveerd. De observaties hebben plaatsgevonden op 18 december (WAS Rokkeveen) en op 23 februari (Buurtpreventie Wateringen). Tijdens deze observaties ben ik mee geweest met de participanten en heb ik te zien gekregen hoe een avond van begin tot einde verloopt.

Er is geen observatie geweest bij het project Burgers in Blauw, aangezien de diensten die de burgers draaien heel erg van elkaar verschillen. Om de benodigde informatie te verkrijgen is er een gesprek geweest met de verantwoordelijke voor dit project aan bureau Scheveningen.

2.4.3 Interviews

Er zijn voor dit onderzoek interviews geweest met de participanten van de drie verschillende projecten, met de verantwoordelijke politieambtenaren en met de programmamanager Burgerparticipatie.

Interviews met participanten

In totaal zijn 13 participanten van de drie verschillende burgerparticipatieprojecten geïnterviewd. Het doel van deze interviews was om erachter te komen wat de rol van de burgers is binnen deze projecten, met welke motieven zij zijn gaan meedoen en welke verwachtingen ze van de projecten hebben. Daarnaast zijn er vragen gesteld die betrekking hebben op de burgerschapsstijlen van de participanten en de samenwerking met de politie.

Er is gekozen voor open vragen om de geïnterviewden de mogelijkheid te geven om uitvoerig hun meningen te beschrijven. De interviewer had tijdens de interviews een terughoudende houding en vroeg waar noodzakelijk door om meer informatie van de deelnemers te krijgen.

De interviews zijn opgenomen met een opnameapparaat om te voorkomen dat de interviewer wellicht belangrijke zaken zou vergeten tijdens de analyse.

De respondenten blijven anoniem, er zullen wel een aantal kenmerken (zoals leeftijd en de duur van betrokkenheid) genoemd worden.

Er zijn vier burgers geïnterviewd die hebben geparticipeerd bij Burgers in Blauw Scheveningen. De betrokken medewerker van bureau Scheveningen heeft hiervoor de gegevens verstrekt van alle deelnemers van 2009 en hiervan zijn een aantal mensen willekeurig benaderd, met de vraag of zij mee zouden willen doen aan dit onderzoek. Uiteindelijk waren er vijf toezeggingen, maar op het laatst heeft een participant zich teruggetrokken. Er is bij de selectie geen rekening gehouden met leeftijd of geslacht van de participanten.

De interviews zijn gehouden tussen 17 en 24 februari 2010 en vonden plaats op het politiebureau van Scheveningen of bij een participant op kantoor. De duur lag tussen de 25 en 40 minuten en was afhankelijk van hoe uitgebreid de antwoorden werden gegeven.

Van het project Wijk en Agent Samen in de Zoetermeerse wijk Rokkeveen zijn vijf participanten geïnterviewd. Er is contact opgenomen met de voorzitter van WAS. Hij heeft een mail gestuurd naar de deelnemers met de vraag wie er geïnteresseerd zouden zijn. De deelnemers die vervolgens als eerste hebben gereageerd zijn geselecteerd voor dit onderzoek. Er is bij de selectie geen rekening gehouden met leeftijd en geslacht.

De interviews zijn gehouden tussen 16 en 25 februari 2010 en vonden plaats bij de mensen thuis, aangezien het politiebureau ver weg is van de woningen van de participanten. De duur van de interviews lag tussen de 30 en 55 minuten, afhankelijk van hoe uitgebreid er antwoord werd gegeven door de deelnemers.

Van de Buurtpreventie Wateringen zijn ook vier participanten geïnterviewd. Een bestuurslid van de vereniging heeft mensen benaderd die hiervoor interesse zouden kunnen hebben. Op basis hiervan waren er vier geïnteresseerden met wie een afspraak is gemaakt voor een interview. Ook bij deze interviews is er geen rekening gehouden met leeftijd en geslacht.

De interviews zijn gehouden tussen 15 februari en 4 maart 2010 en vonden plaats bij de mensen thuis, aangezien er in Wateringen geen politiebureau is. De duur van de interviews lag tussen de 30 en 50 minuten en was afhankelijk van hoe uitgebreid er antwoord werd gegeven.

Er is vooraf besloten om vier tot vijf deelnemers per project te interviewen. Dit om er voor te zorgen dat voor de interviews die plaatsvonden uitgebreid de tijd genomen kon worden.

Interviews met betrokken agenten

De betrokken agenten van de burgerparticipatieprojecten zijn ook benaderd voor een interview. Het doel hiervan was om te bepalen wat precies de rol van de politie is, welke verwachtingen de politie heeft van de projecten en hoe belangrijk het behalen van resultaten is voor de politie.

Tijdens deze interviews zijn open vragen gesteld om ervoor te zorgen dat de betrokken agenten uitgebreid antwoord konden geven. Ook deze interviews zijn opgenomen met een opname apparaat om ervoor te zorgen dat er geen informatie vergeten zou worden.

Er is op 24 maart 2010 een interview gehouden met de verantwoordelijke beleidsmedewerker voor Burgers in Blauw Scheveningen. Dit interview vond plaats op bureau Scheveningen en duurde ongeveer 25 minuten.

Met twee van de drie wijkagenten van Rokkeveen is op 24 maart 2010 een interview gehouden over WAS. Dit interview vond plaats op de wijkpost in Rokkeveen en duurde ongeveer 35 minuten.

Met de wijkagent van Wateringen was een interview gepland, maar dit kon vanwege ziekte op het laatste moment niet doorgaan. Deze wijkagent heeft de vragen schriftelijk beantwoord. De beantwoording hiervan was dusdanig uitgebreid dat het niet aangevuld hoefde te worden.

Interview met programmamanager Burgerparticipatie

Om te bepalen of er vanuit de programmamanager Burgerparticipatie andere ideeën heersen, dan vanuit de betrokken agenten, heeft er ook een interview plaatsgevonden met deze persoon.

De vragen die hier gesteld zijn waren redelijk dezelfde als die de agenten gesteld zijn. Hierdoor was het goed mogelijk om de antwoorden enigszins te vergelijken.

Dit gesprek was op 7 april 2010 en duurde ongeveer 30 minuten.

Voor dit onderzoek zijn dertien burgers geïnterviewd van de ongeveer 120 die actief zijn. Deze geïnterviewde personen hoeven niet altijd representatief te zijn voor de rest van de deelnemers en daardoor is het afnemen van interviews is niet altijd de juiste manier om aan informatie te komen. Er was bij dit onderzoek ook de mogelijkheid om een enquête te houden onder alle deelnemers. Doordat hier naar alle waarschijnlijkheid meer participanten aan zouden hebben deel genomen, zou de uitkomst ook representatiever geweest zijn.

Er is toch gekozen om dit niet te doen en wel om een aantal redenen:

- De intentie van dit onderzoek was om echt de motieven, verwachtingen en ervaringen van participanten te achterhalen. Door middel van een enquête is dit toch lastig om te doen. Vragen worden vaak niet uitgebreid beantwoord, je kunt niet doorvragen of uitleg geven als de mensen de vraag niet helemaal goed beantwoorden. Bovendien kan er miscommunicatie optreden omdat iemand niet helemaal goed opschrijft wat hij/zij bedoelt.
- Een enquête is vaak een korte vragenlijst waarin slechts een beperkt aantal onderwerpen aan de orde komen. Hierdoor moeten er echt keuzes gemaakt worden in wat wel en wat niet

te behandelen. Tijdens een 1-op-1 interview komen vaak ook andere dingen aan de orde die interessant kunnen zijn voor het onderzoek, waar niet naar is gevraagd.

- Het is erg interessant om de mensen ook te ontmoeten waar je de informatie van krijgt. Dit maakt het persoonlijker en doordat je de mensen ontmoet kan je vaak ook de toon van het gesprek aanpassen, waardoor het door iedereen te volgen zou moeten zijn.
- Niet alle participanten zullen geïnteresseerd zijn om mee te werken aan een enquête. Ook hier is een bias van respondenten mogelijk, gezien het feit dat alleen mensen meedoen die het leuk lijkt.
- Tot slot zal een enquête of een 1-op-1 interview niet heel veel uitmaken qua tijd. Het interview duurt weliswaar langer en moet ook uitgewerkt worden, maar een enquête moet heel goed opgesteld zijn, zodat de vragen voor iedereen helder zijn. Daarnaast dienen ook alle enquêtes verwerkt moeten worden, net als bij de interviews. Er zijn echter meer enquêtes, dus zal het ook langer duren.

2.4.4 Analyse van data

Aangezien de interviews allemaal zijn opgenomen met een opname apparaat, was het zaak de interviews zo nauwkeurig mogelijk uit te werken.

De analyse van de verzamelde data uit vooral de interviews heeft ertoe geleid dat de deelvragen en onderzoeksvraag uiteindelijk beantwoord konden worden. Tijdens deze analyse is er geprobeerd om patronen te ontdekken in de data die effect kunnen hebben op de verwachtingen van burgers over burgerparticipatieprojecten.

2.5 De onderzoeksomgeving

Het onderzoek dat in deze scriptie wordt beschreven, is uitgevoerd bij de politie Haaglanden.

De regio die het korps Haaglanden bedient beslaat een gebied van circa 400km² waar meer dan één miljoen mensen wonen. Het werkgebied van de politie beslaat 9 gemeenten: Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delftland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer (Politie Haaglanden, n.d.).

Gemiddeld worden er in Haaglanden per jaar 90.000 aangiftes gedaan en komen er via 0900-8844 (geen spoed, wel politie) 2200 aanvragen per dag voor hulp door de politie binnen. Bij het korps Haaglanden werken ruim 5500 medewerkers, waarvan er ruim 3000 een uniform dragen (ibid).

Haaglanden is een bijzonder korps, aangezien Den Haag de zetel is van ambassades, de regering en het Koninklijk Huis. Hierdoor begeleidt de politie ongeveer 350 demonstraties per jaar, 800 evenementen, de openbare optredens van het Koninklijk Huis zoals Prinsjesdag en helpt het bij de begeleiding van diplomatieke gebeurtenissen (ibid).

2.6 De te onderzoeken burgerparticipatieprojecten

Voor dit onderzoek zullen drie verschillende burgerparticipatieprojecten onderzocht worden. De projecten bevinden zich allemaal op een ander niveau van burgerparticipatie (zie hiervoor hoofdstuk 3). Hier is voor gekozen om ook te kunnen vergelijken of er een verschil is tussen de niveaus van burgerparticipatie en de verwachting die men heeft van de projecten. Hieronder staan de projecten die onderzocht zullen worden kort uitgelicht.

2.6.1 Burgers in Blauw Scheveningen

Het project Burgers in Blauw is eind 2005 opgestart met als doel om als politie dichter bij de burger te komen staan. Daarnaast hoopte de politie dat de burgers die meedoen ook aan de agenten zouden vertellen wat er speelt in hun buurt. Dit project ook belangrijk om het imago van de politie te verbeteren. Dit project draait aan alle negentien wijkbureaus binnen het korps Haaglanden, waaronder aan het bureau Scheveningen. Aan dit bureau zal het onderzoek plaatsvinden.

2.6.2 WAS Rokkeveen

Het project WAS (Wijk en Agent Samen) vindt plaats in de wijk Rokkeveen in Zoetermeer. Het project is opgestart in het najaar van 2001 en is officieel opgericht op 11 februari 2002, toen nog onder de naam WIROK (Woning Inbraken Rokkeveen). In eerste instantie was het doel van dit project het terugdringen van de hoeveelheid woninginbraken in de wijk Rokkeveen in Zoetermeer.

Het doel van de stichting WAS staat tegenwoordig als volgt beschreven: het ondersteunen van de politie bij het voorkomen en oplossen van problemen van de openbare orde en veiligheid. Dit doen ze op twee manieren (WAS; 2005:11):

1. Het vergaren (actief en passief) en aanleveren van informatie, het bevorderen van preventie en indien nodig het ondersteunen van politie bij wijktoezicht;
2. Het bevorderen van saamhorigheid tussen, en eigen verantwoordelijkheid van de wijkbewoners, evenals het bevorderen van de zelfredzaamheid.

2.6.3 Buurtpreventie Wateringen

Dit project vindt plaats in Wateringen, een van de kernen binnen de gemeente Westland. Burgers hebben binnen dit project een grote zelfstandigheid en coördineren voor een groot deel ook zelf de activiteiten die plaats vinden.

In 2005 is de huidige voorzitter van de Buurtpreventie Wateringen door de gemeente Westland benaderd met de vraag of er in Wateringen ook een buurtpreventieproject kon worden opgestart. Aanleiding hiervoor was een enquête over veiligheid onder de inwoners van Wateringen. Hieruit bleek dat veel inwoners zich niet erg veilig voelden. Samen met andere inwoners is er eind 2005 een aantal bijeenkomsten geweest over het opstarten van een buurtpreventieproject. Na het tekenen van een convenant met de burgemeester en korpschef is het surveilleren op 19 mei 2006 van start gegaan.

2.7 Operationalisering van onderzoekstermen

Ter ondersteuning aan het onderzoek, worden hieronder een aantal eerder genoemde termen geoperationaliseerd. Hierdoor worden deze meetbaarder en is het mogelijk om duidelijkere verbanden te leggen in zowel de theoretische analyse als de analyses uit burger- en politieperspectief.

De term participeren wordt veel gebruikt in dit onderzoek. Zowel de burgers als de politie kunnen participeren binnen de burgerparticipatieprojecten die worden onderzocht. Zodra burgers of politie meedoen of betrokken zijn bij een project wordt er gesproken van participatie. In dit onderzoek zullen alleen burgers geïnterviewd worden die al meedoen met de projecten, dus zal deze term verder niet geoperationaliseerd hoeven te worden.

De projecten in dit onderzoek vinden plaats op drie verschillende niveaus: informeren, consulteren en participeren.

Er is sprake van informeren wanneer de politie de burger informeert en er sprake is van eenrichtingsverkeer met betrekking tot het verstrekken van informatie.

Wanneer een project zich op het niveau consulteren bevindt, dan worden de burgers geraadpleegd over bepaalde zaken. Er is dan sprake van communicatie over en weer, waarbij de politie de burgers vraagt naar problemen die ondervonden worden en de politie terugkoppeling geeft over de zaken die aangedragen zijn

Als er sprake is van participeren, dan werken de burgers bewust mee aan het verbeteren van de veiligheid. Er is ook hierbij communicatie over en weer. De burgers worden niet geraadpleegd, maar doen actief mee om problemen aan te pakken.

Om te kunnen bepalen of de projecten op de juiste niveaus zijn ingedeeld, zullen gedurende de interviews vragen gesteld worden die hierop betrekking hebben.

- De participanten van Burgers in Blauw zal gevraagd worden of ze de politie hebben geïnformeerd over bepaalde problemen in hun buurt en of de politie hen gevraagd heeft naar bepaalde zaken.
- De participanten van WAS krijgen de vraag of ze regelmatig geraadpleegd worden over zaken die zijn belangrijk vinden en waar de politie hun mening over wil weten.
- De participanten van de Buurtpreventie Wateringen zal gevraagd worden of ze het idee hebben dat de politie hen behandeld als een gelijkwaardige partner.

Aan de hand van deze antwoorden en aan de taken van de participanten die zijn onderzocht kan bepaald worden of het niveau van participatie klopt.

In dit onderzoek worden vier burgerschapsstijlen onderscheiden die een verklaring kunnen geven voor participatie. Deze stijlen zijn: buitenstaanders, pragmatici, plichtsgetrouwen en verantwoordelijken. Om te bepalen in welke stijl een participant valt zullen tijdens de interviews vragen gesteld worden waarmee dit bepaald kan worden.

Er kan een aantal kenmerken worden onderscheiden dat bij elke stijl in meer of mindere mate aanwezig is. Hierbij gaat het om het vertrouwen dat men heeft in de politie, de maatschappelijke betrokkenheid van de participanten en de mate waarin plichtsbesef en/of verantwoordelijkheidsgevoel een rol speelde om te participeren.

Deze kenmerken worden verwerkt in een aantal vragen die gesteld zullen gaan worden tijdens de interviews. De antwoorden hierop bepalen in welke stijl(en) iemand is in te delen.

Hoofdstuk 3: Analyse vanuit theoretisch perspectief

In dit hoofdstuk staat wetenschappelijke literatuur beschreven die na het verzamelen van de data een verklaring zal kunnen geven voor de uitkomsten van dit onderzoek. Deze literatuur is de leidraad in dit onderzoek en zal een houvast zijn om de deelvragen en de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden.

Allereerst zal beschreven worden wat burgerparticipatie is en welke vormen van burgerparticipatie onderscheiden worden binnen de veiligheidszorg. Vervolgens zal de rol van de burger binnen de veiligheidsnetwerken beschreven worden. Onder deze rol vallen ook de eventuele motieven om mee te doen en de verwachtingen die de burgers hebben van de projecten. Ook de burgerschapsstijlen die de burgers kunnen hebben worden beschreven. Het laatste gedeelte van dit hoofdstuk is gewijd aan de (symbolische) betekenis van burgerparticipatie voor de participanten.

Aan het einde van dit hoofdstuk wordt de eerste deelvraag beantwoord.

3.1 Wat is burgerparticipatie?

De term burgerparticipatie is een veel gebruikt begrip bij de overheid en in de hedendaagse maatschappij, maar wat wordt er verstaan onder burgerparticipatie?

Volgens Edelenbos et al. (2006:18) verwijst burgerparticipatie specifiek naar de deelname van burgers aan de politieke besluitvorming en de totstandkoming van beleid. Daarnaast valt er een onderscheid te maken tussen indirecte en directe vormen van burgerparticipatie. Bij indirecte participatie kunnen burgers veelal achteraf kenbaar maken wat ze van overheidsbeslissingen vinden door bijvoorbeeld hun stemrecht te gebruiken bij verkiezingen. Wijzigingen in stemgedrag met grote bestuurlijke verschuivingen tot gevolg, geven de huidige stand van zaken weer en een waardeoordeel over de huidige machthebbers. Bij directe vormen van participatie hebben burgers direct inspraak op het beleid en kunnen ze meteen laten weten wat ze ervan vinden. Naar deze vorm is de laatste jaren veel meer vraag (ibid:18-19).

Initiatiefnemers van burgerparticipatieprojecten zijn niet alleen de burgers zelf, maar ook de politie of de gemeente. Als burgers met een project beginnen is dat vaak naar aanleiding van de toegenomen of aanhoudende criminaliteit in hun directe woonomgeving. Zodra politie of de gemeente projecten opstart is dit vaak met het doel in het achterhoofd om de informatie-uitwisseling makkelijker te maken en te zorgen dat het wederzijdse vertrouwen toeneemt (Scholte; 2008:228-229).

3.2 Vormen van burgerparticipatie

In dit subhoofdstuk worden de vormen van burgerparticipatie verder behandeld. Allereerst wordt ingegaan op de vormen zoals ze in de algemene literatuur worden beschreven. Daarna wordt ingegaan op de theoretische vormen zoals de Politie Haaglanden ze beschrijft.

3.2.1 Algemene theorie over vormen van burgerparticipatie

Er worden verschillende vormen van burgerparticipatie onderscheiden. Deze vormen geven de mate van betrokkenheid van de burger weer en ook de hoeveelheid macht die de burger bij elke vorm van participatie heeft. De eerste die daadwerkelijk verschillende vormen van burgerparticipatie onderscheidde was Sherry Arnstein (1969). Zij ontwikkelde een 'ladder of participation' waarbij elke trede van de ladder een andere mate van burgerparticipatie weergeeft. De vormen die Arnstein in 1969 onderscheidde, worden nog steeds gehanteerd. Ook binnen de specifieke literatuur over burgerparticipatie voor de verbetering van veiligheid worden verschillende vormen onderscheiden.

De vier vormen van Terpstra en Kouwenhoven

Terpstra en Kouwenhoven (2004) beschrijven vier verschillende vormen van burgerparticipatie. De betrokkenheid van burgers kan erg verschillen per project. In Tabel 1 staan de verschillende vormen die zij hanteren weergegeven.

	Beperkte autonomie	Meer autonomie
(Mee)praten	'Ogen en oren'	Adviseurs of deelnemers
(Mee)doen	Zelfredzaamheid	Zelfbeheer

Tabel 1: Typen burgerbetrokkenheid van Terpstra en Kouwenhoven

Is er sprake van 'ogen en oren', dan houdt dit in dat er een wederzijdse informatie-uitwisseling bestaat tussen burgers en betrokken instanties (bijvoorbeeld politie of gemeente). Dit kan zijn om de afstand tussen burgers en ambtenaren te verkleinen, of om meer draagvlak onder burgers te creëren. Daarnaast wordt er bij deze vorm aan burgers gevraagd om geconstateerde gevallen van criminaliteit, vernielingen of overlast te melden bij de politie (Terpstra en Kouwenhoven; 2004:202-203).

Bij de vorm adviseurs of deelnemers gaat de betrokkenheid verder dan bij de vorige vorm. Hierbij gaat het om het geven van een stem aan burgers in het beleid van de politie. Het blijft vaak wel een vorm van advies dat de burgers geven, iets dat vaak ook niet bindend is. Hiermee lijkt de daadwerkelijke participatie van burgers dus ook wel weer mee te vallen (Terpstra en Kouwenhoven; 2004:203).

Bij de derde vorm van burgerbetrokkenheid, zelfredzaamheid, gaat de participatie steeds verder. Het draait hier vooral om de zelfredzaamheid van burgers en de sociale controle en samenhang binnen de gemeenschap. Politie en gemeente proberen bij deze vorm om burgers te wijzen op hun eigen verantwoordelijkheid. Op die manier worden burgers taken toebedeeld die te maken hebben met veiligheidsvraagstukken in hun eigen omgeving. De politie blijft hierbij wel eindverantwoordelijk, waardoor burgers dus nog steeds aan hen rapporteren (Terpstra en Kouwenhoven; 2004:204).

Sommige projecten op het gebied van veiligheid worden in zelfbeheer uitgevoerd door burgers. De projecten komen ook tot stand door initiatieven van de burgers zelf en worden ook door de burgers betaald. Ondanks dat de macht bij de burger ligt, zijn politie en gemeente wel betrokken bij deze projecten (Terpstra en Kouwenhoven; 2004:204-205).

Naast deze vier vormen onderscheidt Terpstra (2008:256) nog een vijfde vorm. Hierbij gaat het om groepen burgers die zich door middel van protesten en demonstraties verzetten tegen de gemeente of politie, omdat er volgens hen te weinig wordt gedaan aan de ernstige veiligheidsproblemen. Deze vorm past niet in de bovenstaande tabel en is ook een vorm die net als de laatste vorm van Scholte nauwelijks voorkomt, zoals later duidelijk zal worden.

De meest voorkomende burgerbetrokkenheid vinden we bij de eerste drie vormen, 'ogen en oren', adviseurs en zelfredzaamheid. Zelfbeheer zien we vooral bij ondernemers, die bijvoorbeeld zelf beveiliging inhuren (Terpstra en Kouwenhoven; 2004:201-205)

De zes vormen van Scholte

Scholte (2008:231) onderscheidt 6 vormen van participatie van burgers. Deze vormen hebben wel enige overlap met de eerder beschreven vormen van Terpstra en Kouwenhoven. Deze vormen heeft hij opgesteld naar aanleiding van een studie naar projecten die zijn voorgekomen in kranten. De vormen die hij onderscheidt zijn:

1. Toezicht (passief en actief)
2. Relationele controle
3. Conflictbemiddeling
4. Beleidsadvisering en –vorming
5. Zelfbeheer
6. Burgerrepressie

1) Toezicht

Er is sprake van toezicht wanneer burgers ten behoeve van het opsporingsproces proberen informatie in te winnen om deze vervolgens aan de politie door te kunnen geven. Politie en justitie zijn in grote mate afhankelijk van de informatie van burgers. Het toezicht kan passief zijn, dat wil zeggen dat de burger geen noemenswaardige handelingen verricht om bepaalde opsporingsinformatie te verwerven. Verrichten de burgers wel noemenswaardige handelingen, dan is er sprake van actief toezicht. Voorbeelden van passief toezicht zijn Burgernet en SMS-alert. Bij burgerwachten is er sprake van actief toezicht (Scholte; 2008:231-233)

2) Relationele controle

Bij de vorm relationele controle, draait het erom dat burgers hun relaties met anderen gebruiken om informele sociale controle uit te oefenen op ongewenst gedrag zoals overlast en criminaliteit. Het heeft meer effect als iemand wordt 'terecht gewezen' door een bekende dan door bijvoorbeeld een politieagent. Uit schaamte bestaat dan de kans dat het ongewenste sociale gedrag vermindert. Voorbeelden van projecten in de vorm van relationele controle zijn bijvoorbeeld de (Marokkaanse)

buurtvaderprojecten, waarbij wordt geprobeerd om een band op te bouwen tussen jongeren en de buurtvaders en zo overlast tegen te gaan (Scholte; 2008:233-234).

3) Conflictbemiddeling

Er is sprake van conflictbemiddeling als een onafhankelijke derde partij helpt om bij een conflict een oplossing te bedenken. Het idee hierachter is om toekomstige strafbare feiten te voorkomen, waardoor de politie dus ook niet meer in actie hoeft te komen. Naast echte mediators, wordt dit veelal ook gedaan door buurtbemiddelingsprojecten, waarbij burgers optreden als de mediator en zo een conflictsituatie oplossen (Scholte; 2008:234-235).

4) Beleidsadvisering en –vorming

Bij beleidsadvisering en –vorming (Scholte; 2008:235) oefenen burgers invloed uit op het veiligheidsbeleid van lokale overheden, politie en justitie. Is er sprake van beleidsadvisering dan geven burgers over allerlei onderwerpen aan wat zij belangrijk vinden en wat zij denken dat er gedaan kan worden door betrokken instanties. Bij beleidsvorming kunnen burgers daadwerkelijk ook beslissingen nemen over het veiligheidsbeleid dat door de overheid uitgevoerd dient te worden.

Bij beleidsvorming door burgers kan gedacht worden aan een burgerbestuur, een weinig voorkomende vorm in Nederland. Beleidsadvisering komt vaker voor, waarbij burgers allerlei verschillende adviezen geven aan de gemeente of de politie over zaken waar zij veel verstand van hebben (ibid:236-237).

5) Zelfbeheer

Zelfbeheer houdt in dat burgers zelf fysieke beveiligingsvormen aanschaffen en bedienen of dat ze private beveiliging inhuren. Het zijn in dit geval ook de burgers zelf die de kosten dragen en er wordt geen gebruik gemaakt van overheidsmiddelen. Het is onduidelijk om hoeveel projecten het gaat in Nederland. Ondernemers nemen vaak zulke maatregelen om hun winkel of bedrijf te beschermen. Een ander voorbeeld van zelfbeheer zou een 'gated community' kunnen zijn, maar deze komt in Nederland nauwelijks voor (Scholte; 2008: 237-238).

6) Burgerrepressie

De laatste vorm die Scholte (2008:238-239) beschrijft is burgerrepressie. Dit houdt in dat burgers door middel van geweld criminaliteit proberen te voorkomen. Deze vorm komt nauwelijks voor en zou waarschijnlijk ook niet het gewenste effect hebben. Burgers hebben weliswaar individueel de mogelijkheid om uit noodweer geweld te gebruiken, maar in groepsverband komt dit niet voor.

Scholte (2008) en Terpstra en Kouwenhoven (2004) beschrijven verschillende vormen van burgerparticipatie die voorkomen binnen veiligheidsnetwerken. Hierbij zijn vormen die burgers vaak van nature al doen, zoals toezicht van Scholte en de vorm 'ogen en oren' van Terpstra en Kouwenhoven. Burgers houden van nature hun eigen omgeving in de gaten en zullen melding maken bij de politie zodra men last heeft van bepaalde overlast. De auteurs beschrijven ook "onnatuurlijke" vormen van burgerparticipatie, waarbij de burgers zelf alles in de hand zouden hebben. Uit de beschrijvingen van deze auteurs blijkt dat de vormen zelfbeheer en burgerrepressie weinig voorkomen en dat het niet werkt als de burgers het alleenrecht krijgen en vooral geweld gaan toepassen. De vormen relationele controle, conflictbemiddeling en beleidsvorming en –advisering (Scholte) en de vormen adviseurs en deelnemers en zelfredzaamheid (Terpstra en Kouwenhoven) kunnen gezien worden als tussenvormen die wel degelijk haalbaar zijn in burgerparticipatieprojecten. Hierbij heeft de burger wel enige verantwoordelijkheid, maar blijft de regie in handen van de politie of gemeente.

3.2.2 Vormen van participatie bij de politie Haaglanden

De politie Haaglanden is pas sinds kort actief bezig met burgerparticipatie. In juni 2007 is er in het beleidsprogramma van het kabinet veel aandacht besteed aan de participatie van burgers bij het oplossen van veiligheids- en leefbaarheidsproblemen (Nieuwstraten en Bodrij; 2008:2). Aan de hand hiervan heeft de politie Haaglanden burgerparticipatie opgenomen in de korpsvisie.

Bij de politie Haaglanden wordt er vaak gesproken van "partnicipatie" in plaats van burgerparticipatie. Partnicipatie wordt gezien als een betere term voor het betrekken van burgers, en is een combinatie van de begrippen partnerschap en participatie. Aangezien er wordt geprobeerd om anderen actief te krijgen op het gebied van veiligheid (en niet alleen burgers), wordt dit gezien als een betere term. De

burger blijft wel de belangrijkste doelgroep, maar andere partijen worden ook steeds meer betrokken (Nieuwstraten en Bodrij; 2008:4).

De politie Haaglanden heeft zelf een aantal niveaus van burgerbetrokkenheid geformuleerd. De mate waarin burgers betrokken zijn wordt uitgedrukt in vier opeenvolgende niveaus (Politie Haaglanden; 2008:19):

1. Acteren – in actie komen/handelen door de politie.
2. Informeren – inlichten van burgers door de politie (eenrichtingsverkeer).
3. Consulteren – raadplegen van burgers over bepaalde problematiek.
4. Participeren – volledige participatie van burgers binnen bepaalde projecten.

Volgens de politie Haaglanden (2008:19) zou het eerste niveau omschreven kunnen worden als de dagelijkse gang van zaken. De politie doet het werk dat ze normaal gesproken doen en de burgers melden het zodra hun iets overkomt, of als ze iemand anders iets zien overkomen door bijvoorbeeld 112 te bellen. Burgers zijn verder niet betrokken bij het verbeteren van de veiligheidszorg en zijn ook niet op de hoogte van zaken die spelen bij de politie.

Bij informeren zijn burgers meer op de hoogte van de zaken die spelen bij hen in de buurt op het gebied van veiligheid, aangezien de politie de burger hierover informeert. De politie is bij deze vorm actiever bezig met terugkoppeling naar de burger toe, bijvoorbeeld op het gebied van een aangifte die gedaan is of de veiligheid in zijn directe woonomgeving. Burgers vinden het interessant om te weten wat er is gedaan met hun melding of aangifte en willen graag op de hoogte gesteld worden. Bij deze vorm van participatie is sprake van eenrichtingsverkeer waarbij de politie alleen de burger informeert en niet andersom (ibid).

Consulteren is de eerste vorm waarbij burgers echt betrokken en vooral geraadpleegd worden door de politie. Dit kan gebeuren in de vorm van een burgerplatform waarin zowel burgers als andere betrokken instanties zoals gemeente en politie plaatsnemen. Bij problemen worden er afspraken gemaakt welke van de partners dit probleem gaat aanpakken. Deze vorm is niet geheel vrijblijvend. Als burgers iets aandragen wat volgens hen prioriteit verdient, dan zullen de andere partners hiervoor gerichte acties uitvoeren en hier consequenties aan verbinden (ibid:19-20).

De hoogste vorm van participatie is volgens de politie Haaglanden participeren. Dit betekent dat burgers echt actief deelnemen aan het verbeteren van de veiligheid in hun eigen woonomgeving. Hiervoor bestaan verschillende soorten projecten. Burgers kunnen de politie bijstaan bij de opsporing van overtreeders (bijvoorbeeld Burgernet of SMS-alert), tips geven (opsporingsprogramma's op tv), maar er bestaat ook de mogelijkheid dat ze mee de straat op gaan (buurtpreventieteams). Bij de politie Haaglanden is een vergaande vorm van burgerparticipatie de inzet van vrijwilligers (vrijwilligers). Deze vrijwilligers ondersteunen de politie enkele dagdelen per week bij allerlei soorten werkzaamheden (ibid:20-21).

De bedoeling is dat de burgers steeds meer betrokken worden, dus van acteren naar informeren, naar consulteren en uiteindelijk naar participeren als volledige partners (Politie Haaglanden; 2008:19).

3.3 Waarom doen burgers mee?

De politie wil zoveel mogelijk burgers betrekken bij burgerparticipatieprojecten. Niet alleen om te zorgen dat de groepen die participeren representatief zijn voor de samenleving, maar ook om meer draagvlak en wederzijds begrip en vertrouwen tussen burger en politie te kweken. Daarnaast heeft het betrekken van burgers invloed op de objectieve en subjectieve veiligheid. Bovendien kunnen projecten aangepast worden als men weet waarom burgers over het algemeen wel of niet meedoen. Hierdoor kan wellicht een grotere deelname worden bereikt in de toekomst.

Lowndes, Pratchett en Stoker (2001, 2006) beschrijven naar aanleiding van hun onderzoek naar de toename van participatie van burgers bij de lokale overheden waarom burgers wel of niet participeren. Zij geven een vijftal redenen waarom burgers wel en een viertal redenen waarom burgers niet participeren. De redenen voor participatie zijn in een model opgenomen, wat het CLEAR framework genoemd wordt.

3.3.1 Waarom participeren burgers niet?

Er zijn natuurlijk veel redenen te verzinnen waarom burgers niet meedoen aan participatieprojecten. Hieronder staan vier belangrijke punten die ervoor kunnen zorgen dat er niet wordt geparticipeerd door de burgers (Lowndes et al; 2001: 450-454).

1. Burgers hebben een negatief beeld van de lokale autoriteiten;
2. Burgers weten niet welke mogelijkheden er zijn om te participeren en hebben soms ook niet de mogelijkheden om te participeren;
3. Burgers hebben het idee dat er toch niet naar hen wordt geluisterd;
4. Burgers vinden het niks voor zichzelf.

Als burgers een negatief beeld hebben van de lokale autoriteiten, dan zullen ze sneller besluiten om niet mee te doen. Het negatieve beeld dat burgers hebben komt niet altijd door (negatieve) ervaringen, maar is vaak gebaseerd op vooroordelen die de burgers hebben. De vooroordelen zijn vooral gebaseerd op het idee dat de overheid veel belooft, maar uiteindelijk weinig uitvoert. Burgers hebben vaak geen vertrouwen en dus een negatief beeld van de overheid. Burgers hebben het idee dat als ambtenaren willen dat ze iets voor hen doen, de ambtenaren ook iets voor de burgers moeten doen (Lowndes et al; 2001:450-451).

Een ander argument is de onwetendheid van burgers over de mogelijkheden die er zijn om te participeren in bepaalde projecten. Ze hebben geen idee hoe ze aan de informatie moeten komen, en ook niet dat ze invloed kunnen uitoefenen op het openbaar bestuur. Daarnaast is het voor de burgers vaak ook niet mogelijk om te participeren, daar activiteiten regelmatig onder werktijd kunnen vallen. Zodra openingstijden vergroot worden, kunnen er ook meer mensen participeren en zullen de burgers ook meer mogelijkheden hebben (Lowndes et al; 2001:451-452).

De derde reden voor burgers om niet te participeren is het idee dat er toch niet naar hen wordt geluisterd door ambtenaren. Deze gevoelens kunnen gebaseerd zijn op ervaringen, maar ook louter op vooroordelen. Ambtenaren hebben ook nog niet het idee dat burgers echt kunnen helpen bij het oplossen of helpen bij bepaalde problemen die spelen. Hierdoor geven ambtenaren de projecten die zelfstandig worden georganiseerd door burgers ook geen aandacht, omdat het volgens hen toch niet belangrijk is. Hier is dus sprake van een vicieuze cirkel die niet helpt bij het stimuleren van burgerparticipatie (Lowndes et al; 2001:452-453).

De laatste reden waarom burgers niet allemaal participeren, is dat ze het vaak niks voor zichzelf vinden. Burgers hebben het idee dat ze zelf over te weinig kennis en vaardigheden beschikken om zich nuttig te kunnen maken. Hierdoor laat men het participeren vaak over aan anderen. Vaak zijn het dezelfde soort mensen die participeren en die vaak ook alle aandacht op zich richten wat nieuwe participanten kan weerhouden te participeren. In dit geval leidt meer participatie niet automatisch tot meer democratie, aangezien niet iedereen participeert. Als alleen dominante mensen participeren, leidt dit vaak niet tot een goede afspiegeling van de bevolking (Lowndes et al; 2001:453-454).

3.3.2 Waarom participeren burgers wel?

Lowndes, Pratchett en Stoker (2001) beschrijven naar aanleiding van het onderzoek wat zij hebben uitgevoerd naar de participatie van burgers, ook een vijftal redenen gevonden waarom burgers juist wel participeren.

Burgers participeren als (Lowndes et al; 2001:446-450)

- De onderwerpen hen aanspreken;
- Het in hun eigenbelang is;
- Ze al in andere lokale organisaties participeren;
- Ze er iets aan overhouden (*what is in it for me?*);
- De methode van de organisatie van burgerparticipatie hen aanspreekt.

Ten eerste participeren burgers meer wanneer het project over onderwerpen gaat waarbij ze zich betrokken voelen en die in hun directe omgeving plaatsvinden. Voorbeelden hiervan zijn het milieu, de inrichting van de publieke ruimte (bijvoorbeeld speeltuinen), criminaliteit, huisvestingszaken, gebiedsontwikkeling en gezondheid (Lowndes et al.; 2001:446). Vooral als er sprake is van 'big

issues' die veel mensen raken, willen burgers wel participeren in deze projecten, aangezien ze dan vaak het idee hebben dat ze *moeten* meedoen om het probleem te verhelpen of in elk geval te verbeteren (ibid:447).

Ten tweede participeren burgers als het in hun eigenbelang is. Zodra een bepaalde beslissing genomen is die de burger of de directe familie van de burger schade toe brengt, komen burgers in actie om hier iets tegen te doen. Dit kan gaan over allerlei onderwerpen zoals schorsing van school, gedwongen verhuizen, maar ook het aanleggen van een grote weg door hun wijk. Participatie kan in dit geval als heel reactief beschouwd worden. Zodra er iets gebeurt, dan reageren de burgers (Lowndes et al; 2001:447). Burgers laten zich dus heel erg verleiden tot participatie zodra er zaken zijn die een groot raakvlak hebben met hun particuliere leven en (woon)omgeving (Geul; 1999:315). Daarnaast participeren burgers als er iets speelt wat effect heeft op hun hele wijk, of op een heel aantal mensen in hun wijk. Door te participeren (en automatisch een leiderfunctie op zich te nemen), kan er collectief vaak een reactie worden gegeven aan het lokale bestuur (Lowndes et al.; 2001:447-448).

De derde reden voor burgers om te participeren is als ze al in andere lokale organisaties participeren (Lowndes et al; 2001:448, Geul; 1999:315). Dit zijn wel vaak de mensen die het heel 'natuurlijk' vinden om mee te doen en het ook leuk vinden. Ze participeren dan vaak al in het bestuur of commissie van de sportclub of school. Daarnaast gaan mensen ook participeren als ze persoonlijk worden uitgenodigd door de autoriteiten om mee te doen. Redenen om dan mee te doen zijn bijvoorbeeld dat het wel leuk klonk aan de telefoon, dat het beter is dan voor de televisie hangen en onderbewust voelt men zich vaak vereerd en is het dus goed voor hun ego. Hieruit blijkt wel dat het persoonlijk benaderen van mensen erg effectief kan zijn, ook al hadden ze in eerste instantie geen interesse om mee te doen, omdat ze ook niet wisten wat het zou inhouden (Lowndes et al.; 2001:448).

Burgers willen ook participeren als er iets voor hen in zit, de zogenaamde '*what is in it for me?*'-vraag. Heel simpele dingen kunnen de burger overtuigen om te participeren, bijvoorbeeld een gratis maaltijd, vergoeding van onkosten die gemaakt worden, de kwaliteit van informatie die verstrekt wordt en vooral ook de manier waarop ze behandeld worden door de aanwezige ambtenaren. Daarnaast zijn er andere dingen die relevant kunnen zijn voor de burger, zoals het opdoen van nieuwe kennis en vaardigheden, een beter zelfbeeld en het versterken van de gemeenschapszin. Ook beseffen burgers op dat moment dat het allemaal niet erg eenvoudig is en hierdoor krijgen ze ook meer respect voor het werk wat de ambtenaren doen (Lowndes et al.; 2001:448-449).

Tot slot is van belang welke methode of op welke manier burgerparticipatie georganiseerd wordt. Elke groep participanten is uniek en heeft ook een andere vorm van burgerparticipatie nodig. Ook sommige onderwerpen vragen een andere methode. Een burgerjury is bijvoorbeeld geschikt voor het behandelen van ingewikkelde zaken waarbij veel informatie wordt verstrekt, iets waar een vragenlijst minder geschikt voor is. Daarnaast zijn niet alle burgers bereid tot alle vormen van burgerparticipatie. Zo is het invullen van een vragenlijst iets wat de meeste mensen wel willen doen, maar zijn sommige andere vormen die meer tijd kosten (zoals openbare vergaderingen) iets waar niet alle mensen aan mee willen werken. De methode van de organisatie van burgerparticipatie is dus erg belangrijk en zorgt er deels ook voor of mensen wel of niet participeren (Lowndes et al.; 2001:449-450).

Lowndes, Pratchett en Stoker (2006) hebben een schematische weergave gemaakt van vijf factoren die burgers kunnen stimuleren om te participeren. Daarnaast staat in het schema beschreven welke zaken ontwikkeld dienen te worden door ambtenaren om participatie van burgers te verhogen. Het schema is bottom-up ontwikkeld als een middel dat ambtenaren en beleidsmakers helpt te begrijpen wat voor burgers belangrijk is in termen van participatie en hoe deze ontwikkeld en verbeterd kunnen worden (ibid:285)

Het model dat is ontwikkeld wordt ook wel het CLEAR framework genoemd en gaat ervan uit dat burgers participeren wanneer ze (Lowndes et al.; 2006:286):

- **Can do** – de hulpmiddelen en kennis hebben om te participeren
- **Like to** – een gevoel van verbondenheid hebben wat participatie stimuleert
- **Enabled to** – de mogelijkheid hebben om te participeren
- **Asked to** – door officiële instanties of groepen vrijwilligers gemobiliseerd worden
- **Responded to** – bewijs zien dat er iets wordt gedaan met hun ideeën

Daarnaast geeft het model aan welke doelen gerealiseerd moeten worden om participatie onder burgers te verhogen en te stimuleren. Dit staat allemaal in Tabel 2.

Key factor	Hoe werkt het?	Beleidsdoelen
Can do	De individuele bronnen die mensen moeten mobiliseren en organiseren (spreken, schrijven, technische vaardigheden en het vertrouwen om ze te gebruiken) maken een verschil	Capaciteiten opbouw, training en aanmoedigen van vrijwilligers, mentoren, ontwikkeling van leiderschap
Like to	Begaan zijn met participatie vereist een identificatie met de publieke entiteit dat de focus is van betrokkenheid	Burgerschap, gemeenschapsontwikkeling, buurt governance, sociaal kapitaal
Enabled to	De burgerlijke infrastructuur van groepen en overkoepelende organisaties maken een verschil, omdat het de mogelijkheden voor participatie stimuleert of blokkeert	Investeren in burgerlijke infrastructuur en netwerken binnen de gemeenschap, kanalen van communicatie verbeteren
Asked to	Mensen vragen om te participeren kan een groot verschil maken voor de uiteindelijke input	Schema's van publieke participatie die divers en reflexief zijn
Responded to	Mensen die gevraagd worden te participeren, willen dat er naar hen wordt geluisterd (niet per se overeenstemming met hun plannen) en dat ze een respons krijgen op hun bijdrage	Een publiek beleidssysteem dat een capaciteit om te reageren laat zien – door specifieke uitkomsten, leerprocessen en feedback

Tabel 2: CLEAR-framework van Lowndes, Pratchett en Stoker

Can do – Men gaat ervan uit dat burgers participeren als ze de beschikking hebben over voldoende hulpbronnen, kennis en vaardigheden. Het probleem hiermee is dat het vaak mensen uit een hogere sociale klasse zijn die de hulpbronnen en kennis hebben, waardoor er niet altijd een representatieve afspiegeling van de bevolking is die meedoet aan participatieprojecten. Hoewel kennis en vaardigheden niet alleen gerelateerd zijn aan sociale klassen, zijn er per individu toch verschillen te onderscheiden. Om ervoor te zorgen dat meer mensen gaan participeren, zullen beleidsmakers moeten investeren in programma's die de capaciteiten van mensen stimuleren en zullen ze het ontwikkelen van hulpbronnen en vaardigheden moeten stimuleren (Lowndes et al; 2006:286-287).

Like to – Zodra burgers een gevoel van gemeenschapszin hebben en zich ergens bij betrokken voelen zullen ze sneller participeren. Dit verlaagt de drempel voor participatie. Is die gemeenschapszin er niet, dan zullen mensen minder snel participeren. Om participatie te stimuleren is het van belang om te zorgen voor sterke gemeenschapszin en solidariteit onder de burgers (Lowndes et al.; 2006:287-288).

Enabled to – De meeste participatie wordt gestuurd door groepen of organisaties. Participeren met een groep heeft als voordeel dat er een continue stroom van feedback is over het project waarin geparticipeerd wordt. Daarnaast kan het belang van iets doen met de resultaten beter gestimuleerd worden. Het is belangrijk dat er een directe vorm van communicatie is tussen de netwerken van mensen die participeren en de beleidsmedewerkers. Als dit niet het geval is dan is het zaak om te investeren in communicatie tussen de burgers en beleidsmakers om ervoor te zorgen dat mensen blijven participeren (Lowndes et al.; 2006:288).

Asked to – Burgers die actief worden gevraagd om deel te nemen aan projecten, nemen vaker deel dan als het hen niet wordt gevraagd. Zij participeren reactief, in plaats van proactief. Dit werkt het beste als verantwoordelijken voor een bepaalde beslissing anderen vragen om mee te beslissen. De manier waarop mensen benaderd worden is ook van belang, al heeft het niet bij iedereen invloed op de mate van participatie. Daarnaast is het ook van belang om verschillende vormen van participatie aan te bieden, omdat niet iedereen comfortabel is met elke vorm. Ook kunnen er andere zaken meespelen waarom mensen wel of niet participeren. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld vergoeding die burgers krijgen door te participeren of de verplichting die wordt gesteld door de overheid bij bijvoorbeeld jury verplichtingen in de VS. Belangrijk is ook wie er gevraagd gaat worden (belangrijk om het doel van het project in de gaten te houden) en wat de focus wordt van het project (Lowndes et al.; 2006: 288-289).

Responded to – Om te participeren moeten mensen het idee hebben dat hun deelname een verschil maakt. Burgers moeten het idee hebben dat er naar hen geluisterd wordt en dat hun ideeën meegenomen worden, ook al zijn beleidsmakers het er niet altijd mee eens. Dit punt is het meest logisch, maar ook het moeilijkste om uit te voeren, aangezien het voor beleidsmakers lastig is om af te kunnen wegen welke adviezen van burgers wel, en welke niet meegenomen dienen te worden. Om dit te verbeteren zal er meer feedback gegeven moeten worden aan burgers over waarom er wel of niet iets wordt gedaan met hun inbreng (Lowndes et al.; 2006:289).

Door middel van dit schema is het mogelijk om burgerparticipatieprojecten te toetsen. Als aan alle vijf de factoren is voldaan, dan zou een project een succes moeten zijn in termen van maximale deelname. De beleidsdoelen die geformuleerd zijn kunnen de ambtenaren helpen om de participatie van burgers te stimuleren. Lowndes et al. noemen de vergoeding die burgers krijgen om mee te kunnen doen met participatieprojecten. Dit zou ook onder de key factor 'enabled to' kunnen vallen. De key factors blijken dus enigszins te overlappen en kunnen dus op meerdere manieren geïnterpreteerd worden.

3.3.3 Burgerschapstijlen

Naast de redenen die mensen hebben voor participatie (zoals beschreven door Lowndes et al.), hangt participatie voor een groot deel ook samen met de burgerschapstijlen van de burgers. Daarnaast verklaart de soort burgerschapstijl wellicht ook (voor een gedeelte) waarom mensen participeren (Van der Lelij en Janssens; 2005:5).

Volgens onderzoeksbureau Motivaction (Van der Lelij en Janssens; 2005:6-7) zijn vier typen burgerschapstijlen onderscheiden. Deze zijn:

- Buitenstaanders (afzijdige burgers)
- Pragmatici (afwachtende burgers)
- Plichtsgetrouwen (afhankelijke burgers)
- Verantwoordelijken (actieve burgers)

De burgerschapstijlen geven in feite de instelling van burgers ten opzichte van de democratische instituties weer (WRR; 2005:152). Het kan nuttig zijn om te weten wat voor burgers in bepaalde buurten wonen, aangezien daar beleid op aangepast kan worden. Het is wel van belang om in het achterhoofd te houden dat het hier gaat om ideaaltypische stijlen en dat het dus gezien moet worden als een leidraad die niet in alle gevallen zal kloppen (ibid:153).

Hieronder wordt ingegaan op de verschillende burgerschapstijlen, zoals beschreven in Van der Lelij en Janssens (2005:11-20).

Buitenstaanders

Deze groep burgers wordt ook wel gezien als gemaksgereïenteerde of moderne burgers (Van der Lelij en Janssens; 2005:11-14). Ze zijn weinig maatschappelijk betrokken, maar hebben wel behoefte aan maatschappelijke erkenning. Ze voelen zich vaak buitengesloten en hebben het gevoel dat ze door de overheid niet serieus worden genomen. Daarnaast hebben ze zelf ook geen interesse en vertrouwen in de overheid en staan ze negatief ten opzichte van maatschappelijke verplichtingen. Ze hebben niet de behoefte om te participeren, maar door hun gevoel van isolement zullen ze zich wel uitspreken over overheidsbeleid, wat een voedingsbodem kan zijn voor politieke betrokkenheid of protestacties. Deze groep burgers is niet betrokken bij welke vorm van verenigingsleven dan ook. Ongeveer 31% van de Nederlandse bevolking behoort tot deze groep burgers.

Pragmatici

Deze burgerschapstijl onderscheidt zich door een betrekkelijk grote mate van assertiviteit. Pragmatische burgers zullen niet vaak politiek betrokken zijn (afgezien van hun gang naar de stembus). Zodra echter het eigenbelang in het geding is, zetten ze zich wel actief in. De burgers hebben een selectieve interesse in overheidsbeleid, afhankelijk van het in geding zijn van hun eigenbelang. Deze groep staat minder negatief tegenover de overheid dan de buitenstaanders, maar ze zijn zeker niet volgzaam of het altijd eens met de overheid. Als deze groep participeert, dan willen ze graag meebeslissen over het beleid. Ongeveer 23% van de Nederlandse bevolking behoort tot de groep pragmatici (Van der Lelij en Janssens; 2005:14-16).

Plichtsgetrouwen

De groep plichtsgetrouwe burgers is te omschrijven als sterk maatschappelijk betrokken en dan vooral bij de directe leefomgeving en de lokale overheid. Ze worden vooral gedreven door hun plichtsbesef en gezagsgetrouwheid en zijn bereid om zich in principe te schikken naar het overheidsbeleid. Politiek vinden deze burgers vaak ingewikkeld en zij zijn daardoor voor de overheid zowel bondgenoten als afhakers. Maatschappelijk gezien zijn deze burgers vaak te vinden als vrijwilligers bij verenigingen of buurtcentra. Ongeveer 18% van de Nederlandse bevolking behoort tot deze groep (Van der Lelij en Janssens; 2005:16-18).

Verantwoordelijken

De laatste burgerschapsstijl is die van de verantwoordelijken. Deze groep burgers kent een grote politieke en maatschappelijke betrokkenheid. Dit uit zich in de bereidheid om deel te nemen aan politieke en maatschappelijke processen. Ze zijn in alle opzichten de tegenpool van de groep buitenstaanders. Ze worden gedreven door maatschappelijke betrokkenheid voor de publieke zaak en voelen zich hiervoor ook in grote mate verantwoordelijk. Het vertrouwen in de overheid is groot, maar deze groep verlangt wel een open houding en is kritisch. Ze zijn er van overtuigd dat ze invloed op de politiek kunnen uitoefenen en willen ook graag betrokken worden bij het overheids- en gemeentebestuur. Ongeveer 28% van de Nederlanders behoort tot de groep verantwoordelijken (Van der Lelij en Janssens; 2005:18-20).

3.3.3.1 Mate van participatie

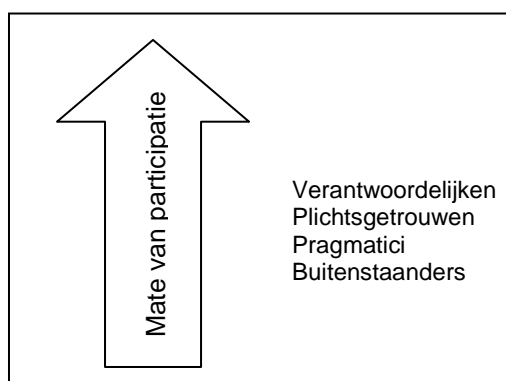
De burgerschapsstijlen zoals onderscheiden door Van der Lelij en Janssens verschillen op veel punten van elkaar. Voor de overzichtelijkheid staat een aantal punten genoemd in Tabel 3.

Burgerschapstijl	Houding ten aanzien van overheid	Bronnen van politieke onvrede
Buitenstaanders	Inactief en afzijdig	Regelzucht en zich niet erkend en vertegenwoordigd voelen
Pragmatici	Afwachtend en conformistisch	Eigenbelang in het geding
Plichtsgetrouwen	Afhankelijk	Te veel onzekerheid en complexe overheid
Verantwoordelijken	Actief betrokken	Populisme en te directe democratie

Tabel 3: Burgerschapstijlen van Van der Lelij en Janssens

Kijkend naar Tabel 3 en de omschrijvingen van de burgerschapsstijlen, dan kan verwacht worden dat de groep verantwoordelijken het meest participeert in projecten van de overheid. De groep die daarna het meest participeert, zijn de plichtsgetrouwen, die vooral maatschappelijk veel participeren en minder in de politiek. De groep pragmatici kunnen we daaronder plaatsen, zij komen vooral in actie als hun eigenbelang in het geding is. De groep buitenstaanders participeert het minst en voelt zich ook het meest buitengesloten.

In Figuur 2 hieronder staat dit schematisch aangegeven.

Figuur 2: Mate van participatie bij burgerschapsstijlen

3.4 Resultaten van projecten

Burgers doen mee met burgerparticipatieprojecten met een bepaalde verwachting. De resultaten zullen niet altijd eenvoudig te meten zijn, maar zijn wel belangrijk voor de voortgang van projecten. Voor burgers is echter het meedoen aan projecten vaak voldoende, doordat ze het idee hebben iets te betekenen.

Kweit en Kweit (2007) hebben onderzoek gedaan naar de resultaten en invloed van burgerparticipatie in twee Amerikaanse steden in North Dakota. Zij onderscheiden allereerst drie vormen van participatie in toenemende mate van participatie (ibid:410-411):

1. Traditionele participatie: wanneer mensen vergaderingen bijwonen of stemmen, dan is er sprake van deze vorm, waarbij burgers door middel van deze activiteiten worden betrokken bij hun buurt;
2. Sociale participatie: als mensen lid worden van allerlei (sociale) organisaties in hun buurt, dan is er sprake van deze vorm van participatie. Voorbeelden van deze organisaties zijn kerkgemeenschappen of sportverenigingen;
3. Specifieke participatie: deze laatste vorm ontstaat naar aanleiding van iets wat mensen direct raakt en waar ze iets tegen willen doen door te gaan participeren. Er kunnen allerlei aanleidingen zijn in dit geval. In dit onderzoek was de aanleiding de grote ramp die beide plaatsen trof, maar men kan ook denken aan een golf van inbraken.

Kweit en Kweit (2007) testen de hypothese dat het participeren van burgers leidt tot het nemen van betere beslissingen en een verbetering van de legitimiteit. Ook zou het vertrouwen van burgers in de ambtenaren toenemen (ibid:412).

In dat onderzoek, blijkt dat de vorm waarin burgers participeren (traditioneel, sociaal of specifiek) en het doel hiervan (het willen beïnvloeden van beslissingen), geen directe invloed heeft op de tevredenheid van de burgers over hun participatie. Iets wat wel van invloed blijkt te zijn op de tevredenheid is het *idee* dat mensen bijdragen aan het verbeteren van iets in de samenleving (ibid:417). Dit lijkt zelfs zo te zijn in geval dat er geen werkelijke invloed is op de zaken waarin de burgers participeren, zoals het geval was tijdens dat onderzoek (ibid:417). De symbolische rol van participatie blijkt belangrijker te zijn dan de instrumentele rol, wat betekent dat als burgers het idee hebben dat ze kunnen participeren en dus ook kunnen bijdragen, dat belangrijker voor hen is dan het daadwerkelijke resultaat (ibid:420).

Overheden staan volgens Kweit en Kweit (2007:421) voor een groot dilemma. Uit dit onderzoek blijkt immers dat participatie van burgers niet direct resultaat oplevert, waaruit geconcludeerd zou kunnen worden dat het geminimaliseerd zou kunnen worden. Aan de andere kant zorgt dat er dus voor dat er minder tevredenheid is onder burgers over de politiek en de beslissingen die genomen worden. Daarnaast kan de democratie in twijfel worden getrokken wanneer burgers moedwillig niet betrokken worden in de besluitvormingsprocessen.

Een beperking is mogelijk de geringe mate van generaliseerbaarheid van dit onderzoek. Dit kan echter worden getest middels het onderzoek bij de politie Haaglanden en zal dus nieuwe inzichten verschaffen. Dit zal mogelijk ook licht werpen op de validiteit van het onderzoek van Kweit en Kweit.

3.5 Beantwoording deelvraag 1

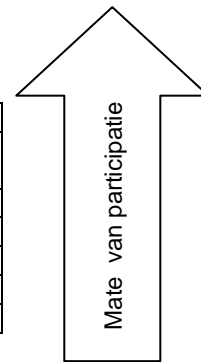
De eerste deelvraag van dit onderzoek is de volgende:

'Welke vormen van burgerparticipatie worden in de literatuur onderscheiden en door welke motieven en burgerschapsstijlen worden de deelnemers geacht zich te laten leiden?'

Er zijn veel verschillende vormen van participatie genoemd, met elk weer een andere betekenis. Toch hebben deze vormen veel overeenkomsten en zijn ze voor een groot gedeelte naast elkaar te plaatsen. Hieronder staan de vormen van burgerparticipatie die in dit hoofdstuk zijn beschreven naast elkaar genoemd die dezelfde betekenis hebben en tot uiting komen in dezelfde soort projecten. De verschillende niveaus hebben vooral te maken met de mate van verantwoordelijkheid en zelfstandigheid die de participanten bij de projecten hebben.

Scholte	Terpstra en Kouwenhoven	Politie Haaglanden
Burgerrepressie en Zelfbeheer	Zelfbeheer	
Beleidsvorming		
Relationele controle	Zelfredzaamheid	Participeren
Beleidsadvisering	Adviseurs/deelnemers	Consulteren
Toezicht	Ogen en Oren	Informereren
		Acteren

Tabel 4: Vergelijking van vormen van burgerparticipatie

Zoals in Tabel 4 duidelijk te zien valt, is bij de politie Haaglanden de vorm waarbij alle macht bij de burger ligt niet aanwezig. Hier is een logische verklaring voor, aangezien de burger geen 'eigen rechter' dient te gaan spelen en de politie bepaalde zaken in eigen hand wil houden. Verder heeft de politie als instituut een geweldsmonopolie en heeft de burger die participeert in veiligheidsprojecten niet meer rechten dan de burger die niet participeert. De hoogste vorm van participatie zoals geformuleerd door Scholte (2008) en Terpstra en Kouwenhoven (2004) is voor de politie Haaglanden een niet wenselijke vorm van burgerparticipatie. Het niveau acteren wordt verder niet in de literatuur omschreven. Deze vorm is dan ook enigszins overbodig te noemen. In het vervolg van dit verslag zal hier niet op terug worden gekomen.

Motieven

Lowndes, Pratchett en Stoker (2001) hebben de motieven beschreven waarom mensen participeren in burgerparticipatieprojecten en welke factoren er nodig zijn om mensen te kunnen stimuleren om te participeren.

Van de vijf motieven die zij onderscheiden zijn er twee aan te wijzen die logischerwijs vaker zullen voorkomen.

1. Eigenbelang. Het is logisch dat mensen vanuit eigenbelang meedoen met projecten die er op gericht zijn om de woonomgeving van burgers veiliger te maken. Als mensen daadwerkelijk te maken krijgen met bepaalde overlast zullen ze sneller geneigd mee te doen dan als ze geen overlast ervaren.
2. Aansprekende onderwerpen. Dat mensen participeren omdat het onderwerp hen aanspreekt lijkt ook niet heel vreemd. Het is natuurlijk wel de bedoeling dat participanten zich kunnen identificeren met het onderwerp waarover het project gaat.

De overige drie motieven die zij beschrijven zijn over het algemeen meer zaken die de burgers 'over de drempel' zouden kunnen trekken mee te gaan doen. Als burgers al in andere lokale organisaties participeren zullen ze vaak weten wat het inhoudt en hierdoor makkelijker meedoen. Mochten ze er iets aan over houden dan is dat mooi meegenomen, maar waarschijnlijk is het niet een hoofdreden om mee te gaan doen. De methode waarop een burgerparticipatieproject is georganiseerd is ook iets wat mensen toch kan laten besluiten te gaan participeren, maar zal geen hoofdreden zijn om mee te gaan doen.

De auteurs beschrijven niet specifiek of deze vijf motieven gelden voor projecten op elk participatieniveau, maar sluiten ook geen projecten en niveaus uit.

De motieven die vooral zullen voorkomen onder de burgers die geïnterviewd gaan worden zullen ofwel eigenbelang, ofwel de interesse in bepaalde onderwerpen zijn. Gezien het feit dat de projecten die onderzocht gaan worden verschillen qua niveau, kan hier uiteindelijk wel verschil in zitten.

Burgerschapstijlen

Burgerschapstijlen kunnen ook een rol spelen in de keuze van burgers om wel of niet te participeren bij burgerparticipatieprojecten. Het is over het algemeen niet iets waar de burgers invloed op hebben, maar heeft te maken met het karakter en de opvoeding van de burgers. Er worden vier vormen van burgerschapstijlen onderscheiden:

- Plichtsgetrouwen
- Verantwoordelijken
- Buitenstaanders
- Pragmatici

Hiervan is er bij de eerste twee vormen een behoorlijk grote kans dat er meegedaan wordt aan burgerparticipatie. De buitenstaanders en pragmatici zijn vaak niet maatschappelijk of politiek betrokken, waardoor de kans dat zij zullen gaan participeren kleiner is dan bij de plichtsgetrouwen en verantwoordelijken die erg maatschappelijk betrokken zijn.

Er dient wel te worden opgemerkt dat de verschillende niveaus van de projecten er voor kunnen zorgen dat er burgers met een andere burgerschapsstijl mee doen. Het niveau informeren zoals gedefinieerd door de Politie Haaglanden, vraagt weinig verantwoordelijkheid van de burgers, dus de kans is het grootst dat hier ook burgers met de stijl buitenstaander of pragmatici meedoen.

In onderstaande Tabel 5 staan de vormen van burgerparticipatie die in dit onderzoek gebruikt zullen worden. Daarnaast staan de verwachte motieven en de verwachte burgerschapsstijlen. In Hoofdstuk 6 zal bekeken worden of deze overeen komen met de motieven en burgerschapsstijlen die de participanten van de onderzochte burgerparticipatieprojecten daadwerkelijk hebben.

Vorm	Motieven voor participatie	Burgerschapsstijlen
Informeren	Verwachte hoofdmotieven: <ul style="list-style-type: none"> - aansprekende onderwerpen - eigenbelang Maar ook: <ul style="list-style-type: none"> - participatie in andere lokale organisaties - levert iets op voor de participant - aansprekende methode van organisatie 	Buitenstaanders Pragmatici Plichtsgetrouwen Verantwoordelijken
Consulteren	Verwachte hoofdmotieven: <ul style="list-style-type: none"> - aansprekende onderwerpen - eigenbelang Maar ook: <ul style="list-style-type: none"> - participatie in andere lokale organisaties - levert iets op voor de participant - aansprekende methode van organisatie 	Vooral plichtsgetrouwen en verantwoordelijken
Participeren	Verwachte hoofdmotieven: <ul style="list-style-type: none"> - aansprekende onderwerpen - eigenbelang Maar ook: <ul style="list-style-type: none"> - participatie in andere lokale organisaties - levert iets op voor de participant - aansprekende methode van organisatie 	Vooral plichtsgetrouwen en verantwoordelijken

Tabel 5: Theoretische vormen, motieven en burgerschapsstijlen

Hoofdstuk 4: Analyse vanuit burger perspectief

In dit hoofdstuk zal de tweede deelvraag beantwoordt worden. Deze vraag luidt als volgt: *Hoe participeren burgers in de projecten van de politie Haaglanden en met welke motieven en verwachtingen doen zij dat?*

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn interviews gehouden onder een aantal geselecteerde participanten van de burgerparticipatieprojecten die zijn onderzocht. Daarnaast is er ook informatie vergaard door mee te lopen met de burgerparticipatieprojecten.

De indeling van het verdere hoofdstuk is naar project. Per onderzocht project zal beschreven worden hoe de participanten participeren, met welke motieven zij meedoen en wat hun verwachtingen van het project zijn.

Aan het einde van dit hoofdstuk zal de tweede deelvraag worden beantwoord.

4.1 Burgers in Blauw Scheveningen

Het project Burgers in Blauw is een eenmalige vorm van burgerparticipatie, welke door de politie Haaglanden is ingedeeld op het niveau “informer”. Burgers uit het stadsdeel Scheveningen krijgen de mogelijkheid om een dienst mee te draaien met agenten van bureau Scheveningen.

In 2009 hebben in totaal 48 participanten meegedaan aan het project Burgers in Blauw in Scheveningen. Hierbij was er sprake van een gelijke verdeling man/vrouw en hebben participanten van alle leeftijden meegedaan.

Van de 48 deelnemers zijn twee mannen en twee vrouwen geselecteerd voor een interview. Deze vier personen hebben in de periode februari tot december 2009 mee gedaan aan Burgers in Blauw Scheveningen. De interviews vonden plaats tussen 17 en 24 februari 2010 op het politiebureau in Scheveningen. De leeftijden van deze participanten liep uiteen van 30 tot 53 jaar.

4.1.1 Hoe wordt er geparticipeerd?

Het precieze programma dat de participanten volgen bij dit project kan worden aangepast naar wensen van de burgers. Over het algemeen krijgt de persoon een rondleiding door het politiebureau, woont vervolgens de briefing bij en gaat vervolgens op pad met agenten in de noodhulp. Daarnaast is het mogelijk om mee te luisteren in de meldkamer, of om op pad te gaan met een wijkagent. Dit programma speelt zich geheel af binnen het stadsdeel Scheveningen. Na afloop van de dienst wordt men soms gevraagd om een kort verslag of evaluatie te schrijven die gebruikt kan worden voor de website van Burgers in Blauw of voor een wijkkrant.

In principe kan iedereen meedoen met dit project mits de persoon minimaal 18 jaar is, woonachtig is in stadsdeel Scheveningen en geen strafblad heeft. Elke potentiële deelnemer wordt gescreend door de politie.

Bij dit project van burgerparticipatie doen de deelnemers slechts eenmalig mee. Er is geen herhaling of terugkoppeling nadat ze hebben meegedaan. Drie van de vier participanten geven aan wel te hebben meegewerkt aan een kleine evaluatie, of hebben een stukje geschreven voor de website of een wijkblad om andere mensen ook enthousiast te maken voor dit project.

De deelnemers omschrijven hun taak allemaal als “meelopen en meekijken”. Ze gingen mee naar elke melding en stapten mee uit met de agenten om te kijken wat er aan de hand was. Bij sommige situaties mochten ze niet mee, daar dit gevaar kan opleveren voor henzelf of de agenten. Daarnaast hadden ze alle gelegenheid om vragen te stellen en werd de dag ook als erg gezellig ervaren.

Doordat er vaak verschillende zaken speelden op een dag, kregen de participanten echt een kijkje in de keuken van de politie. Dit begon al bij de rondleiding door het politiebureau van Scheveningen. Ook de briefing maakte indruk op de burgers, vooral vanwege het teamgevoel wat er heerste. Aan de

deelnemers werd tijdens de briefing ook de nodige aandacht besteed, waardoor ze zich erg welkom voelden.

“Tijdens de presentatie voor de briefing had ik mijn eigen sheet. Hierdoor voelde ik me heel erg welkom.” - Participant 3

De participanten werden door de agenten niet gevraagd naar problemen binnen hun eigen woonomgeving. Drie van de vier participanten hebben zelf ook niets aangedragen, aangezien ze geen overlast ondervinden binnen hun woonomgeving. De persoon die wel iets aandroeg was hierover ook al in gesprek met de wijkagent.

Uit deze informatie kan worden geconcludeerd dat het niveau van participatie door de burger bij dit project echt ‘informerend’ is. Er is inderdaad sprake van eenrichtingsverkeer vanuit de politie, waarbij de participant geïnformeerd wordt over het werk van de politie.

4.1.2 Met welke motieven wordt er geparticipeerd?

Drie van de geïnterviewde participanten geven aan vooral te hebben geparticipeerd, omdat ze benieuwd waren naar het werk van een politieagent. De vierde participant heeft meegedaan naar aanleiding van een klacht over de politie en is vervolgens actief door de politie uitgenodigd om mee te doen met Burgers in Blauw. De eerste drie deelnemers waren op de hoogte van dit project door vrienden die ervan af wisten of door informatie in de krant.

De participanten waren niet extra geïnteresseerd om mee te doen vanwege problemen die ze ondervonden met overlast of criminaliteit in hun eigen woonomgeving. Ook het beeld dat ze hadden van de politie speelde niet mee in de keuze om te participeren.

De geïnterviewde participanten deden niet mee omdat ze overlast ervoeren in hun woonomgeving. Het is ook niet de bedoeling dat men actief bezig gaat met het verbeteren van de veiligheid binnen de woonomgeving. Gezien het niveau waarop dit project plaatsvindt (informerend) is het goed te verklaren dat men meedoet vanuit interesse voor het werk van een politieagent, of voor de werking van de politieorganisatie in het algemeen.

4.1.3 Welke verwachtingen hebben de participanten?

De participanten gaven tijdens de interviews aan voor de start van het project weinig verwachtingen te hebben. Ze hoopten een goed beeld te krijgen van het politiewerk en op basis hiervan te kunnen beoordelen of ze een juist beeld van dit werk hadden.

Eén participant hoopte dat het een spannende avond zou gaan worden, aangezien de dienst op een zaterdagavond plaatsvond.

“Ik had eigenlijk verwacht dat het een hele spannende avond zou worden, aangezien Scheveningen een groot uitgaansgebied heeft. De avond verliep echter heel anders.” - Participant 2

Doordat de andere drie geïnterviewden grotendeels zonder verwachtingen aan het project mee deden, valt er weinig te zeggen over of de verwachtingen wel of niet zijn uitgekomen.

De deelnemer die verwachtte dat het heel spannend zou gaan worden kwam bedrogen uit. Het politiewerk bleek heel anders in elkaar te zitten dan van te voren gedacht. Dat wil niet zeggen dat het minder leuk of interessant was. Deze participant was verbaasd over de sociale kant van het politiewerk en de rust die de agenten houden als ze voor de zoveelste keer iets moeten uitleggen. Dit was ook iets wat de anderen opviel.

De deelnemers hebben allemaal een beter beeld gekregen van wat het politiewerk eigenlijk inhoudt. Het werk is heel veelzijdig, iets wat veel kan vragen van de politieagenten.

Naast dat het politiewerk anders bleek te zijn dan men dacht, bleek men ook een onrealistisch beeld te hebben over het aantal politieagenten op straat. Dat bleek over het algemeen minder te zijn dan van te voren werd gedacht.

“Politieagenten moeten echt duizendpoten zijn. Dat had ik niet verwacht.” - Participant 4

Het beeld dat men van de politie had is na dit project bij alle burgers positief beïnvloed. Het valt wel op te merken dat drie van de vier geïnterviewde participanten nooit een negatieve ervaring met de politie hebben gehad.

4.2 WAS Rokkeveen

Het project WAS (Wijk en Agent Samen) in de Zoetermeerse wijk Rokkeveen is een samenwerking tussen de gemeente Zoetermeer, de politie (voornamelijk wijkagenten Rokkeveen) en de buurtbewoners. Door de politie Haaglanden is dit project ingedeeld onder het niveau “consulteren”.

Op 31 december 2009 waren er in totaal 181 bewoners van de wijk Rokkeveen betrokken bij dit project. De hoofdtaak van dit project is het surveilleren op straat waarbij 98 mensen betrokken waren. Daarnaast doen 20 participanten mee aan het ‘Anti Zakkenrollers Team’, zijn er 14 buurtcoördinatoren en 7 bestuursleden. De overige deelnemers zijn wel lid, maar momenteel nergens actief bij betrokken. Hun taak is vooral de buurt in de gaten houden en opvallende zaken doorgeven aan de buurtcoördinatoren of de wijkagenten. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers was in 2009 49 jaar en 23% van de participanten is vrouw.

Er zijn in totaal vijf participanten van het project WAS geïnterviewd voor dit onderzoek, hiervan waren er vier man en één vrouw. De leeftijden liepen uiteen van 43 tot 68 jaar. Deze participanten zijn allen actief in het surveillanceteam en één van hen is ook bestuurslid van de stichting. Eén van hen is actief sinds de start van het project (9 jaar), drie zijn actief sinds 2-3 jaar en één is pas sinds 5 maanden actief bij dit project.

De interviews met de participanten hebben plaatsgevonden tussen 16 en 25 februari 2010 en vonden plaats bij hen thuis. Daarnaast is er op 18 december 2009 meegelopen met dit project om te bekijken hoe het project in praktijk werkt.

4.2.1 Hoe wordt er geparticipeerd?

De voornaamste taken die de burgers bij dit project hebben zijn het surveilleren op vastgestelde data en het in de gaten houden van de buurt en verdachte of overlastgevende zaken doorgeven aan de wijkagenten. Dit is ook wat de geïnterviewde participanten aangeven. Daarnaast is één van hen buurtcoördinator, wat inhoudt dat buurtbewoners zaken melden voordat men ermee naar de wijkagenten gaat. Dit om te voorkomen dat iedereen de wijkagenten gaat benaderen voor onnodige zaken.

De surveillances vinden niet met een vaste regelmaat plaats, maar naar aanleiding van activiteiten in Zoetermeer waarbij problemen worden verwacht. Daarnaast wordt WAS ook ingeschakeld bij bijvoorbeeld een inbraakgolp. Iedereen is zelf vrij om aan te geven wanneer en hoe vaak hij/zij surveilleert. De participanten gaan op de fiets of met de auto op pad, gelijktijdig met de wijkagenten die dan ook surveilleren. Er wordt gemiddeld een keer per maand gesurveilleerd. Het komt echter ook wel eens maanden voor dat er niet gesurveilleerd wordt, de frequentie is dus onregelmatig.

Gedurende een surveillance staan de deelnemers van WAS door middel van portofoons in direct contact met elkaar en de politie, waardoor bijzonderheden snel worden doorgegeven. Daarnaast hebben ze sinds kort een GPS-systeem, waardoor er bekeken kan worden waar men zich bevindt. Dit systeem is uitgerust met een ‘paniekknop’, mochten er moeilijkheden zijn. Dit project wordt niet gezien als een buurtpreventie project, maar zorgt er voor dat er 's avonds mensen op straat zijn die een oogje in het zeil houden. De politie is ervoor om de problemen op te lossen, die door de participanten waargenomen worden.

Het contact met de politie en dan vooral met de wijkagenten wordt als zeer goed ervaren. De wijkagenten zijn erg betrokken bij dit project en de participanten geven aan dat ze eenvoudig contact kunnen leggen met de wijkagenten en dat ze zich serieus genomen voelen. Eén van de deelnemers geeft aan dat het contact zo goed is, omdat je samen surveilleert wat meteen zorgt voor een band. Een ander geeft aan dat wijkagenten ook heel open zijn over de dingen die zij doen. Het wordt geaccepteerd dat de wijkagenten niets mogen zeggen over bepaalde zaken.

“Doordat buurtbewoners en de wijkagenten samen surveilleren wordt er meteen een band opgebouwd waardoor het contact heel erg goed verloopt.” – Participant 5

De geïnterviewde participanten geven aan in enige mate geraadpleegd te worden door de politie. Voor de surveillance vindt er een terugkoppeling plaats naar aanleiding van zaken die zijn aangedragen sinds de vorige surveillance. Na afloop van een surveillance wordt kort geëvalueerd hoe de avond is verlopen. Er wordt veel informatie gegeven aan de wijkagenten over bepaalde overlast of zaken die spelen in hun eigen woonomgeving. Dit komt wel voornamelijk van de kant van de participanten. De politie vraagt bijna nooit naar bepaalde overlast binnen de directe woonomgeving. De politie is de eindverantwoordelijke van WAS. De deelnemers surveilleren weliswaar, maar komen niet in actie mocht er ergens overlast zijn. Dit wordt direct doorgespeeld naar de wijkagenten.

Het niveau ‘consulteren’ dat de politie Haaglanden aan dit project heeft gegeven, is gedeeltelijk correct op basis van de theorie. De participanten worden inderdaad gevraagd naar bepaalde zaken, maar geven voornamelijk uit zichzelf informatie. Daarnaast helpen ze, door te surveilleren, wel degelijk mee om de veiligheid in hun eigen woonomgeving te verbeteren. Binnen dit project valt een duidelijke consulterende en een participerende kant te onderscheiden. Hierdoor valt dit project zowel in te delen onder het niveau consulteren, als het niveau participeren. Het feit dat dit project achteraf niet helemaal in de juiste categorie blijkt te vallen heeft geen invloed op de verdere resultaten van dit onderzoek.

4.2.2 Met welke motieven wordt er geparticipeerd?

Drie participanten geven aan dat ze zijn gaan meedoen aan het project WAS, omdat ze zelf overlast ondervonden van hangjongeren. Allen hadden het idee dat er te weinig aan gedaan werd door de politie. Eén van hen was al op de hoogte van WAS, de andere twee hebben WAS ontdekt door een flyer in de brievenbus en door het zoeken op internet.

Een vierde persoon doet mee naar aanleiding van het indienen van een klacht over de politie. Naar aanleiding hiervan is deze persoon actief benaderd mee te doen aan het project WIROK, de voorloper van WAS.

De vijfde geïnterviewde participant is betrokken geraakt bij WAS door diverse autobranden in de buurt en de toenemende aanwezigheid van deelnemers van WAS in zijn directe omgeving. De gedachte achter WAS gaf de doorslag om mee te gaan doen.

Het was voor de participanten geen drijfveer om mee te gaan doen vanwege hun beeldvorming over de politie. Wat dat betreft doen ze het gedeeltelijk ook voor zichzelf, het verbeteren van hun eigen woonomgeving, maar ook voor de overige bewoners van de wijk die niet participeren en er wel profijt van ondervinden. De buurtbewoners spreken regelmatig hun waardering uit over het project WAS.

Dat participanten mee gaan doen gezien de overlast die ze ondervinden is redelijk voorspelbaar. Bijzonder is het dat er ook wordt meegedaan met dit project, omdat men de gedachte erachter mooi vindt.

4.2.3 Welke verwachtingen hebben de participanten?

Vier van de vijf geïnterviewde participanten gaven aan dat ze verwachtten dat door WAS hun woonomgeving veiliger en leefbaarder zou worden. Ook hoopte men de saamhorigheid binnen de wijk te vergroten. Iedereen heeft immers hetzelfde belang bij dit project en overal in de wijk zorgen groepen hangjongeren voor problemen.

De vijfde participant verwacht dat dit project bijdraagt om buurtbewoners wat zelfredzamer te maken en om meer contact te leggen met jongeren die problemen geven. Het wordt belangrijk gevonden om meer als ‘wij’ te gaan denken en niet meer als ‘zij’. Ook hier speelt het vergroten van de saamhorigheid weer een rol.

Alle vijf geven daarnaast aan dat ze verwachten een soort rust te creëren door hun aanwezigheid op straat. De jongeren weten heel goed dat als ze mensen van WAS zien, agenten op hetzelfde tijdstip ook aan het surveilleren zijn. Doordat de surveillances van WAS onregelmatig zijn hopen ze dat de jongeren ook rustig zijn op de avonden dat er niet wordt gesurveilleerd.

“We moeten veel meer als ‘wij’ gaan denken en niet meer als ‘zij’. Samen moeten we zorgen voor een veilige en prettige leefomgeving.” – Participant 5

Alle geïnterviewde participanten geven aan dat hun verwachtingen in elk geval gedeeltelijk al zijn uitgekomen. Door de surveillances is het rustiger geworden op straat. Door deze te plannen op ‘piekdagen’ (mooi weer, voetbalwedstrijd) worden de meeste hangjongeren bereikt en wordt het op andere dagen vaak ook rustiger.

Met sommige groepen hangjongeren is inmiddels ook een band opgebouwd. De participanten van WAS hebben respect voor die groepen en dat geldt ook andersom. Er blijven wel groepen waarmee geen contact te maken valt. Deze groepen zorgen nu voornamelijk voor de overlast binnen de wijk Rokkeveen.

Daarnaast is men erg blij dat het contact met de politie verbeterd is, waardoor er eerder bij de politie wordt aangeklopt met problemen die op deze manier kunnen worden aangepakt voordat ze escaleren.

Het beeld dat de geïnterviewde participanten over de politie hebben is bij het merendeel erg veranderd. Zij geven aan door dit project een positief beeld te hebben gekregen van de politie. Er moet wel opgemerkt worden dat deze participanten geen negatieve ervaring hebben gehad met de politie in het verleden. Interessant om te vermelden is dat ze vooral een positiever beeld hebben gekregen van de wijkagenten en niet over de politie in het algemeen. Dit kan verklaard worden, aangezien er voornamelijk contact is met de wijkagenten en nauwelijks met andere medewerkers van de politie.

De andere participanten hebben geen andere mening gekregen over de politie door mee te doen met WAS, maar hadden ook geen negatieve ervaring voordat ze gingen participeren. Er wordt wel aangegeven dat er meer begrip en respect is voor het werk van de politie. Eén van hen geeft aan door te participeren meer te weten over bijvoorbeeld de capaciteit van de politie en hierdoor begrip te hebben voor de prioritering van bepaalde zaken.

“Ik heb veel vertrouwen in de wijkagenten. Van de rest van de politie heb ik niet zo’n hoge pet op.” - Participant 6

Men is het erover eens dat er bij het politiewerk meer komt kijken dan ze te voren dachten. Het sociale aspect is erg belangrijk en de tijdsdruk waaronder de agenten werken is groot.

Het blijkt dus wel dat door participatie negatieve meningen over de politie, kunnen worden omgezet in positieve meningen. Doordat er intensief contact is tussen de participanten van WAS en de wijkagenten komen de participanten ook meer te weten over het politiewerk en de taken van de politie. Verder is het interessant om op te merken dat een aantal personen ondanks hun negatieve ervaringen met de politie het geen probleem vindt om samen te werken aan de veiligheid in de eigen woonomgeving. Blijkbaar is het niet van belang hoe men van te voren over de politie denkt. Als het project een duidelijk doel heeft en de mensen aanspreekt is samenwerken geen probleem.

4.3 Buurtpreventie Wateringen

Net als in de andere kernen van de gemeente Westland, is ook in Wateringen een buurtpreventieteam aanwezig. Binnen dit project werken burgers nauw samen met de politie en de gemeente. Door de politie Haaglanden is dit project ingedeeld op het niveau “participeren”.

Het aantal surveillanten van buurtpreventie Wateringen lag in 2009 rond de 40, met een wens tot uitbreiding. Hun taak is om ’s avonds te surveilleren door Wateringen en opvallende zaken door te geven aan de politie. Er kan zelf worden aangegeven hoe vaak men wil surveilleren.

Er zijn voor dit onderzoek vier participanten van de buurtpreventie Wateringen geïnterviewd waarvan drie mannen en een vrouw. De leeftijden van de geïnterviewden lopen uiteen van 38 tot 67 jaar. De participanten zijn allemaal surveillant waarnaast er één van hen nog enkele bestuurstaken uitvoert. Eén participant is vanaf het begin actief (2005) en de andere drie zijn sinds 2-3 jaar actief.

De interviews met de participanten hebben plaatsgevonden tussen 15 februari en 4 maart 2010 en vonden plaats bij hen thuis. Daarnaast is er op 23 februari 2010 een surveillancedienst meegelopen om een goed beeld te krijgen van het project in de praktijk.

4.3.1 Hoe wordt er geparticipeerd?

De voornaamste taak voor de participanten binnen dit project is het per fiets of te voet surveilleren door Wateringen. Er wordt geprobeerd om 3 tot 4 keer per week met een koppel te surveilleren tussen 20.00 en 23.00 uur. De dagen waarop gesurveilleerd wordt liggen niet vast, zij kunnen van week tot week verschillen. Dit wordt expres gedaan, zodat men niet weet wanneer de buurtpreventie loopt. De deelnemers surveilleren gemiddeld eens per maand, waarbij ze zelf kunnen aangeven welke dagen het beste uitkomen. De planning van surveillances is bekend bij de wijkagent van Wateringen.

Er wordt voor de surveillance afgesproken bij het pand waar ook telefoons, zaklantaarns en fietsen meegenomen kunnen worden. Voor de dienst melden de participanten zich aan bij de wachtcommandant van bureau Westland en worden eventuele bijzonderheden gemeld. Tijdens een dienst wordt de buurt goed in de gaten gehouden en opvallende zaken doorgegeven aan de politie. In sommige gevallen worden overlastgevers aangesproken. Hiervoor hebben de participanten een weerbaarheidstraining gehad, zodat ze op ernstige situaties zijn voorbereid. Ze hebben daarnaast een direct telefoonnummer van de meldkamer van bureau Westland en kunnen zo indien nodig snel versterking krijgen. Aan het einde van de avond melden de participanten zich af bij de wachtcommandant en rapporteren de bijzonderheden.

Eens per maand vindt er een bestuursvergadering plaats waarbij de wijkagent aanwezig is. Hier worden allerlei zaken besproken en geeft de wijkagent terugkoppeling over zaken die spelen in Wateringen.

Het contact met de politie wordt door de participanten over het algemeen als goed ervaren. Ze worden netjes behandeld als ze zich aanmelden voordat er gesurveilleerd gaat worden en ze voelen zich serieus genomen door de politie. Eén participant krijgt ook sterk het gevoel dat de politie blij met hen is. Het contact dat er is verloopt goed, maar twee van de deelnemers zouden toch vaker contact met de politie willen. Al is het alleen maar dat er halverwege de 'dienst' contact is met de surveillancewagens, of dat er wat vaker updates over zaken die spelen in Wateringen hangen in het pand waar ze voor hun surveillances verzamelen. Er is weinig tot geen contact met de wijkagent, maar dit wordt niet als bezwaarlijk ervaren. De bestuursleden hebben dit wel en spelen informatie door indien nodig, aldus één van de participanten.

“Ik zou het best fijn vinden als we tijdens een dienst even een praatje zouden kunnen maken met de agenten van de surveillancewagens. We doen het toch ook voor hen.” – Participant 12

Ondanks dat de participanten netjes worden behandeld door de politie, voelen ze zich geen van allen echt een gelijkwaardige partner. Dit ligt aan het feit dat ze geen kijk hebben op de interne processen die spelen bij de politie, weinig contacten hebben met agenten en omdat ze ook gewoon geen agent zijn. Dit wordt overigens niet negatief bevonden. Door het vertrouwen wat de politie de participanten geeft voelen ze zich wel een soort van partner. De gelijkwaardigheid lijkt dus te ontbreken, zonder dat dit als negatief wordt ervaren.

Aangezien burgers zelf actief de straat op gaan en zo werken aan het verbeteren van hun eigen veiligheid, lijkt het niveau 'participeren' voor dit project goed te kloppen. Door verantwoording die afgelegd dient te worden aan de politie en de afhankelijkheid van de politie voor ondersteuning kan worden verklaard dat de participanten zich niet helemaal zien als een gelijkwaardige partner.

4.3.2 Met welke motieven wordt er geparticipeerd?

De redenen waarom de geïnterviewde participanten van dit project meedoen zijn heel divers. Eén van hen geeft aan vooral mee te zijn gaan doen om in te burgeren in Wateringen en iets te betekenen voor het dorp. Het idee achter de buurtpreventie sprak deze participant erg aan. Een ander is mee gaan doen vanwege de overlast van een jongerensoos in de straat. Door 's avonds laat op straat te lopen werd de overlast door jongeren minder. Een overstap naar de buurtpreventie was een logische stap.

De overige twee participanten doen mee, omdat ze wat voor anderen willen betekenen en niet alleen maar willen klagen over de matige politie inzet. Ze zijn van mening dat ze zelf ook wat kunnen doen en niet totaal afhankelijk zijn van de politie om de veiligheid en leefbaarheid in de eigen woonomgeving te verbeteren.

De participanten die later bij de buurtpreventie actief zijn geworden hadden zelf geen last van overlast en zijn bewust op zoek gegaan naar een manier om zich in te zetten voor de buurt.

Voor een van de deelnemers speelde de beeldvorming over de politie een rol om mee te gaan doen met dit project. Dit betrof voornamelijk het feit dat de politie te weinig capaciteit heeft om haar werk goed uit te voeren. Voor de anderen speelde dit geen rol.

Opvallend onder de geïnterviewden van de buurtpreventie Wateringen is dat slechts één participant mee is gaan doen vanwege de overlast die ondervonden werd. De andere drie zijn bewust op zoek gegaan naar een project om een bijdrage te kunnen leveren aan overlast die anderen ondervinden. Wat dat betreft is het ervaren van overlast niet de absolute drijfveer tot deelname aan het project.

4.3.3 Welke verwachtingen hebben de participanten?

De vier geïnterviewde participanten van de buurtpreventie Wateringen hebben allen dezelfde verwachtingen. Ze hebben allen het idee dat ze door hun aanwezigheid een bepaalde rust kunnen creëren binnen Wateringen. Door te lopen en fietsen door het dorp zorgen ze ervoor dat er mensen op straat zijn en ze opvallende zaken doorgeven aan de politie.

Eén deelnemer verwachtte ook nog dat door mee te doen met de buurtpreventie, anderen ook mee zouden gaan doen en er gezamenlijk gezorgd zou kunnen worden voor het creëren van een prettigere woonomgeving. Iedereen zou er voor moeten zorgen dat de woonomgeving leefbaar en veilig is.

“Ik had eigenlijk gehoopt dat doordat ik mee ging doen, anderen ook mee gingen doen met de buurtpreventie. Dit was niet het geval en het blijkt maar weer dat mensen steeds individueler ingesteld zijn en niet meer samen aan een veilige leefomgeving willen werken.” – Participant 10

Over het algemeen is men het er over eens dat het rustiger is geworden in Wateringen. De jongeren die eerst overlast gaven in Wateringen zijn verdwenen en de buurtbewoners geven aan dat de aanwezigheid van de buurtpreventie een goede uitwerking heeft.

Eén participant geeft nog wel aan dat de rust die men denkt te hebben bereikt vooral is gebaseerd op gevoel. Of het inderdaad rustiger is geworden en de criminaliteit is verminderd is niet duidelijk. Een ander is van mening dat het creëren van de rust voornamelijk komt doordat er onregelmatig wordt gelopen en hieruit blijkt dat het project dus ook preventief werkt.

De participant die hoopte dat door mee te gaan doen anderen ook mee zouden gaan doen kwam bedrogen uit. Er sluiten zich te weinig mensen aan om het project goed te kunnen uitvoeren. Mensen blijken niet meer in hun vrije tijd te willen werken aan het verbeteren van hun woonomgeving. De anderen gaven overigens ook aan dat het lastig is om nieuwe mensen te vinden die willen deelnemen aan het project.

De mening die de participanten van de politie hebben is niet veranderd sinds zij participeren bij de buurtpreventie Wateringen. Twee van hen hadden al een positief beeld over de politie voordat ze aan dit project begonnen. Zij hebben nooit een negatieve ervaring gehad en hebben respect voor het werk wat de politie doet.

Eén participant heeft geen duidelijke mening over het werk van de politie. Vroeger heeft deze burger wat negatieve ervaringen gehad met de politie, maar de laatste jaren is er weinig contact met de politie geweest. Ook tijdens dit project is er weinig tot geen contact met de politie, waardoor er geen duidelijk beeld gevormd kan worden.

De vierde geïnterviewde participant heeft een negatieve ervaring gehad met de politie, maar heeft niet een duidelijk positief of negatief beeld van de politie. Het zijn toch gewoon mensen die hun werk doen en daarvoor bijvoorbeeld ook bekeuringen uitschrijven.

Doordat de participanten de uitvoering van het buurtpreventieproject in Wateringen voornamelijk zelf doen, hebben ze over het algemeen niet een duidelijk beeld over de politie en is dit ook niet veranderd sinds zij participeren. Er is weinig contact met de politie.

Alle participanten die zijn geïnterviewd hebben dezelfde verwachtingen van dit project, ondanks dat de motieven waarom ze meedoen heel verschillend zijn.

4.4 Beantwoording deelvraag 2

De tweede deelvraag die is opgesteld in dit onderzoek luidt als volgt:

Hoe participeren burgers in de projecten van de politie Haaglanden en met welke motieven en verwachtingen doen zij dat?

Burgers binnen de politieregio Haaglanden kunnen op veel uiteenlopende manieren participeren in burgerparticipatieprojecten. Er worden door de politie Haaglanden verschillende niveaus (informereren, consulteren en participeren) van burgerbetrokkenheid gehanteerd waar de verschillende projecten naar worden ingedeeld.

Voor dit onderzoek is besloten om uit elk niveau een project te onderzoeken. Aangezien de betrokkenheid van burgers verschilt per project, is de manier waarop zij participeren ook zeer verschillend.

Burgers in Blauw Scheveningen

Bij het project Burgers in Blauw Scheveningen is de taak van de participant vooral het meekijken en meelopen met politieagenten gedurende een dienst. Dit project is ingedeeld op het niveau informeren, waarbij de politie vooral de burger informeert over de werkwijze van de politie.

De motieven om mee te doen met dit project zijn vooral de interesse in de werking van de politie als organisatie, maar ook in hoe de gemiddelde dag van een politieagent eruit ziet. De motieven zijn niet gebaseerd op onveiligheidsgevoelens of het willen meewerken aan de veiligheid in de eigen woonomgeving, maar puur gebaseerd op interesse in de politie.

De participanten hadden een open blik, maar ook een bepaald beeld van hoe de dag zou verlopen. Er werd wel verwacht dat het een spannende dag zou gaan worden, wat achteraf vaak anders bleek te zijn dan men van te voren dacht. Politiewerk bleek vaak socialer dan gedacht en niet alleen maar spannend.

Het project Burgers in Blauw Scheveningen lijkt op het juiste niveau van participatie van de politie Haaglanden ingedeeld te zijn. De burgers die meedoen worden door de politie geïnformeerd over hoe dingen lopen bij de politie. Er wordt vanuit de politie weinig feedback gevraagd aan de burgers met betrekking tot problemen die zij ondervinden in hun eigen woonomgeving. Hier zou wellicht meer winst te behalen zijn.

Het is opvallend dat volgens de politie Haaglanden dit project wordt gezien als burgerparticipatie, terwijl de burger binnen dit project geen rol heeft die bijdraagt aan het verbeteren van veiligheid, of het meedenken over bepaalde zaken. Het is vooral de politie die in dit project participeert. Dit project is wel een opstap naar het participeren voor burgers in andere projecten, maar daar wordt nu nog niet veel gebruik van gemaakt.

Wijk en Agent Samen Rokkeveen

Wijk en Agent Samen (WAS) bevindt zich op het niveau consulteren. De participanten werken veel samen met de wijkagenten en hun taak is het gezamenlijk surveilleren op straat, het signaleren van opvallende zaken en deze melden aan de wijkagenten. De wijkagenten zijn eindverantwoordelijk en zorgen dat de deelnemers geen gevaar lopen gedurende de surveillances.

Bij WAS zijn de participanten vooral mee gaan doen, omdat ze last hadden van hangjongeren of andere overlastgevende zaken. Daarnaast speelde ook de gedachte achter WAS (de samenwerking aan de veiligheid) een rol in de beslissing om te participeren. De participanten worden vooral gedreven doordat ze zelf meewerken aan het verhogen van de veiligheid in hun eigen woonomgeving. Deelnemers aan het project WAS verwachten dat zij hun woonomgeving veiliger en leefbaarder maken door te participeren. Dit zou zich moeten vertalen in een soort rust op straat, ook als er niet wordt gesurveilleerd. Daarnaast wordt er verwacht dat burgers zelfredzamer worden en zelf ook mee gaan doen met WAS in plaats van voor alles de politie te bellen. De verwachtingen met betrekking tot de rust die men wilde creëren blijken uitgekomen. Het is rustiger op straat en door de band die is opgebouwd tussen de participanten en hangjongeren is er ook meer respect naar elkaar toe. Of de bewoners van Rokkeveen zelfstandiger zijn geworden is moeilijk te zeggen, aangezien de bewoners die niet participeren niet zijn geïnterviewd voor dit onderzoek.

De participanten van dit project zijn actief bezig met het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid in hun eigen wijk en worden eigenlijk nooit geraadpleegd over zaken door de wijkagenten. Dit zou betekenen dat het project niet op het juiste niveau is ingedeeld, maar ook geplaatst zou kunnen worden onder het niveau 'participeren'. Aangezien de wijkagenten wel duidelijk de

eindverantwoordelijken van het project zijn, en er veel contact is tussen hen en de participanten, zou dit project meer een tussenvorm zijn van consulteren en participeren.

Buurtpreventie Wateringen

De Buurtpreventie Wateringen wordt ingedeeld op het hoogste niveau van burgerparticipatie: participeren. De participanten krijgen ondersteuning van de politie, maar regelen in principe alles zelf. De taak die de participanten hebben is het surveilleren door Wateringen. Zij staan niet in direct contact met de politie en surveilleren ook zonder verdere ondersteuning. Opvallendheden melden zij bij de meldkamer van de politie Westland en vaak spreken ze zelf ook overlastgevers aan.

Participanten doen mee omdat ze last hebben (gehad) van overlast door hangjongeren, of omdat ze zich nuttig willen maken voor de maatschappij en de overlast voor anderen willen verminderen. De overlast door hangjongeren is binnen dit project niet de absolute drijfveer, aangezien een meerderheid daar weinig last van ondervindt en juist iets wil betekenen voor anderen.

De geïnterviewde deelnemers hebben allen dezelfde verwachtingen. Zij hopen met hun aanwezigheid op straat een bepaalde rust te kunnen creëren. Daarnaast werd ook verwacht dat door deel te nemen, andere buurtbewoners ook mee zouden gaan doen om hun woonomgeving veiliger te maken. De burgers hebben zeker het idee dat het rustiger is geworden in Wateringen, die verwachting is inmiddels uitgekomen. Wel blijkt het moeilijk te zijn om nieuwe deelnemers te vinden voor dit project.

Het niveau van dit project, participeren, blijkt goed te kloppen. De participanten werken behoorlijk zelfstandig aan het vergroten van de veiligheid in hun eigen buurt. Ze krijgen waar nodig ondersteuning van de politie, maar dit is erg weinig. Er wordt weinig samengewerkt en veel komt op het bordje van de deelnemers terecht. De participanten lijken behoorlijk tevreden met deze vorm van participatie, alleen zouden ze wel meer ondersteuning, of in elk geval aandacht van de politie willen. Vanuit de politie zou het ook goed zijn om meer aandacht te besteden aan dit project, aangezien er dan meer sturing gegeven kan worden en er gestructureerder gewerkt kan worden om bepaalde zaken te bereiken.

Eindconclusie

De motieven en verwachtingen van de projecten WAS en de Buurtpreventie Wateringen blijken behoorlijk overeen te komen. Dit is te verklaren door het feit dat de taken die de participanten hebben erg overeen komen, en doordat het project WAS uiteindelijk toch ook voor een deel valt in te delen naar het zelfde niveau als de Buurtpreventie Wateringen. Het project Burgers in Blauw is een totaal ander project qua taken van de burgers en het is ook niet vreemd dat er een heel ander verwachtingspatroon is en er om andere redenen wordt geparticipeerd.

Als laatste valt nog op te merken dat de verwachtingen die de burgers hebben goed aansluiten bij de motieven die zij aanvoeren om te participeren. Als men problemen ervaart is het logisch dat men die wilt oplossen en op basis daarvan verwachtingen opstelt die hopelijk bereikt gaan worden. Hetzelfde geldt als interesse een motief is, verwachtingen die te maken hebben met het voeden van die interesse spreken dan voor zich.

In onderstaande tabel staat een overzicht gegeven van bovenstaande informatie.

Project	Vorm Politie Haaglanden	Werkelijke vorm	Motieven deelnemers	Verwachtingen deelnemers	Verwachtingen uitgekomen?
Burgers in Blauw Scheveningen	Informeren	Informeren	Interesse in werk van de politie	- Spannend - Goed beeld krijgen van politiewerk	Nee, politiewerk bleek anders dan gedacht
WAS Rokkeveen	Consulteren	Consulteren/ Participeren	Ervaring van overlast en gedachte achter project	- Zorgen voor rust op straat - Veiligere en leefbaardere omgeving - Zelfredzaamheid van burgers vergroten	Wel rustiger en veiliger/leefbaarder, geen idee over zelfredzaamheid van burgers
Buurtpreventie Wateringen	Participeren	Participeren	Ervaring van overlast en iets doen voor anderen	- Zorgen voor rust op straat - Meer samenwerking tussen burgers aan eigen veiligheid	Rustiger op straat, niet meer samenwerking tussen burgers

Tabel 6: Overzicht deelvraag 2

Hoofdstuk 5: Analyse vanuit politie perspectief

In dit hoofdstuk zal de derde deelvraag beantwoord worden. Deze vraag luidt als volgt:

Hoe participeert de politie in de projecten, wat zijn hun verwachtingen en komen de verwachtingen van burgers en politie overeen?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn er gesprekken gevoerd met een aantal verantwoordelijke agenten en met de programmamanager Burgerparticipatie van de politie Haaglanden. Ook tijdens de interviews met burgers en de observaties is er informatie opgedaan over de werkzaamheden van de politie bij de verschillende burgerparticipatieprojecten.

Per project zal behandeld worden hoe de politie participeert binnen de drie burgerparticipatieprojecten, wat hun verwachtingen zijn en of die verwachtingen overeen komen met die van de participanten. De informatie over de verwachtingen van de participanten staat beschreven in Hoofdstuk 4.

5.1 Burgers in Blauw Scheveningen

Het project Burgers in Blauw draait sinds 2008 aan het politiebureau in Scheveningen. Sindsdien is een beleidsmedewerker verantwoordelijk voor de uitvoering en coördinatie van het project aan dit bureau.

Op 24 maart 2010 heeft een gesprek plaatsgevonden met de beleidsmedewerker die momenteel verantwoordelijk is voor dit project. Daarnaast heeft ook een gesprek plaatsgevonden met de programmamanager Burgerparticipatie over de verwachtingen vanuit het hogere management van de politie Haaglanden.

5.1.1 Hoe participeert de politie?

De coördinatie voor het project Burgers in Blauw vindt plaats op de verschillende politiebureaus. De aanmeldingen komen centraal binnen en worden vervolgens doorgestuurd naar de verantwoordelijke bureaus.

Zodra de aanmeldingen binnenkomen bij de beleidsmedewerker van bureau Scheveningen worden de mensen die zich hebben aangemeld gescreend. Blijkt dan alles in orde te zijn, dan worden de geïnteresseerden gebeld en wordt er een datum afgesproken voor deelname aan dit project. De deelnemers krijgen van te voren een brief met daarin de informatie over de dienst die ze gaan meelopen. Er wordt voor de deelnemers ook een verzekering afgesloten en ze dienen een geheimhoudingsverklaring te tekenen.

Naast het informeren van de deelnemers zorgt de beleidsmedewerker er ook voor dat de dienstdoende wachtkommandant op de hoogte is van het feit dat er een burger meeloopt. Ook het koppel waarmee de burger meeloopt wordt op de hoogte gebracht.

De agenten die dienst hebben als de burger meeloopt zijn verantwoordelijk voor de invulling van de dag. Zoals al eerder beschreven krijgt de burger een rondleiding, woont een briefing bij en gaat vervolgens op pad met twee agenten. In principe mag de burger overal mee naar toe op zo'n dag, behalve als de agenten het te gevaarlijk vinden.

Na afloop van de dag neemt de beleidsmedewerker van bureau Scheveningen nog een keer contact op met de participanten om te vragen of er nog onduidelijkheden zijn en om te vragen hoe de dag ervaren is.

De politie heeft een grote rol binnen dit project. De enige taak van de burgers is dat ze zich aanmelden en komen opdagen op de afgesproken tijd en datum. De politie is verantwoordelijk voor alle administratieve zaken en het goed laten verlopen van de dienst die de burger meeloopt.

5.1.2 Wat zijn de verwachtingen van de politie?

De beleidsmedewerker van bureau Scheveningen die verantwoordelijk is voor de uitvoering en coördinatie van Burgers in Blauw denkt dat de politie verwacht dat er met dit project meer draagvlak voor de politie ontstaat onder de burgers. Burgers die een dienst meedraaien, krijgen een exclusief kijkje in de keuken en krijgen zo een beter beeld wat er bij het politiewerk allemaal komt kijken. Daarom nemen ze bij bureau Scheveningen ook bewust mensen mee die een klacht hebben ingediend over de politie. Vaak dienen mensen een klacht in, omdat ze bijvoorbeeld een politiewagen heel hard zonder sirene en zwaailicht hebben zien rijden. Tijdens de dienst wordt dan ook geprobeerd om uit te leggen waarom dat soms gebeurt.

De programmamanager Burgerparticipatie van de politie Haaglanden heeft een soortgelijke verwachting over Burgers in Blauw. Door dit project wordt de burger hopelijk op de hoogte gebracht van de veelzijdigheid van het politiewerk. Vaak heeft men niet een duidelijk beeld over wat er allemaal komt kijken bij het werken als politieagent. Daarnaast wordt er verwacht dat de politieagenten zelf ook geïnspireerd worden door de burgers die meelopen. Niet alleen hebben burgers vaak een bepaald idee over de politieagenten, maar dat geldt ook andersom. Door dit project hebben de politieagenten heel erg intensief contact met de burgers, ze zitten immers bijna 8 uur met elkaar in de auto.

Het is moeilijk te zeggen of naar aanleiding van dit project er inderdaad meer draagvlak voor de politie is onder de Scheveningse burgers. De mensen die hebben meegedaan zijn allemaal heel erg enthousiast, maar of het een groter effect heeft is niet te meten. De beleidsmedewerker geeft aan dat er natuurlijk ook maar een klein deel van de inwoners van Scheveningen heeft meegedaan. Er wordt wel gehoopt dat men aan bekenden vertelt wat men van het project vindt. Ook door middel van evaluaties op de website van Burgers in Blauw en in wijkkranten hoopt de politie dat de bewoners in Scheveningen op de hoogte zijn van dit project en wellicht een ander beeld krijgen van de politie.

5.1.3 Vergelijking van verwachtingen van burgers en politie

De participanten van Burgers in Blauw bleken eigenlijk geen verwachtingen te hebben van het project waaraan ze meededen. Wel hoopten ze een goed beeld te krijgen van het politiewerk en een leuke en spannende dienst mee te maken. Deze verwachtingen zijn heel erg gericht op wat de burgers die dag zouden meemaken en niet op de effecten die het project zou kunnen hebben op bijvoorbeeld het verbeteren van de veiligheid in de woonomgeving van de participanten.

De verwachtingen van de politie zijn sterk gericht op de imagoverandering van de politie en het creëren van respect tussen agent en burger.

Het grootste verschil tussen de verwachtingen van de burgers en die van de politie zit in het feit dat de burgers verwachtingen hebben over wat er gaat gebeuren gedurende dit project en dat de politie zich meer focust op de resultaten die met dit project bereikt kunnen worden. Het uiteindelijke doel van zowel de burgers als de politie is het laten zien van de werkzaamheden van de politie. De burgers willen daarbinnen te weten komen of hun beeld van de politie klopt, terwijl de politie meer wil bereiken en draagvlak onder de burgers wil creëren.

De programmamanager Burgerparticipatie heeft daarnaast nog een heel andere verwachting die zich meer op een hoger niveau bevindt, meer gericht is op de langere termijn en voor een deel ook te maken heeft met een cultuuromslag binnen de politieorganisatie. Hierover wordt door zowel de burgers als de agenten niets gezegd en dit is dus voornamelijk een wens te noemen vanuit het management.

Doordat dit project is opgestart vanuit de politie en zij ook de regie van dit project in handen heeft, valt te verklaren dat de burgers en de politie niet geheel dezelfde verwachtingen hebben. Het niveau waarop dit project plaatsvindt, speelt hierin ook een grote rol. Burgers doen mee uit eigenbelang, zonder bijvoorbeeld iets te willen betekenen voor de veiligheid binnen hun eigen woonomgeving, iets wat ook niet voor de hand ligt gezien de opzet van dit project.

5.2 WAS Rokkeveen

Het project WAS is opgestart in 2001 in de wijk Rokkeveen. De wijkagenten zijn samen met de wijkbewoners verantwoordelijk voor dit project.

Op 24 maart 2010 heeft een gesprek plaatsgevonden met twee van de drie wijkagenten uit de wijk Rokkeveen die betrokken zijn bij dit project. Over dit project is ook gesproken met de programmamanager Burgerparticipatie van de politie Haaglanden.

5.2.1 Hoe participeert de politie?

De wijkagenten van Rokkeveen begeleiden dit project vanuit de politie Haaglanden. Zij zorgen ervoor dat er surveillances gepland worden en lichten de deelnemers hier ook over in. Als er surveillances zijn zorgen de wijkagenten voor terugkoppeling door meldingen gedaan door de deelnemers van WAS te bespreken. Gedurende de surveillances staan de wijkagenten in direct contact met de participanten door middel van portofoons, waardoor ze zorgen voor veiligheid.

Elke dag zijn de wijkagenten bezig met WAS. Uit de dagrapportages worden de berichten voor Rokkeveen gehaald en deze worden geplaatst door de wijkagenten op de website van WAS. Hier worden zaken als namen en huisnummers uitgehaald, zodat niemand precies weet waar een inbraak of ander misdrijf heeft plaatsgevonden. Daarnaast worden de wijkagenten ook veel gebeld door de deelnemers van WAS over verdachte zaken. Aangezien de wijkagenten aan een aantal deelnemers hun gsm-nummer hebben gegeven, kan het voorkomen dat ze ook buiten dienst tijden worden gebeld.

Naast de operationele zaken, zorgen de wijkagenten er ook voor dat de deelnemers trainingen krijgen om te zorgen dat ze goed weten wat ze wel en niet mogen doen. Ook komen de wijkagenten soms met nieuwe initiatieven, zoals het Anti-Zakkenrollers Team om ook andere wijkbewoners te interesseren die misschien liever niet 's avonds laat op straat willen surveilleren.

De politie heeft binnen dit project een grote rol. Zij regelen alles met betrekking tot de surveillances, maar bemoeien zich bijvoorbeeld niet met de ledenwerving. Hun rol speelt zich echt af op het gebied van veiligheid en de overige taken worden uitgevoerd door de participerende bewoners.

5.2.2 Wat zijn de verwachtingen van de politie?

Volgens de wijkagenten heeft de politie hoge verwachtingen van WAS. Burgerparticipatie staat hoog in het vaandel van de politie en WAS wordt gezien als een project dat goed loopt. Door de jaren heen is er veel interesse getoond vanuit de politie Haaglanden, maar ook vanuit andere korpsen.

Er wordt vooral verwacht dat burgers zelfredzamer worden door dit project. Vroeger wees iedereen bij elk probleem meteen naar de politie. Men hoopt dat de burgers beter weten waar ze met problemen terecht kunnen en ook proberen om sommige zaken zelf op te lossen. Ook verwacht de politie dat ze meer informatie van burgers krijgen over problemen in de wijk. De wijkagenten wonen er niet zelf en hebben informatie van de bewoners nodig om hun werk goed te kunnen doen.

De verwachtingen van de programmamanager Burgerparticipatie zijn dat de burgers meer betrokken worden bij veiligheidsvraagstukken en dat de burger meer als partner wordt gezien door de agenten op straat. Burgers zien over het algemeen meer dan de agenten op straat en hebben veel informatie die behulpzaam kan zijn in het verminderen van criminaliteit. Deze verwachtingen komen erg overeen met die van de wijkagenten.

De wijkagenten merken dat de burgers zelfredzamer zijn geworden. Niet alleen van de deelnemers van WAS, maar ook van overige wijkbewoners krijgen ze minder meldingen over zaken die niet thuishoren bij de politie, of over zaken waar de politie niets aan kan doen. De participanten van WAS vertellen veel dingen door aan de overige wijkbewoners die de wijkagenten hun vertellen.

De verwachtingen van de wijkagenten blijken uit te komen. De burgers zijn zelfredzamer en dit blijkt niet alleen te gelden voor de participanten van WAS, maar ook voor de overige wijkbewoners. Er komen ook veel reacties op de berichten die worden geplaatst op de website. De bewoners van Rokkeveen geven veel informatie door aan de wijkagenten over bijzonderheden die ze zien in de wijk.

De verwachtingen van de programmamanager Burgerparticipatie sluiten behoorlijk aan bij die van de wijkagenten en deze verwachtingen blijken dus ook realistisch en haalbaar te zijn.

5.2.3 Vergelijking van verwachtingen van burgers en politie

De participanten van WAS gaven tijdens de interviews aan te verwachten een soort rust te creëren door hun aanwezigheid op straat. Daarnaast hoopte het merendeel dat hun woonomgeving veiliger zou worden door te participeren en dat de bewoners van Rokkeveen zelfredzamer worden.

De wijkagenten van Rokkeveen geven aan te verwachten dat de burgers zelfredzamer worden en dat de burgers meer informatie doorspelen aan de politie die belangrijk kan zijn in het bestrijden van problemen binnen de wijk.

De programmamanager Burgerparticipatie heeft soortgelijke verwachtingen als de wijkagenten. Hij hoopt daarnaast ook dat met dit soort projecten het belang van de burger als partner ingezien wordt door agenten.

Het grootste verschil tussen de verwachtingen van de burgers en de wijkagenten betreft het uiteindelijke doel wat ze met het project hebben. De burgers willen hun buurt voornamelijk veiliger maken, terwijl de wijkagenten daar eigenlijk niks over zeggen en de burgers juist meer willen inschakelen bij het oplossen van problemen en overlast. Dit heeft natuurlijk te maken met de veiligheid, maar ook met het feit dat de wijkagenten niet in Rokkeveen wonen en daarom niet weten van bepaalde problemen die spelen in de wijk.

Een overeenkomst in de verwachtingen betreft de zelfredzaamheid van de burgers. Zowel de participanten als de wijkagenten hopen dat door participatie de burgers zelfredzamer worden, maar ze hebben uiteenlopende benaderingen. De agenten hopen daardoor meer tijd te kunnen besteden aan het oplossen van problemen, ook omdat ze meer informatie van de burgers krijgen door dit project. De participanten hopen juist dat er minder geklaagd wordt, maar meer aan de problemen wordt gedaan door de buurtbewoners zelf.

Dit project is een samenwerkingsverband tussen de politie en de buurtbewoners, waarbij de politie de eindverantwoordelijke partner is en zorgt voor de veiligheid van de burgers. Het valt te verklaren dat de verwachtingen van de wijkagenten en de participanten niet helemaal overeen komen, doordat de motieven en doelen ook anders zijn. Er is al eerder gebleken dat de participanten meedoen vanuit ervaringen met hangjongeren en het zich niet helemaal veilig voelen. Het is dan ook logisch dat de participanten verwachtingen hebben die hierop aansluiten. De wijkagenten hebben weer andere motieven voor het uitvoeren van dit project.

De verwachtingen van participanten en wijkagenten liggen wel op het gebied van veiligheid, ondanks dat de insteek van de verwachtingen dus anders is. Er is dus meer overeenkomst in de verwachtingen dan bij het vorige project, wat te verklaren valt uit de opzet van het project en de mate van betrokkenheid van de partners.

5.3 Buurtpreventie Wateringen

De Buurtpreventie in Wateringen is opgestart in 2005 naar aanleiding van een enquête over veiligheidsgevoelens onder de Wateringse burgers.

De betrokken wijkagent van Wateringen heeft schriftelijk antwoord gegeven op een aantal vragen. Ook met de programmamanager Burgerparticipatie is een gesprek gevoerd over dit project.

5.3.1 Hoe participeert de politie?

Bij de buurtpreventie Wateringen is een van de wijkagenten van Wateringen betrokken. Deze wijkagent is sinds september 2008 werkzaam aan het bureau Westland en sindsdien ook betrokken bij de buurtpreventie van Wateringen.

De wijkagent speelt een redelijk kleine rol binnen dit project. Hij is voor de betrokken burgers het aanspreekpunt vanuit de politie en geeft belangrijke informatie vanuit de politie door aan het bestuur van de buurtpreventie. Daarnaast is de wijkagent ook aanwezig bij de maandelijkse

bestuursvergaderingen, waar allerlei zaken worden besproken en de wijkagent zaken vanuit de politie meldt en als sparringpartner voor de bestuursleden geldt.

De politie Westland in het algemeen heeft weinig taken binnen dit project. De wachtcommandant staat de preventen te woord als ze zich aanmelden en geeft informatie door mocht die er zijn. Als er ondersteuning nodig is, dan komen de agenten in principe van het bureau Westland.

De kleine rol van de wijkagent valt eigenlijk te verklaren door de grote zelfredzaamheid van de burgers bij dit project. Doordat de burgers alles zelf regelen zijn ze alleen afhankelijk van de politie voor informatie over bepaalde zaken en voor ondersteuning mocht dat nodig zijn. Dit past ook bij het niveau 'participeren' waaronder dit project door de politie Haaglanden is ingedeeld.

5.3.2 Welke verwachtingen heeft de politie?

De wijkagent van Wateringen geeft aan dat dit project vooral verwachtingen schept voor de burgers. Hij verwacht dat de buurtpreventie bijdraagt aan het vergroten van de veiligheidsgevoelens onder de inwoners van Wateringen. Daarnaast verwacht hij dat de buurtpreventen extra oren en ogen van de politie zijn die ook door andere burgers aangesproken kunnen worden bij problemen die spelen. Op deze manier wordt de politie dus in zekere zin ontlast. Persoonlijk vindt de wijkagent dat hij niet te veel moet verwachten van dit project. Het blijft vrijwilligerswerk en de politie zou blij moeten zijn met elke inzet door vrijwilligers, iets wat de wijkagent dus ook is!

De programmamanager Burgerparticipatie heeft bij dit project min of meer dezelfde verwachtingen als bij het project WAS. Er wordt verwacht dat de burgers beter worden betrokken bij veiligheidsproblematiek in hun eigen wijk. Daarnaast zou het natuurlijk heel erg fijn zijn als er meer burgers gaan participeren door het bestaan van dit soort projecten.

Volgens de wijkagent is het niet te bepalen of de verwachtingen uitkomen. Het is niet terug te halen op dit project of er inderdaad minder overlast en aangiftes bij de politie binnenkomen. Het lijkt wel rustiger te zijn geworden, maar er is geen inzicht of dit effect heeft op de veiligheidsgevoelens van de burgers en of het ook daadwerkelijk komt door het buurtpreventieproject. Dit is ook lastig te bepalen en hier zou meer onderzoek naar gedaan moeten worden.

De participanten van de buurtpreventie Wateringen worden wel betrokken bij de veiligheidsproblematiek in hun wijk, maar het blijkt lastig om nieuwe participanten te werven.

5.3.3 Vergelijking van verwachtingen van burgers en politie

De participanten van de buurtpreventie Wateringen die zijn geïnterviewd geven allen aan te verwachten dat het rustiger zal worden in Wateringen en dat men zich hierdoor veiliger voelt op straat. Daarnaast was er ook nog de verwachting dat door zelf mee te gaan doen aan dit project, anderen ook gemotiveerd zouden worden mee te doen en zo samen te kunnen zorgen voor meer veiligheid in Wateringen.

De wijkagent van Wateringen verwacht vooral dat de burgers zich veiliger gaan voelen. Ook het feit dat de buurtpreventen extra ogen en oren van de politie zijn en hierdoor de werkdruk van de politie wellicht kunnen verlagen is een verwachting.

De programmamanager Burgerparticipatie heeft soortgelijke verwachtingen als de wijkagent. Hij verwacht alleen dat er ook meer burgers mee gaan doen als er al een project is opgestart.

De verwachtingen van de participanten en van de politie komen behoorlijk overeen. Beiden zijn erop gericht de veiligheid te vergroten. De politie in termen van veiligheidsgevoelens en de burgers in termen van bepaalde rust op straat.

Toch zijn er ook wel verschillen in de verwachtingen. Vanuit de politie wordt er nog verwacht dat de participanten van de Buurtpreventie ook door andere bewoners van Wateringen worden aangesproken over bepaalde overlast. Dit is echter iets waar de participanten het niet over hebben gehad en iets wat zij ook niet verwachten. Vanuit de participanten wordt verwacht dat er meer mensen mee zouden gaan doen als zij mee zouden doen. Dit zijn echter verwachtingen die wel passen bij de verschillende rollen die de politie en participanten uitvoeren binnen dit project.

Bij dit project hebben de participanten en de politie weinig contact met elkaar. De participanten hebben op dit niveau een grote eigen verantwoordelijkheid en regelen dus alles zelf. De wijkagent is alleen aanwezig bij de vergaderingen van het bestuur van de vereniging.

De verwachtingen blijken behoorlijk overeen te komen, ook al is er weinig contact onderling. Er zijn natuurlijk ook verschillen in de verwachtingen aan te wijzen, maar deze passen ook bij de rollen die de participanten en politie uitvoeren binnen dit project.

5.4 Beantwoording deelvraag 3

De derde deelvraag in dit onderzoek luidt als volgt:

Hoe participeert de politie in de projecten, wat zijn hun verwachtingen en komen de verwachtingen van burgers en politie overeen?

Burgers in Blauw Scheveningen

Bij het project Burgers in Blauw Scheveningen is er een beleidsmedewerker betrokken die vooral de administratieve zaken regelt. De agenten waarmee de burger meeloopt zijn verantwoordelijk om de participant een leuke en zinvolle dag te bezorgen, maar hebben verder geen taken binnen dit project.

De verwachtingen van de politie is dat er met dit project meer draagvlak voor de politie wordt gecreëerd onder de bewoners van Scheveningen. Door ook klagers over de politie mee te nemen verwacht men dat de bewoners een positiever beeld krijgen van de politie en wellicht ook eerder met hun problemen bij de politie komen. Het is lastig om te bepalen of deze verwachting is uitgekomen, aangezien draagvlak voor de politie niet is te bepalen. Iedereen die heeft meegedaan is erg enthousiast over het project, dus dat zal voor de politie een stimulans moeten zijn om door te gaan.

De verwachtingen van participanten en politie verschillen sterk bij dit project. De participanten zijn gefocust op de korte termijn: wat gaat er op die dag gebeuren. De politie is meer gericht op de resultaten die behaald zullen worden en een effect hebben op het imago van de politie. Dat er weinig overeenkomsten zijn in de verwachtingen is logisch, gezien de motieven van de burgers. De rollen en taken van de participanten en betrokken politieagenten bevinden zich ook op een heel ander niveau.

De medewerkers van dit project hebben een grote rol in de uitvoering hiervan. Zowel de administratie, als het meenemen van burgers gedurende een dienst vergt veel van de agenten. Weliswaar vinden de agenten het vaak leuk, het is toch een extra belasting als je ook moet zorgen voor de veiligheid van een burger. Er wordt nog weinig gebruik gemaakt van het enthousiasme dat de burgers ontwikkelen voor de politie gedurende deze dag. Het zou heel goed zijn deze burgers naderhand te benaderen om actief te worden binnen andere veiligheidsprojecten van de politie.

Wijk en Agent Samen Rokkeveen

De taken voor de wijkagenten van Rokkeveen zijn voor het project WAS zeer uitgebreid. Zij plannen de surveillances in, updaten de website elke dag en surveilleren samen met de participanten op afgesproken momenten. Bij dit project zijn de taken die de wijkagenten uitvoeren ook gelieerd aan het politiewerk en voeren de participanten taken uit die niks met het politiewerk te maken hebben. De wijkagenten besteden veel tijd aan WAS, maar vinden dit niet bezwaarlijk. Ze krijgen er ook veel voor terug wat sommige andere taken makkelijker maakt.

De wijkagenten verwachten dat door dit project burgers zelfredzamer worden en niet meer voor elk klein iets de politie bellen. Daarnaast verwachten ze dat burgers door dit project sneller met informatie komen over verdachte zaken, zodat de wijkagenten daar sneller mee aan de slag kunnen. Sinds de wijkagenten bij WAS betrokken zijn merken ze dat de meeste burgers beter weten waar ze met problemen naar toe moeten en krijgen ze ook meer informatie over gebeurtenissen in de wijk.

De verwachtingen van participanten en de politie komen niet erg overeen. Beide soorten verwachtingen bevinden zich wel op het gebied van het verbeteren van de veiligheid. Voor de participanten betekent dit het creëren van rust op straat en voor de politie betekent dit dat door zelfredzaamheid en informatie van bewoners zij hun werk beter kunnen doen en dus zorgen voor een veiligere woonomgeving. Dat er meer overeenkomsten zijn tussen de verwachtingen van participanten en politie lijkt te verklaren te zijn door de betrokkenheid van de agenten bij dit project en ook het oorspronkelijke doel (woninginbraken tegen gaan) is belangrijk in het creëren van verwachtingen.

De wijkagenten zijn erg druk met dit project. Zelf geven ze aan dit geen probleem te vinden, aangezien ze er veel voor terug krijgen. Het is wel belangrijk dat de andere taken van de wijkagenten niet ondergesneeuwd worden door de tijd die ze in dit project moeten stoppen. Dat lijkt echter niet te gebeuren, maar is iets om voor de toekomst in het oog te houden.

Buurtpreventie Wateringen

De minst grote rol voor de politie is bij de Buurtpreventie Wateringen. De betrokken wijkagent is aanwezig bij de maandelijks bestuursvergadering om zaken te bespreken, geeft informatie en de politie zelf zorgt voor ondersteuning mocht dat nodig zijn. De grootste rol is voor de burgers.

De politie verwacht dat het veiligheidsgevoel onder burgers door dit project zal toenemen. Doordat er meer mensen op straat zijn zal men zich hopelijk veiliger voelen. Daarnaast verwacht de politie ook dat burgers uit Wateringen eerst de buurtpreventie benaderen voor kleine problemen, voordat ze naar de politie stappen. Het is moeilijk te zeggen of een toegenomen veiligheidsgevoel onder burgers komt door de Buurtpreventie Wateringen of door andere zaken.

Er zijn veel overeenkomsten in de verwachtingen tussen de politie en de participanten. Beiden geven aan te verwachten de veiligheid te willen vergroten. Voor de politie uit zich dit in het vergroten van veiligheidsgevoelens onder de burgers en voor de participanten in het creëren van rust op straat. De verwachting van de politie met betrekking tot de benadering van de buurtpreventie door burgers wordt door geen van de participanten genoemd.

Bij dit project heeft de wijkagent een zeer kleine rol. Het merendeel van de zaken wordt door de participanten geregeld. Alleen qua ondersteuning en informatie is de buurtpreventie afhankelijk van de politie. De participanten en de wijkagent zijn tevreden met deze manier van samenwerking. Zoals behandeld in het vorige hoofdstuk, zouden sommige participanten toch graag meer contact met de politie willen. Er moet niet vergeten worden dat het bij dit project ook moet draaien om samenwerking tussen de verschillende partijen.

Eindconclusie

De verwachtingen van participanten en de betrokken politieagenten blijken vaker niet dan wel overeen te komen. Het is natuurlijk zo dat beiden een andere rol binnen de projecten vervullen en ook met andere motieven aan een dergelijk project deelnemen. Opvallend is wel dat hoe minder contact er is tussen participanten en politie, hoe meer de verwachtingen overeen komen. Dit heeft ook weer te maken met wat men wil bereiken met het project en de motieven waarom participanten in eerste instantie mee zijn gaan doen. De niveaus waarop de projecten plaatsvinden lijken dus wel effect te hebben op de verwachtingen die de burgers hebben.

Het niveau van het project is ook van invloed op de rol van de betrokken agenten. Hoe lager het niveau van burgerparticipatie, hoe groter de rol van de politieagent. Heeft de politie een grote rol binnen het project, dan heeft de burger een kleine rol en vice versa. Een uitzondering hierop is wellicht WAS, waarbij de participanten en de wijkagenten allebei een grote rol vervullen, echter op een geheel ander vlak. De wijkagenten zorgen bij dit project ook voor veiligheid voor de burgers, doordat ze samen surveilleren en continu met elkaar in contact staan. Bij de Buurtpreventie Wateringen wordt gezorgd voor de veiligheid naar de deelnemers toe door het organiseren van trainingen waarbij de participanten leren hoe ze om moeten gaan met bepaalde situaties.

In onderstaande tabel staat de belangrijkste informatie nog weergegeven.

Project	Rol/taak politie	Verwachtingen	Verwachtingen uitgekomen?	Overeenkomsten en verschillen burgers en politie
Burgers in Blauw Scheveningen	Administratief, begeleiding, grote rol	Draagvlak creëren voor politie onder burgers	Niet bekend, deelnemers wel enthousiast	Geen overeenkomsten Politie: doel van het project Participant: invulling dag
WAS Rokkeveen	Informerende participanten, plannen surveillances, surveilleren, gemiddelde rol	Zelfredzaamheid burgers vergroten, meer informatie van burgers over opvallende zaken	Burgers lijken zelfredzamer, meer info van burgers	Weinig overeenkomsten, vooral beiden gericht op veiligheid
Buurtpreventie Wateringen	Aanwezig bestuurservaring en, informeren participanten, Kleine rol	Veiligheidsgevoel onder burgers vergroten, meer benadering buurtpreventie bij kleine problemen	Niet bekend, geen onderzoek naar veiligheidsgevoelens en benadering buurtpreventie	Veel overeenkomsten op het gebied van vergroten veiligheid. Politie: gevoelens, participanten: rust op straat

Tabel 7: Conclusies participatie politie

Hoofdstuk 6: Verklaren van succes en falen

Aan het einde van dit hoofdstuk zal de vierde en laatste deelvraag van dit onderzoek beantwoord worden. Deze deelvraag luidt als volgt. *Hoe kan succes en falen van participerende burgers in de Haagse burgerparticipatieprojecten worden verklaard?*

Om deze vraag te beantwoorden zullen achtereenvolgens de motieven van participanten, de verschillende burgerschapsstijlen en de resultaten die bereikt worden met de projecten, worden gekoppeld aan de theorie die is beschreven in Hoofdstuk 3. Hiermee kan aan het einde van dit hoofdstuk beantwoord worden of deze zaken bijdragen aan het succes van een project.

De informatie die in dit hoofdstuk gebruikt wordt is afkomstig uit de literatuur, de interviews die zijn gehouden met participanten en de gesprekken die gevoerd zijn met de betrokken politieagenten.

6.1 Verklaren van motivatie van burgers

De participanten van de onderzochte projecten hebben allemaal aangegeven waarom ze zijn mee gaan doen met het project. De motieven zijn eerder in dit verslag uitgebreid aan de orde gekomen, maar zullen hieronder nog kort worden behandeld.

De participanten van Burgers in Blauw geven aan vooral mee te zijn gaan doen om te kunnen zien hoe een werkdag van een agent eruit ziet. Daarnaast is men ook geïnteresseerd in de algehele werkwijze van de politieorganisatie an sich.

Bij Wijk en Agent Samen in Rokkeveen gaven de participanten aan mee te zijn gaan doen vanwege overlast die ze ondervonden door hangjongeren in hun directe woonomgeving. Daarnaast speelde ook de gedachte achter WAS, het samenwerken aan de veiligheid een rol in de keuze om te gaan participeren.

Bij de Buurtpreventie Wateringen werden participanten ook gedreven mee te gaan doen door overlast die ervaren werd, of doordat ze iets voor anderen wilden betekenen en zo samen de veiligheid in Wateringen wilden aanpakken.

Er zijn overeenkomsten te constateren tussen de motieven van participanten van de verschillende projecten. Het project WAS en de Buurtpreventie Wateringen lijken sterk op elkaar qua motieven. Zowel het meedoen door overlast, als het meedoen vanwege het samenwerken aan de verbetering van veiligheid komen terug en de aansprekende onderwerpen worden allen genoemd.

Het onderwerp van het project Burgers in Blauw lijkt ook de belangrijkste drijfveer van burgers te zijn om mee te gaan doen. Op dit gebied is er dus weinig verschil tussen de projecten.

Meedoen om samen te werken aan de veiligheid binnen een wijk, of doordat men het gewoon een goed initiatief vindt, is minder goed terug te voeren op het profijt hebben van de participatie. Natuurlijk krijgt men door het meedoen een goed gevoel, maar dat wordt niet aangegeven als belangrijk in de keuze om te participeren.

Naast de motieven die hierboven genoemd zijn, zijn er geen andere zaken die ertoe hebben geleid dat mensen zijn gaan participeren.

In het derde hoofdstuk is er uitgebreid ingegaan op de motieven van burgers om te participeren in projecten van de overheid. Lowndes, Pratchett en Stoker (2001) beschrijven vijf motieven voor participatie van burgers.

Burgers participeren als (Lowndes et al; 2001:446-450)

- De onderwerpen hen aanspreken;
- Het in hun eigenbelang is;
- Ze al in andere lokale organisaties participeren;
- Ze er iets aan overhouden (*what is in it for me?*);
- De methode van de organisatie van burgerparticipatie hen aanspreekt.

In de conclusie van het derde hoofdstuk is al beschreven dat de verwachting is dat de motieven van burgers vooral de eerste twee punten zullen zijn. De overige drie punten zijn belangrijk, maar zullen waarschijnlijk niet de hoofdredenen voor mensen zijn om te participeren. Deze punten kunnen wellicht burgers net over de streep trekken om mee te gaan doen, maar zullen naar verwachting geen hoofdredenen zijn.

In de onderstaande tabel staan de redenen voor participatie van Lowndes et al. Per project zal er aangegeven worden of die redenen door de burgers zijn aangegeven als motieven om te participeren.

Participatie volgens Lowndes et al.	Burgers in Blauw	Wijk en Agent Samen	Buurtpreventie Wateringen
Aansprekend onderwerp	Participant 1, 2, 3, 4	Participant 5, 6	Participant 11, 12, 13
Eigenbelang		Participant 7, 8, 9	Participant 10
Participatie in andere projecten/organisaties			
Er iets aan overhouden			
Aansprekende methode van participatie			

Tabel 8: Motieven participatie geïnterviewden

Uit de tabel valt op te maken dat inderdaad de eerste twee redenen voor participatie van Lowndes et al de belangrijkste motieven voor de burgers uit dit onderzoek zijn om te participeren. De andere drie redenen worden door geen enkele burger genoemd. Mensen willen dus best hun vrije tijd opofferen voor dit soort projecten als het dus maar in hun eigenbelang is, of het om onderwerpen gaan die men interessant vindt, waarbij het onderwerp soms nog belangrijker lijkt.

De motieven van de participanten kunnen dus goed worden verklaard door de redenen van participatie die zijn onderzocht door Lowndes et al. Wel blijkt dus dat een aantal redenen niet als hoofdredenen wordt aangegeven, maar wellicht wel van invloed zal zijn op de uiteindelijke keuze om te participeren. Dit is echter niet gebleken uit dit onderzoek.

Voor de politie Haaglanden is het belangrijk om te weten wanneer burgers mee willen gaan doen aan burgerparticipatieprojecten. Door deze informatie kan voor de werving van nieuwe deelnemers goed gefocust worden op de eerste twee motieven. Men dient er dus achter te komen voordat met burgerparticipatieprojecten wordt gestart, of er sprake is van een (gemeenschappelijk) probleem in een bepaalde buurt en aan wat voor projecten de burgers zouden willen meewerken. Als hier voldoende tijd in wordt geïnvesteerd zou het daarna eenvoudiger moeten zijn om participanten te vinden. Ook bij het werven van participanten gedurende het project is het belangrijk om te onthouden wat belangrijk is voor de participanten om mee te doen.

6.2 Burgerschapstijlen van participerende burgers

Elke burger kan ingedeeld worden onder een bepaalde burgerschapstijl. Deze stijl zegt iets over bijvoorbeeld de maatschappelijke betrokkenheid van de burgers, of het vertrouwen wat de burgers hebben in de overheid.

Door Van der Lelij en Janssens (2005; 6-7) zijn vier verschillende burgerschapstijlen onderscheiden. Deze zijn:

- Buitenstaanders (afzijdige burgers)
- Pragmatici (afwachtende burgers)
- Plichtsgetrouwen (afhankelijke burgers)
- Verantwoordelijken (actieve burgers)

Over het algemeen wordt er verwacht dat de burgers met de plichtsgetrouwe en verantwoordelijke burgerschapstijl het vaakst zullen participeren. De projecten uit dit onderzoek bevinden zich, zoals eerder uitgebreid behandeld, elk op een ander niveau. Voor de projecten WAS en de Buurtpreventie in Wateringen wordt verwacht dat het vooral burgers met de plichtsgetrouwe of verantwoordelijke

burgerschapstijl zullen zijn die participeren. Voor Burgers in Blauw, een project wat veel minder van de burgers vraagt, zouden alle soorten burgerschapstijlen passen.

Om te bepalen welke burgerschapstijl de burgers hebben, kan er gekeken worden naar bepaalde kenmerken.

- Het eerste kenmerk dat is onderzocht is het vertrouwen dat men in de politie heeft. Er is de burgers gevraagd of zij over het algemeen zeer veel, veel, weinig of zeer weinig vertrouwen hebben in het werk van de politie.
- Het tweede kenmerk waarmee de burgerschapstijl bepaald kan worden is de maatschappelijke betrokkenheid van burgers. Hiervoor wordt gevraagd naar de betrokkenheid bij andere vrijwilligersactiviteiten en er is gevraagd of de burgers het idee hebben dat bekenden hen zien als maatschappelijk betrokken.
- Het laatste kenmerk gaat over het plichtsbesef en/of verantwoordelijkheidsgevoel dat de burgers hadden voordat ze gingen meedoen aan de burgerparticipatieprojecten. Er is de burgers gevraagd of een van deze twee invloed heeft gehad op de beslissing om te participeren.

De diverse kenmerken zijn hieronder opgenomen in diverse tabellen. De nummers in de tabellen corresponderen met de geïnterviewde participanten voor dit onderzoek.

6.2.1 Vertrouwen in de politie

De participanten is gevraagd naar het vertrouwen dat zij hebben in de politie. Tien van de dertien geïnterviewde participanten geven aan veel vertrouwen te hebben in de politie.

Opvallend is dat bij het project Burgers in Blauw alle participanten veel vertrouwen hebben in de politie. Eerder is al vermeld dat deze participanten bijna geen negatieve ervaringen hebben gehad met de politie, wat zou kunnen verklaren dat ze allen veel vertrouwen hebben. Daarnaast hebben de burgers van dichtbij gezien hoe het politiewerk er aan toe gaat, iets wat ook zorgt voor een stukje vertrouwen. De burgers hebben immers gezien dat de agenten erg hun best doen voor andere burgers die hen nodig hebben.

Ook bij WAS heeft men veel vertrouwen en een participant heeft zelfs zeer veel vertrouwen in de politie. Deze participanten hebben ook weinig negatieve ervaringen gehad met de politie, iets wat deze vertrouwensband ondersteunt. De belangrijkste reden van het vertrouwen wat de participanten in de politie hebben komt toch wel door de betrokkenheid van de wijkagenten bij dit project. Door de intensieve samenwerking tussen de wijkagenten en de participanten krijgen ze ook meer het gevoel dat ze elkaar kunnen vertrouwen.

Bij de Buurtpreventie Wateringen zijn er ook twee burgers die weinig vertrouwen hebben in de politie. Een van hen heeft een negatieve ervaring met de politie, maar de andere drie participanten hebben dat niet. De participanten van dit project zijn behoorlijk zelfstandig en hebben weinig contact met de wijkagent. Hierdoor is er ook niet echt sprake van het samen werken aan de veiligheid, iets wat ervoor kan zorgen dat er minder vertrouwen is in de politie.

Over het algemeen hebben de participanten veel vertrouwen in de politie, iets wat vooral komt door de intensieve samenwerking tussen burgers en politie.

Vertrouwen in de politie	Burgers in Blauw Scheveningen	WAS Rokkeveen	Buurtpreventie Wateringen
Zeer weinig (Buitenstaanders)			
Weinig (Pragmatici)			10, 12
Veel (Plichtsgetrouwen)	1, 2, 3, 4	5, 7, 8, 9	11, 13
Zeer veel (Verantwoordelijken)		6	

Tabel 9: Vertrouwen in de politie

6.2.2 Maatschappelijke betrokkenheid van participanten

De maatschappelijke betrokkenheid van de burgers is ook belangrijk bij het bepalen van de burgerschapstijl. Maatschappelijke betrokkenheid is onderzocht door twee verschillende zaken: de

betrokkenheid van de participant bij andere projecten (op dit moment) en de maatschappelijke betrokkenheid volgens anderen.

Ongeveer de helft van de participanten is op dit moment betrokken bij andere vrijwilligersprojecten. De meeste hiervan participeren bij Burgers in Blauw of de Buurtpreventie Wateringen.

Aangezien Burgers in Blauw een eenmalig project is, houden de participanten genoeg tijd over om aan andere projecten mee te doen. Dit zou kunnen verklaren waarom drie van de vier meedoen aan andere projecten.

Bij WAS zijn juist vier van de vijf deelnemers op dit moment niet betrokken bij andere vrijwilligersprojecten. Een aantal van hen zijn dat wel geweest in het verleden, maar op dit moment stoppen ze hun energie in WAS. Dit project kost nog behoorlijk wat tijd van de deelnemers en dat zou kunnen verklaren waarom de mensen niet meedoen met andere projecten

Ook bij de Buurtpreventie Wateringen zijn drie van de vier participanten actief bij andere vrijwilligersprojecten. Deze participanten zijn echter al behoorlijk lang betrokken bij de andere projecten, iets wat kan verklaren waarom zij hierin nog steeds participeren.

Het blijkt echter lastig om te verklaren waarom mensen wel of niet meedoen met andere projecten. Dit ligt aan een heel aantal factoren zoals tijd hebben en willen investeren in die projecten. In de onderste tabel is te zien dat alle geïnterviewden denken dat anderen hen zien als maatschappelijk betrokken. Als ze denken dat anderen hen zo zien dan zullen ze zichzelf ook zo zien. Dit weegt waarschijnlijk zwaarder dan of mensen wel of niet nog in andere projecten participeren. Dit is voor iemand die niet werkt makkelijker te doen dan voor iemand die fulltime werkt en minder (vrije) tijd overhoudt.

Bij het bepalen van de maatschappelijke betrokkenheid van de participanten zal uiteindelijk meer gekeken worden naar wat anderen van hen vinden, dan de betrokkenheid bij andere projecten.

Betrokkenheid bij andere projecten	Burgers in Blauw Scheveningen	WAS Rokkeveen	Buurtpreventie Wateringen
Ja (Plichtsgetrouwen en verantwoordelijken)	1, 2, 4	9	10, 12, 13
Nee (Buitenstaanders en Pragmatici)	3	5, 6, 7, 8	11

Tabel 10: Betrokkenheid burgers bij andere projecten

Maatschappelijk betrokken volgens bekenden	Burgers in Blauw Scheveningen	WAS Rokkeveen	Buurtpreventie Wateringen
Ja (Plichtsgetrouwen en verantwoordelijken)	1, 2, 3, 4	5, 6, 7, 8, 9	10, 11, 12, 13
Nee (Buitenstaanders en pragmatici)			

Tabel 11: Maatschappelijk betrokken volgens bekenden

6.2.3 Plichtsbesef of verantwoordelijkheidsgevoel

Het laatste kenmerk dat van invloed is op de burgerschapsstijl van de burgers is het plichtsbesef of verantwoordelijkheidsgevoel dat voor de burgers mee speelde in de keuze om mee te doen met de drie geselecteerde projecten.

Bij Burgers in Blauw speelden plichtsbesef en verantwoordelijkheidsgevoel de kleinste rol. Slechts één participant gaf aan mee te zijn gaan doen vanwege verantwoordelijkheidsgevoel. Voor de overige participanten speelde dit niet mee. Zij wilden dingen te weten komen en voelden zich niet verantwoordelijk om vervolgens anderen op de hoogte te brengen van de zaken die de politie doet. Het past ook bij de opzet van dit project dat zich richt op burgers laten zien wat de politie doet en wat zich niet richt op het verbeteren van de veiligheid. Uit de motieven van de burgers blijkt ook wel dat men meedoet om iets over de politie te weten te komen en niet om hun buurt veiliger te maken.

De participanten van WAS zijn eensgezind en hebben allen het gevoel dat verantwoordelijkheidsgevoel meespeelde in de beslissing om mee te doen met dit project. Eerder is al beschreven dat een aantal ook meedoet vanwege overlast en zich best verantwoordelijk voelden om hier iets aan te doen.

Bij drie van de vier participanten van de Buurtpreventie Wateringen speelde verantwoordelijkheidsgevoel een rol, bij de ander was dit juist plichtsbesef. Het verantwoordelijkheidsgevoel kan worden verklaard door het feit dat deze participanten zich graag wilden inzetten voor het verbeteren van de veiligheid in hun wijk. De participant waarvoor plichtsbesef

meespeelde wilde graag iets betekenen voor de maatschappij an sich. Het verbeteren van de veiligheid was hierbij mooi meegenomen, maar het participeren speelde een grotere rol.

Gezien de doelen die de projecten hebben is het te verklaren dat de participanten van WAS en de Buurtpreventie Wateringen meer meedoen vanuit (vooral) verantwoordelijkheidsgevoel. De participanten van Burgers in Blauw zijn meer geïnteresseerd in de werkwijze van de politie en hier speelt verantwoordelijkheidsgevoel of plichtsbesef dan ook nauwelijks een rol.

Plichtsbesef of verantwoordelijkheidsgevoel	Burgers in Blauw Scheveningen	WAS Rokkeveen	Buurtpreventie Wateringen
Ja, beide (Plichtsgetrouwen en verantwoordelijken)			
Ja, verantwoordelijkheidsgevoel (Verantwoordelijken)	3	5, 6, 7, 8, 9	10, 12, 13
Ja, plichtsbesef (Plichtsgetrouwen)			11
Nee (Buitenstaanders en pragmatici)	1, 2, 4		

Tabel 12: Plichtsbesef of verantwoordelijkheidsgevoel

6.2.4 Indeling participanten naar burgerschapsstijl

Na het samenvoegen van bovenstaande valt er nog weinig te zeggen over de burgerschapsstijl die de participanten hebben. Op een enkeling na hebben de participanten allen een combinatie van verschillende stijlen, waarbij de meesten een combinatie van plichtsgetrouwen en verantwoordelijken hebben. Er zijn ook participanten die niet in een of twee stijlen passen, maar die kenmerken hebben van alle stijlen. Hierbij gaat het vooral om de participanten die hebben meegedaan aan Burgers in Blauw Scheveningen (participanten 1 t/m 4).

De participanten van WAS en de Buurtpreventie Wateringen blijken wel, op een participant na, in te delen onder de plichtsgetrouwen of verantwoordelijken. Dit is ook wat van te voren werd verwacht. De participanten van deze projecten zijn meer betrokken en hebben ook andere motieven (vanuit vooral verantwoordelijkheidsgevoel of plichtsbesef) waarom ze meedoen met deze projecten en hierdoor dus binnen een andere burgerschapsstijl geplaatst kunnen worden dan de participanten van Burgers in Blauw.

Er is door Van der Lelij en Janssens (2005:11-20) ook beschreven hoeveel procent van de bevolking een bepaalde burgerschapsstijl zou moeten hebben. Van de bevolking zou 31% een buitenstaander moeten zijn, 23% een pragmatici, 18% een plichtsgetrouwe en 28% zou onder de verantwoordelijke stijl moeten vallen. Ook dat blijkt in dit onderzoek niet te kloppen. 12 van de 13 participanten hebben of kenmerken van de verantwoordelijke stijl, of van de plichtsgetrouwe stijl, terwijl maar 28% en 18% van de bevolking deze stijl zou hebben. Hieruit blijkt wel dat burgerschapsstijlen lastig zijn te bepalen en vaak niet kloppen, gezien de verandering die bij mensen plaatsvindt die participeren. Natuurlijk is het wel zo dat plichtsgetrouwen en verantwoordelijken sneller zullen participeren, maar dan nog zou er in dit onderzoek ook andere stijlen bij burgers bepaald moeten zijn.

Participant	Vertrouwen in de politie	Maatschappelijke betrokkenheid	Plichtsbefef of verantwoordelijkheidsgevoel	Uiteindelijke burgerschapsstijl
1	Plichtsgetrouwen	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken	Buitenstaanders/pragmatici	Combinatie van alle vier
2	Plichtsgetrouwen	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken	Buitenstaanders/pragmatici	Combinatie van alle vier
3	Plichtsgetrouwen	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken	Verantwoordelijken	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken
4	Plichtsgetrouwen	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken	Buitenstaanders/pragmatici	Combinatie van alle vier
5	Plichtsgetrouwen	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken	Verantwoordelijken	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken
6	Verantwoordelijken	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken	Verantwoordelijken	Verantwoordelijke n
7	Plichtsgetrouwen	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken	Verantwoordelijken	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken
8	Plichtsgetrouwen	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken	Verantwoordelijken	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken
9	Plichtsgetrouwen	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken	Verantwoordelijken	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken
10	Pragmatici	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken	Verantwoordelijken	Combinatie van alle vier
11	Plichtsgetrouwen	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken	Plichtsgetrouwen	Plichtsgetrouwen
12	Pragmatici	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken	Verantwoordelijken	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken
13	Plichtsgetrouwen	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken	Verantwoordelijken	Plichtsgetrouwen/ verantwoordelijken

Tabel 13: Uiteindelijke indeling burgerschapsstijlen

In de conclusie van het derde hoofdstuk is beschreven dat het logisch zou zijn dat hoe lager het niveau van het project, hoe vaker de burgers onder de stijl buitenstaanders of pragmatici zullen vallen. Deze theorie blijkt niet helemaal te kloppen in deze praktijk. Het blijkt toch behoorlijk lastig te zijn om de geïnterviewde burgers onder een bepaalde stijl in te delen, vooral omdat deze indeling naar aanleiding van hun participatie bij dit project is.

De participanten blijken allen kenmerken van verschillende burgerschapsstijlen te hebben, waardoor deze indeling niet helemaal waterdicht is. Daarnaast zijn alleen burgers onderzocht die al participeren, dus is dit beeld misschien iets vertekend.

Burgerschapstijlen blijken dus in het geval van dit onderzoek niet een goede graadmeter voor het succes van het project. Over het algemeen zullen de plichtsgetrouwen of verantwoordelijken het meeste betrokken zijn bij dit project, maar ook van buitenstaanders en pragmatici wordt verwacht dat zij meedoen met projecten. De kans is ook groot dat de burgerschapsstijlen van de participanten veranderen naarmate zij langer meedoen. Als mensen participeren zullen zij zich vast meer betrokken gaan voelen bij de maatschappij en dus zo in een andere stijl terecht komen. Dit geldt ook voor het vertrouwen in bijvoorbeeld de overheid. Als je een positieve ervaring hebt vanwege een burgerparticipatieproject, dan zal het vertrouwen waarschijnlijk ook toenemen. Vanuit dit punt lijkt het dus goed te verklaren te zijn waarom de participanten van Burgers in Blauw een combinatie van stijlen hebben en de participanten van de overige projecten meer in de stijlen van plichtsgetrouwen of verantwoordelijken ingedeeld kunnen worden. Participeren op het laagste niveau wat gehanteerd wordt door de politie Haaglanden betekent immers dat je niet veel samenwerkt met de politie en vaak ook niet wordt gedreven door veiligheidsproblemen in de buurt, maar door andere redenen.

6.3 Resultaten en projecten

Naast de motieven van burgers om mee te doen met burgerparticipatieprojecten en de burgerschapsstijlen van de participanten, is het ook belangrijk om te bepalen hoe belangrijk de resultaten zijn voor de participanten. Dit geldt ook voor de betrokken politieagenten.

Kweit en Kweit hebben uit onderzoek geconcludeerd dat de vorm waarin burgers participeren en het doel hiervan, geen directe invloed heeft op de tevredenheid van de burgers over hun participatie. Iets wat wel van invloed blijkt te zijn op de tevredenheid is het *idee* dat mensen bijdragen aan het verbeteren van iets in de samenleving. Dit lijkt zelfs zo te zijn in geval dat er geen werkelijke invloed is op de zaken waarin de burgers participeren. De symbolische rol van participatie blijkt belangrijker te zijn dan de instrumentele rol, wat betekent dat als burgers het idee hebben dat ze kunnen participeren en dus ook kunnen bijdragen, dat belangrijker voor hen is dan het daadwerkelijke resultaat.

Tijdens de interviews met de participanten is hen gevraagd naar hoe belangrijk de resultaten zijn die met het project behaald worden en of dit invloed heeft op de keuze om wel of niet door te gaan met een project. Diezelfde vraag is ook gesteld aan de betrokken agenten en aan de programmamanager burgerparticipatie die resultaten moet verklaren voor de directie van de politie Haaglanden.

De participanten van de drie verschillende projecten zijn het erover eens dat keiharde resultaten vaak niet nodig en belangrijk zijn in de keuze om door te gaan met de projecten. Dit speelt vooral een rol bij de participanten van WAS en de Buurtpreventie Wateringen waar het gevoel dat de projecten helpen vaak veel belangrijker is dan keiharde resultaten. Soms is het niet echt motiverend als participanten tijdens een surveillancedienst geen zaken tegen komen die aan de politie gemeld hoeven te worden, maar men weet ook dat deze burgerparticipatieprojecten ook een preventieve werking hebben. Bovendien is men bang dat als er wordt gestopt met de projecten, men weer terug is bij af en de overlast weer begint. Voor deze participanten zijn keiharde resultaten dus niet heel erg belangrijk. Ze begrijpen ook dat het lastig is om resultaten te presenteren die echt samenhangen met het project. Men geeft wel aan het belangrijk te vinden dat er veel terugkoppeling is vanuit de politie. Vooral de participanten van de Buurtpreventie Wateringen missen dat nog erg. Als er zaken gemeld worden dan zou het als prettig worden ervaren als er wordt teruggekoppeld door de wijkagent wat er precies mee is gedaan. Bij WAS gebeurt dit al wel regelmatig, maar het blijft belangrijk om dit te blijven doen. Op deze manier voelt men zich nuttig en zal inderdaad zoals Kweit en Kweit omschrijven de symbolische rol van burgerparticipatie belangrijk zijn.

De participanten van Burgers in Blauw Scheveningen hebben echter het gevoel dat als er geen resultaten behaald worden het project tijd- en geldverspilling is en dat het stop gezet zou moeten worden. Aan de andere kant hebben deze participanten geen gevoel iets bij te dragen aan het verbeteren van veiligheid of aan het doel van dit project: het verbeteren van het imago van de politie. Ook hebben ze al geparticipeerd en gaan ze dat niet nog eens doen. Overigens valt op te merken dat ze zelf nauwelijks geïnteresseerd zijn in resultaten. Het was voor hen eenmalig en er is geen verdere interesse over de verdere verloop van het project.

Het lijkt erop dat het niveau van participatie toch van invloed is op het belang van resultaten. Het meest speelt hier de frequentie van participatie een rol. De participanten van WAS en de Buurtpreventie Wateringen hebben hetzelfde idee over het belang van resultaten, terwijl de participanten van Burgers in Blauw het tegenovergestelde idee hebben. Keiharde resultaten lijken de deelnemers niet belangrijk te vinden, wel goede terugkoppeling over meldingen van hun kant en aandacht door de politie.

De betrokken agenten van de burgerparticipatieprojecten zijn het er allemaal over eens dat het lastig is om de resultaten van de projecten te meten. Er kunnen veel meer factoren bijdragen aan het verbeteren van het imago van de politie of het verbeteren van de veiligheid en leefbaarheid. Allen hebben het gevoel dat de bijdrage van de burgers zeker positief is. Er worden goede signalen uit de buurt opgevangen en men is en blijft enthousiast. Volgens deze agenten is het gevoel voor hen belangrijker dan daadwerkelijke feiten over of een project wel of niet werkt en bijdraagt aan de vooropgestelde doelen. Voor hen geldt ook de bewering die Kweit en Kweit geven over de symbolische rol van burgerparticipatie met de kanttekening dat de symbolische rol wel moet bijdragen aan het gevoel dat er iets bereikt wordt.

De programmamanager Burgerparticipatie heeft dezelfde ideeën als de betrokken agenten. Als het gevoel zegt dat bepaalde zaken helpen, dan is dat net zo belangrijk als resultaten die erg lastig te meten zijn. Toch blijven resultaten erg belangrijk om ook te kunnen beargumenteren waarom bepaalde projecten door moeten gaan en andere moeten stoppen.

De deelnemers van de projecten die regelmatig participeren vinden het gevoel iets bij te dragen dus belangrijker dan het daadwerkelijke resultaat hiervan op papier. Het is wel van belang dat ze worden geïnformeerd over zaken die zij aandragen, maar het precieze aantal inbraken bijvoorbeeld hoeven de

participanten niet te weten. Het is dus voor de politie zaak om daar aandacht aan te besteden. De agenten zelf vinden gevoel ook belangrijker dan harde resultaten, maar zijn het wel met de programmamanager Burgerparticipatie eens dat het soms nodig is om met resultaten te kunnen beargumenteren waarom projecten door moeten gaan.

Het succes van een project ligt over het algemeen niet zozeer aan de resultaten die het oplevert, maar juist aan het gevoel iets bij te dragen en een goede samenwerking tussen burgers en politie. Op die manier kunnen de beste resultaten (al dan niet meetbaar) bereikt worden.

6.4 Beantwoording deelvraag 4

De vierde deelvraag in dit onderzoek luidt als volgt: *Hoe kan succes en falen van participerende burgers in de Haagse burgerparticipatieprojecten worden verklaard?*

In dit hoofdstuk zijn drie onderwerpen aan bod gekomen die van invloed kunnen zijn op het succes of falen van burgerparticipatieprojecten en hiervoor een verklaring kunnen geven. Er is in dit onderzoek dus niet gekeken of de projecten wel of niet een succes genoemd kunnen worden.

Allereerst zijn de motieven van burgers relevant voor het succes of falen van projecten. Er was van te voren verwacht dat eigenbelang of het meedoen vanwege een aansprekend onderwerp de hoofdmotieven van de burgers voor participatie zouden zijn. Dit bleek het geval te zijn waarbij het aansprekende onderwerp vaker werd genoemd dan het participeren in eigenbelang. Vooral de deelnemers aan Burgers in Blauw participeren vanwege het aansprekende onderwerp, terwijl bij WAS en de Buurtpreventie Wateringen de burgers ook meedoen omdat ze zelf overlast hebben ondervonden. Het is goed dat burgers meedoen vanuit deze twee motieven. Ze doen het vrijwillig en vinden het leuk of willen iets in hun eigen omgeving verbeteren. Voor de politie is het goed om te onthouden wanneer mensen meedoen met dit soort projecten. Dit maakt het makkelijker om participanten te werven wat er weer voor zorgt dat de druk voor anderen afneemt en een project nog beter kan gaan lopen.

Lowndes et al beschreven in totaal vijf motieven voor burgers om te participeren. Van deze vijf motieven waren er drie die meer als bijzaken kunnen gelden bij het overhalen van burgers om te participeren. De overige twee motieven zijn de motieven die ook de geïnterviewde participanten aan hebben gegeven. De theorie over de motieven lijkt dus ook de motieven van deze participanten te kunnen verklaren, hoewel niet alle motieven voorkomen.

Burgerschapsstijlen geven een aantal kenmerken weer van de participanten. Over het algemeen zullen de plichtsgetrouwen en verantwoordelijken het vaakst participeren. Deze stijl werd vooral verwacht bij de participanten van WAS en de Buurtpreventie Wateringen. Participanten van Burgers in Blauw zouden eigenlijk elke stijl kunnen hebben, aangezien dit een eenmalig project is dat weinig tijd kost. Deze burgerschapsstijlen kunnen natuurlijk niet bepalen of projecten een succes zijn, maar geven wel aan wat voor typen burgers er participeren en wat die belangrijk vinden (mate van betrokkenheid, afwachtend of juist niet) en waar rekening mee gehouden kan worden.

Uit de interviews bleek dat het lastig is om één burgerschapstijl aan participanten toe te kennen. Vaak zijn het combinaties van stijlen die de burgers bezitten. Bij Burgers in Blauw zijn er wel meer participanten met een gecombineerde stijl van alle vier de stijlen en bij WAS en de Buurtpreventie Wateringen meer participanten met een plichtsgetrouwe/verantwoordelijke stijl. Dit was van te voren ook redelijk de verwachting.

Het is echter moeilijk om te zeggen of burgerschapsstijlen invloed hebben op het succes van een project. Door mee te doen aan projecten worden burgers over het algemeen meer betrokken bij de maatschappij en voelen ze zich sneller verantwoordelijk voor bepaalde zaken. Burgerschapsstijlen kunnen dus veranderen als men gaat participeren. Wat wel belangrijk is om te onthouden is dat om actief burgers te werven voor een bepaald project, er wel rekening gehouden kan worden met de stijlen. Plichtsgetrouwen en verantwoordelijken zullen sneller meedoen aan projecten die veel van hen vragen, terwijl pragmatici en buitenstaanders misschien wel mee willen doen aan projecten die niet veel tijd kosten (zoals Burgers in Blauw). Burgerschapsstijlen zijn dus niet altijd een factor in het verklaren van succes en falen van projecten en dus ook niet in dit onderzoek.

Uit onderzoek blijken burgers die participeren niet altijd erg geïnteresseerd te zijn in concrete resultaten van de projecten. Het gevoel wat men heeft over de werking van het project blijkt toch erg belangrijk te zijn. Zo heeft men geen behoefte aan getallen over inbraken, maar is men juist

geïnteresseerd in terugkoppeling vanuit de politie over zaken die men heeft aangedragen. De symbolische rol die Kweit en Kweit in hun onderzoek beschrijven is hier dus heel erg aan de orde. Dit geldt overigens vooral voor de participanten van WAS en de Buurtpreventie Wateringen. De participanten van Burgers in Blauw zouden wel graag willen weten of het project resultaat boekt. Aangezien dit een eenmalige vorm van burgerparticipatie is en ze het gevoel hebben niks bij te dragen is dit te verklaren.

De politie vindt gevoel ook belangrijker dan resultaten. Ze geven ook aan het lastig te vinden om burgers van die informatie te voorzien, aangezien het lastig meten is of iets puur door het project komt, of door andere dingen. Voor de beargumentatie van de reden voor een project blijven concrete resultaten echter wel nodig.

Het gevoel dat men bij een project heeft blijkt vooral bij de intensievere vormen van burgerparticipatie belangrijker te zijn dan concrete resultaten die het project oplevert. Het succes van het project hangt echter af van de terugkoppeling van de politie en de samenwerking tussen de participant en de politie.

Het succes van een project kan dus wel degelijk beïnvloed worden door rekening te houden met de redenen waarom burgers participeren, de burgerschapsstijlen en de terugkoppeling van de resultaten van projecten. Om nieuwe participanten te werven zou de politie in moeten zetten op burgers die bijvoorbeeld klagen over overlast, of op mensen die echt geïnteresseerd zijn in een bepaald project. Op deze manier krijg je de meest actieve burgers. Burgerschapsstijlen zijn lastig te achterhalen, maar bij projecten op een laag niveau blijken ook lagere burgerschapsstijlen te participeren. Deze burgers participeren dus liever in projecten die niet veel tijd kosten. Voor projecten op hogere niveaus zijn het juist de burgers met hogere burgerschapsstijlen die participeren.

Resultaten van projecten blijken vaak niet belangrijk te zijn voor participanten. Persoonlijk denk ik ook dat concrete resultaten wel eens negatief kunnen uitpakken, omdat daar dan uit kan blijken dat het project niet in harde getallen is uit te drukken. Dit zorgt ervoor dat mensen gedemotiveerd worden en misschien wel bang om in het vervolg mee te doen. Belangrijker is een goede terugkoppeling en samenwerking met de politie.

Door te kijken naar de motieven van burgers en het belang van resultaten voor de burgers kan verklaard worden waarom en of een project een succes is of niet. Burgerschapsstijlen kunnen een verklaring geven voor het succes van een project, maar aangezien het lastig is te bepalen welke burgerschapsstijl burgers hebben en deze ook kan veranderen gedurende het project, biedt dit geen garantie tot succes.

Er dient ook rekening mee gehouden te worden voor wie het project een succes genoemd kan worden. Is dit voor de participanten of juist voor de politie? En is het project voor de politie een succes als de participanten tevreden zijn? Dit zijn allemaal zaken die onderzocht dienen te worden.

Burgerparticipatieprojecten kunnen een succes genoemd worden als de participanten vrijwillig en met de juiste motivatie meedoen en vooral het gevoel hebben iets bij te dragen aan het doel van het project. Bij de meeste projecten blijkt het meten van daadwerkelijke resultaten onmogelijk, omdat er nooit met zekerheid gezegd kan worden dat het project de oorzaak is. Gevoel iets bij te dragen zou in dit geval een betere graadmeter zijn. Voor de politie blijft het lastig, aangezien zij vaak met resultaten moet komen om een project te kunnen verantwoorden. Worden er geen resultaten geboekt, dan zou het voor kunnen komen dat een project wordt gestopt, terwijl participanten en wellicht ook niet-participanten het gevoel hebben dat er iets is veranderd binnen hun buurt. De politie moet zich dus afvragen wat zwaarder weegt in dit soort gevallen; objectieve of subjectieve veiligheid. Natuurlijk is het niet de bedoeling dat de politie ook met projecten doorgaat die totaal geen effect lijken te hebben, maar vaak hebben de betrokken agenten ook wel een idee of een project wel of niet werkt.

Hoofdstuk 7: Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zullen de belangrijkste conclusies van dit onderzoek aan bod komen. In de afgelopen hoofdstukken zijn stuk voor stuk de deelvragen beantwoord die helpen bij het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Deze onderzoeksvraag luidt als volgt: *In hoeverre speelt het niveau van participatie een rol bij de verwachtingen van zowel politie als participerende burgers bij burgerparticipatieprojecten van de politie Haaglanden?*

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn drie verschillende projecten die op een ander niveau van burgerparticipatie plaatsvinden onderzocht. Deze projecten zijn Burgers in Blauw Scheveningen, Wijk en Agent Samen Rokkeveen en de Buurtpreventie Wateringen. Van deze projecten is een aantal participanten geïnterviewd en ook de betrokken agenten en de programmamanager Burgerparticipatie zijn geïnterviewd om de nodige informatie te verkrijgen.

7.1 Conclusie

Tijdens dit onderzoek zijn vele aspecten onderzocht van burgerparticipatie bij de politie Haaglanden met als doel om te bekijken of het niveau van burgerparticipatie een rol speelt bij de verwachtingen van burgers en politie.

Uit dit onderzoek blijkt dat het niveau van burgerparticipatie zeker van invloed is op bepaalde zaken. Allereerst is het niveau van participatie al van invloed op de betrokkenheid van de burger. Hoe lager het niveau van participatie, hoe minder de burgers hoeven te participeren, hoe minder verantwoordelijk ze zijn voor het project en hoe minder betrokken ze dus zijn. Het niveau zorgt ook andersom voor de mate van betrokkenheid van de politie. Dit is eigenlijk tegenovergesteld aan dat van de burger. Hoe lager het niveau van participatie, hoe meer participatie van de politie en hoe meer verantwoordelijkheid de politie heeft voor het project.

Ook de motieven van burgers om te participeren bij de verschillende projecten zijn deels afhankelijk van het niveau waarop het project zich bevindt. Bij Burgers in Blauw (het laagste niveau van participatie: informeren) waren de burgers vooral geïnteresseerd in de werking van de politie als organisatie, maar ook in hoe de gemiddelde dag van een politieagent eruit ziet. Deze motieven zijn dus op basis van het aansprekende onderwerp van het project.

Bij WAS (niveau consulteren) zijn de participanten vooral mee gaan doen, omdat ze zelf last hadden van overlast of doordat ze de gedachte achter het project mooi vonden.

Participanten van de Buurtpreventie Wateringen (niveau participeren) doen mee omdat ze last hebben (gehad) van overlast door hangjongeren in hun directe woonomgeving, of omdat ze zich nuttig willen maken voor de maatschappij en de overlast voor anderen willen verminderen. De overlast door hangjongeren is binnen dit project niet de absolute drijfveer, aangezien een meerderheid daar weinig last van ondervindt en juist iets wil betekenen voor anderen.

De motieven van de participanten zijn goed te verklaren door de theorie van Lowndes et al. Zij hebben vijf redenen van participatie onderscheiden waarvan er twee als hoofdredenen gezien kunnen worden: eigenbelang en een aansprekend onderwerp. Dit zijn ook precies de motieven die de burgers aangaven voor participatie. Ook de burgerschapsstijlen van burgers kunnen verklaren waarom mensen participeren. Hoe hoger de stijl die de burgers hebben, hoe groter de kans dat men participeert. Deze stijl zegt echter niets over de achterliggende gedachte van participatie.

De politie Haaglanden is vooral geïnteresseerd in de verwachtingen die de burgers hebben van burgerparticipatieprojecten.

De participanten van Burgers in Blauw hadden vooral verwachtingen over hoe de dag zou verlopen, en niet over het effect van dit project op bijvoorbeeld de veiligheid in hun eigen omgeving. Dit sluit behoorlijk aan bij hun motieven om meer te weten te komen over hoe de politie werkt. De dag bleek achteraf vaak anders te zijn dan men van te voren dacht. Politiewerk bleek vaak socialer en niet alleen maar spannend.

Deelnemers aan het project WAS verwachtten dat zij hun woonomgeving veiliger en leefbaarder maken door te participeren. Dit zou zich moeten vertalen in een soort rust op straat, ook als er niet wordt gesurveilleerd. De verwachtingen met betrekking tot de rust die men wilde creëren blijken

uitgekomen. Het is rustiger op straat en door de band die is opgebouwd tussen de participanten en hangjongeren is er ook meer respect naar elkaar toe.

De geïnterviewde deelnemers van de Buurtpreventie Wateringen hebben allen dezelfde verwachtingen. Zij hopen met hun aanwezigheid 's avonds op straat een bepaalde rust te kunnen creëren. Daarnaast werd ook verwacht dat door deel te nemen aan dit project, andere buurtbewoners ook mee zouden gaan doen om hun woonomgeving veiliger te maken. De burgers hebben zeker het idee dat het rustiger is geworden in Wateringen, die verwachting is inmiddels uitgekomen. Wel blijkt het moeilijk te zijn om nieuwe deelnemers te vinden voor dit project.

De motieven en verwachtingen van de projecten WAS en de Buurtpreventie Wateringen blijken behoorlijk overeen te komen. Dit is te verklaren door het feit dat de taken die de participanten hebben behoorlijk overeen komen, en doordat het project WAS uiteindelijk toch ook voor een deel valt in te delen naar het zelfde niveau als de Buurtpreventie Wateringen. Het project Burgers in Blauw is een totaal anders project qua taken van de burgers en het is ook niet vreemd dat er een heel ander verwachtingspatroon is en er om andere redenen wordt geparticipeerd.

De verwachtingen van de participerende burgers zijn zeker afhankelijk van het niveau van participatie. Hoe lager het niveau van participatie, hoe meer de burgers verwachtingen hebben die te maken hebben met het verloop van het project en niet met het te bereiken doel voor de politie. Hoe hoger het niveau van participatie, hoe meer de burgers dus verwachtingen hebben die te maken hebben met het bereiken van doelen zoals ook geformuleerd door de politie. Daarnaast blijkt dat de motieven van burgers voor participatie en hun verwachtingen sterk op elkaar aan sluiten. Doen de burgers mee, omdat ze zelf last hebben van overlast, dan sluiten de verwachtingen hierop aan doordat ze hopen dat het rustiger wordt op straat. Ook de duur van het project blijkt van invloed op de verwachtingen. Hoe langer het project duurt, des te hoger zijn de verwachtingen van de burgers.

Bij de burgers speelt het niveau wel een rol bij de verwachtingen over de projecten, maar er zijn meer zaken die invloed hierop hebben en die in dit onderzoek naar voren zijn gekomen, zoals motivatie en de duur van het project.

De verwachtingen die de politie van de projecten heeft kunnen ook beïnvloed worden door het niveau waarop het project plaatsvindt.

De verwachting van de politie is dat er met Burgers in Blauw meer draagvlak voor de politie wordt gecreëerd onder de bewoners van Scheveningen. Door ook mensen met een negatieve perceptie van de politie mee te nemen verwacht men dat de bewoners een positiever beeld krijgen van de politie en wellicht ook eerder met hun problemen bij de politie komen. Het is lastig te bepalen of deze verwachting is uitgekomen, aangezien draagvlak voor de politie niet is te bepalen. Iedereen die heeft meegedaan is erg enthousiast, dus dat zal voor de politie een stimulans moeten zijn om door te gaan.

De wijkagenten van WAS verwachten dat door dit project burgers zelfredzamer worden en niet meer voor elk klein voorval de politie bellen. Daarnaast verwachten ze dat burgers door dit project sneller met informatie komen over verdachte zaken, zodat de politie daar sneller mee aan de slag kan. Sinds de wijkagenten bij WAS betrokken zijn merken ze dat de meeste burgers beter weten waar ze met problemen naar toe moeten en krijgen ze ook meer informatie over gebeurtenissen in de wijk.

De politie verwacht dat het veiligheidsgevoel onder burgers van de Buurtpreventie Wateringen door dit project zal toenemen. Doordat er meer mensen op straat zijn zal men zich hopelijk veiliger voelen. Daarnaast verwacht de politie ook dat burgers uit Wateringen eerst de buurtpreventie benaderen voor kleine problemen, voordat ze naar de politie stappen. Het is moeilijk te zeggen of een toegenomen veiligheidsgevoel onder burgers komt door de Buurtpreventie Wateringen of door andere zaken.

De verwachtingen van de politie lijken meer beïnvloed te worden door het niveau waarop het project plaatsvindt dan bij de participanten van de projecten. Vooral de rol van de burger heeft bij de projecten speelt hierin een rol. Hoe groter de rol van de burger, hoe meer de verwachtingen van de politie zijn gericht op veiligheid. Hoe kleiner dus die rol hoe meer men hoopt het imago van de politie te verbeteren en niet zozeer iets te bereiken op het gebied van veiligheid. Dit sluit aan bij de uitleg van de niveaus. Bij het niveau participeren helpen de burgers echt mee aan het verbeteren van de veiligheid, terwijl ze bij informeren alleen geïnformeerd worden over de politie. De verwachtingen van de politie zijn ook sterk afhankelijk van het doel van het project en dan vooral het oorspronkelijke doel om met dit project te beginnen.

Het verschil in verwachtingen is het grootst bij projecten waar de participanten het meest contact hebben met de politie. Het zou logischer zijn dat verwachtingen meer overeen zouden komen als er

ook meer contact is. Dan kan er meer gesproken worden over de verwachtingen die men van het project heeft. Op deze manier zal de politie ook de burgers een reële verwachting van de resultaten van het project kunnen voorhouden.

Het antwoord op de onderzoeksvraag luidt dat het niveau van burgerparticipatie zeker van invloed is op de verwachtingen die de participanten en politie hebben van de projecten. Het lijkt er op dat niveau een grotere invloed heeft op verwachtingen van de politie dan van de participanten. Echter niet alleen het niveau is hierop van invloed. Ook zaken als het doel en duur van het project en de motieven waarmee geparticipeerd wordt zijn belangrijk bij het opstellen van verwachtingen bij zowel de politie als de participerende burgers.

7.2 Overige conclusies en aanbevelingen

Naast de conclusies die effect hebben op de beantwoording van de onderzoeksvraag, zijn er nog meer opvallendheden te melden die uit dit onderzoek naar voren komen.

Allereerst blijkt dat het niveau van participatie in theorie en praktijk wel eens verschilt van elkaar. Het project WAS zou theoretisch onder het niveau consulteren moeten vallen, maar na dit onderzoek blijkt het meer onder het niveau participeren geplaatst te kunnen worden. Dit maakt voor het verloop van het project niet uit, maar het is als politie prettig om te weten welke verschillende projecten er zijn. Daarnaast zijn niet alle niveaus echt niveaus waarop de burgers kunnen participeren. Bij Burgers in Blauw (informereren) kan men zich afvragen of de burgers echt participeren, of dat ze het gewoon leuk vinden om een kijkje in de keuken van de politie te nemen. Dit blijkt ook het geval te zijn na de interviews. Dit project zal meer als opstap gebruikt kunnen worden voor burgers om op een hoger niveau te gaan participeren, maar momenteel kan dit project naar mijn mening geen burgerparticipatie genoemd worden. Daarnaast lijkt er een te groot gat te zijn tussen de verschillende niveaus. Het is een grote stap om als burger van een project waarbij geen rol wordt gevraagd naar een project te gaan waar een hele grote betrokkenheid wordt gevraagd door de politie te consulteren over allerlei zaken. De stap naar het echt meedoen (participeren) is daarna wederom groot maar overzichtelijk, aangezien burgers dan aan de slag gaan met problemen die ze zelf hebben aangedragen. Er zou dus eigenlijk een tussenvorm moeten komen tussen de niveaus informeren en consulteren.

Uit dit onderzoek blijkt ook dat burgers anders kijken naar resultaten van projecten dan wel eens wordt gedacht. Participanten willen goed geïnformeerd worden over de dingen die ze doen en vinden het belangrijk dat de zaken waaraan zij werken worden teruggekoppeld, maar echt concrete resultaten blijken niet altijd nodig te zijn om de participanten tevreden te houden. Voor hen is het belangrijker dat de politie aandacht besteedt aan het werk wat ze doen en dat ze op de hoogte worden gehouden van allerlei zaken. Daarnaast zijn resultaten dus ook niet belangrijk in de keuze om wel of niet door te gaan met een project. Het gevoel dat de participanten hebben over een project is vele malen belangrijker. De politie en vooral de wijkagenten hebben hierin de taak de burgers wel te informeren over de zaken die worden aangedragen door de participanten, maar hoeven geen misdaadcijfers en dergelijke te verstrekken. Hieraan hebben de participanten vaak geen behoefte.

In de inleiding van dit verslag is het begrip *community policing* kort aan de orde gekomen. Hierbij wordt er samen met de burger bepaald wat lokale problemen zijn en hoe die verbeterd kunnen worden. Daarnaast worden er kleine politiebureaus geopend in de wijken, wordt er meer aandacht besteed aan de tevredenheid van de burger over de politie, zijn er buurtvergaderingen en wordt er bijvoorbeeld een nieuwsbrief uitgebracht (Skogan en Hartnett; 1997:5). In het begin van deze nieuwe manier van werken door de politie, bleek het moeilijk de buurten erbij te betrekken. Het lag niet in de aard van de burgers om met de politie samen te werken (ibid:111). Na een aantal jaren is er een steeds betere samenwerking tussen burgers en politie en is deze manier van werken succesvol te noemen (Herrington en Millie; 2007:15).

De politie Haaglanden hanteert deze manier van werken ook enigszins en het niveau wat hier het meeste op aansluit is dat van 'consulteren'. Hierbij is het de bedoeling dat burgers (niet vrijblijvend) wordt gevraagd naar prioriteiten en problemen in de buurt. In dit onderzoek bleek het project op dat niveau (WAS) echter op een hoger niveau te passen. De politie probeert wel steeds meer samen te werken met burgers, en doet daar ook erg haar best voor, door het opstarten van allerlei projecten. Er zou echter nog meer naar de burgers van een wijk geluisterd kunnen worden om er achter te komen

wat nou de daadwerkelijke problemen zijn in hun woonomgeving. Wellicht komen daar hele andere zaken uit dan dat de politie van te voren denkt.

Ook het begrip *reassurance policing* is al kort aan de orde gekomen. Hierbij gaat het vooral om het geruststellen van burgers op het gebied van veiligheid en criminaliteit en het zorgen dat het gat tussen objectieve en subjectieve veiligheid wordt verkleind (Herrington en Millie; 2007:11). Deze projecten zijn geen van allen opgezet met als doel de participanten gerust te stellen. Wel hoopt men natuurlijk dat burgers een realistischer beeld krijgen van criminaliteit. Tijdens de interviews heb ik de burgers gevraagd of zij een ander beeld hebben gekregen van veiligheid. Geen van de burgers voelde zich in elk geval onveiliger, maar veel veiliger voelde ze zich ook niet. Wel hadden ze door te participeren een realistischer beeld gekregen van de hoeveelheid politie die er 's avonds op straat is en ook van de hoeveelheid criminaliteit die er bij hen in de buurt eigenlijk plaatsvindt. Men had gedacht dat er meer politie op straat zou zijn dan dat werkelijk het geval was, en weet door het participeren meer van de problemen in de buurt die eerder niet bekend waren onder de participanten. Doordat men echter beter weet hiermee om te gaan voelt men zich niet onveiliger.

Er is hier dus geen sprake van *reassurance policing*. De politie doet er weinig aan om angstgevoelens weg te nemen. Hier valt ook een koppeling te maken met de resultaten van de projecten. Als participanten goed geïnformeerd zijn, dan zullen ze ook minder last hebben van onveiligheidsgevoelens. Daarentegen is het bij deze projecten ook zo dat de burgers niet participeren vanuit angstgevoelens, maar vanuit ervaren overlast of omdat ze het een goed project vinden. Als de politie echt wat zou willen doen aan het gat tussen objectieve en subjectieve veiligheid, dan zal ze zich juist moeten richten op een groep die al bang is en niet participeert.

Een project valt of staat met een goede samenwerking tussen de verschillende actoren. Daarnaast zouden (wijk)agenten veel van elkaar kunnen leren met betrekking tot het benaderen en actief houden van burgers. Als er ergens problemen zijn dan willen mensen wat doen, daar zou meer gebruik van gemaakt moeten worden. Ook mensen die veel klagen over bepaalde overlast zouden heel goed benaderd kunnen worden om mee te doen met een bepaald project. Deze drie projecten hebben alle drie hun sterke en ook hun zwakke kanten en als politie is het goed om jezelf af te vragen hoeveel vrijheid je burgers wilt geven. Te veel vrijheid zorgt er misschien voor dat ze 'eigen rechter' of 'politieagentje' gaan spelen en te weinig vrijheid kan burgers tegen de borst stoten omdat ze weinig zelf kunnen bepalen en alleen maar moeten doen wat de politie hen opdraagt. Dit zou nog iets zijn waarover goed nagedacht dient te worden.

7.2.1 Aanbevelingen voor de politie

De politie Haaglanden kan een aantal dingen doen dat er voor kan zorgen dat burgerparticipatie in de toekomst nog belangrijker en beter wordt.

1. Door de niveaus van burgerparticipatie anders vorm te geven kunnen de projecten beter in een bepaald niveau geplaatst worden. De stap van informeren naar consulteren is een hele grote (van niks doen naar opeens raad geven aan de politie) en kan voor veel burgers ook een reden zijn om niet mee te doen. Een stap hiertussen zou een goed idee zijn om te zorgen dat burgers die hebben meegedaan aan een project op het niveau informeren vervolgens een niveau hoger gaan participeren. Dit zou een niveau moeten zijn waarbij burgers dus wel zelf meewerken aan het verbeteren aan de veiligheid, maar niet meteen de politie dienen te vertellen wat te doen. Eigenlijk een combinatie van informeren en consulteren naar het voorbeeld van *community policing* zoals dat is opgezet in Chicago. Daarnaast is het goed om in achterstandswijken te onderzoeken aan wat voor zaken de politie volgens de burgers meer zou moeten werken om de veiligheid te vergroten. Door deze zaken aan te pakken en hierover ook terugkoppeling te geven zou er meer vertrouwen in de politie ontstaan door de buurtbewoners.
2. Om burgerparticipatie te laten slagen dient iedereen die erbij betrokken is gestimuleerd te worden om er het beste van te maken. Betrokken agenten kunnen veel van elkaar leren met betrekking tot de begeleiding van participanten. Het zou een goed idee zijn om de betrokken agenten een soort 'meeloopdag' aan te bieden bij een ander project. Op die manier leren de agenten van elkaar en kunnen projecten nog succesvoller gemaakt worden.

3. De politie zou meer moeten doen met burgers die al actief hebben geparticipeerd bij bijvoorbeeld Burgers in Blauw. Deze mensen zijn vaak erg enthousiast geworden door hieraan mee te doen en daarom makkelijk te benaderen voor een vervolgproject. Deze burgers hebben al meer kennis van de politie en hebben ook een goed beeld van waar de politie allemaal voor is. Daarnaast zou dit project breder getrokken kunnen worden met betrekking tot het informeren. Het zou voor de politie ook heel nuttig kunnen zijn om te horen van burgers wat zij opvallend vonden en waar zij problemen mee hebben. Zeker omdat dit project lokaal gecoördineerd wordt, zou hier veel meer mee gedaan kunnen worden.
4. Voor de participanten is het belangrijk om te weten wat er wordt gedaan met de zaken die zij aanleveren bij de politie. Het stimuleert burgers enorm om te weten wat er is gedaan met hun suggesties en op deze manier blijven ze dingen aandragen. Er zijn natuurlijk zaken waarover geen informatie mag worden gegeven, maar alleen al dat even melden met het feit dat ze er mee bezig zijn zorgt ervoor dat de burgers tevreden zijn. Het gevoel mee te werken aan de veiligheid is voor burgers belangrijker dan daadwerkelijke resultaten van de projecten. Ze willen vooral veel weten en hier zou de politie op moeten inspelen. Het geven van aandacht aan de burgers is enorm belangrijk, zelfs als de burgers vooral zelfstandig werken is het belangrijk om aandacht te geven aan de participanten en niet alleen aan de participanten die bijvoorbeeld in een bestuur zitten. Elke burger is bij deze projecten belangrijk.
5. Bij het opstarten van projecten is het verstandig om burgers te betrekken bij de opzet hiervan. Vaak hebben zij een bepaald beeld van hoe ze zouden willen meewerken binnen het project. Daarnaast beschikken zij vaak over meer kennis van de problemen waarvoor een project wordt opgestart, aangezien zij in een bepaalde wijk wonen. Ook is het goed om te overleggen over de hoeveelheid vrijheid die participanten krijgen gedurende een project. Sommigen vinden het niet prettig om veel vrijheid te krijgen en anderen willen dit juist wel. Door hier vooraf over te spreken voorkom je een hoop problemen achteraf als de participanten vinden dat ze teveel vrijheid krijgen.

7.2.2 Aanbevelingen voor participerende burgers

De participerende burgers kunnen zelf natuurlijk ook veel doen om de burgerparticipatieprojecten beter te maken. Zij zijn hier in principe niet verantwoordelijk voor en de politie is hen heel erg dankbaar voor wat ze doen, maar de betrokken agenten weten ook niet altijd wat de burgers willen. Naar aanleiding van de interviews met de burgers volgen ook een aantal aanbevelingen voor hen.

1. Vraag om terugkoppeling van de politie als u iets heeft aangedragen. De politie heeft niet altijd het idee dat daar behoefte aan is. Niet altijd kan er veel verteld worden over bepaalde situaties, maar het zorgt er in elk geval voor dat u op de hoogte bent en dat u weet dat men er mee bezig is. Vraag hier vooral ook om als het u stimuleert om beter te participeren.
2. Mochten er zaken zijn waar u het niet mee eens bent binnen de opzet van het project, dan kunt u dit vaak het beste bespreken met het bestuur van de vereniging. Vaak heeft men geen idee dat er een bepaalde onvrede heerst onder de participanten en kan er gehandeld worden als dit duidelijk gemaakt wordt.

Naast deze twee punten is het voor de participerende burgers belangrijk om te onthouden dat de politie heel erg blij is met het feit dat er door burgers mee wordt gedaan aan de projecten. Gedurende dit onderzoek heb ik met veel mensen van de politie gesproken over dit onderwerp en allen gaven aan dat het toch zo bijzonder is dat er mensen zijn die hun vrije tijd opofferen om hun eigen buurt veiliger te maken. Wellicht dat die waardering niet altijd wordt uitgesproken, maar hij is er dus wel degelijk.

7.3 Beperkingen van het onderzoek

Gedurende dit onderzoek zijn er enkele beperkingen gevonden die ervoor kunnen zorgen dat tijdens een soortgelijk of een vervolgonderzoek andere resultaten kunnen zijn.

Er is maar bij drie projecten van de politie Haaglanden onderzoek gedaan, waardoor er bij andere projecten nog andere zaken zouden kunnen spelen. Bovendien hadden deze projecten ook niet allen hetzelfde doel, waardoor het achteraf moeilijk was om zaken te generaliseren.

Alleen *participerende* burgers zijn geïnterviewd voor dit onderzoek. Waarschijnlijk zou het interviewen van burgers die niet participeren een hele nieuwe dimensie geven aan het onderzoek. Echter is dan het risico dat deze burgers vaak geen idee hebben wat burgerparticipatie precies inhoudt. Daarnaast zijn er in totaal maar 13 burgers geïnterviewd. Meer burgers interviewen zorgt voor een hogere tijdsdruk, maar ook voor betrouwbaardere resultaten. Ook zouden tijdens de interviews meer vragen gesteld kunnen worden die maar een of twee bepaalde antwoordmogelijkheden hebben.

Als laatste zijn er alleen betrokken agenten geïnterviewd voor dit onderzoek. Deze interviews gingen weliswaar veel over de projecten waarbij ze betrokken waren, maar een invalshoek van een agent die niet betrokken was, was wellicht leuk en interessant geweest voor dit onderzoek.

Literatuurlijst

- Arnstein, S. (1969), A ladder of citizen participation, *Journal of the American Planning Association*, 35, 4, 216-224
- Edelenbos J., A. Domingo, P.J. Klok en J. van Tatenhove (2006), *Burgers als beleidsadviseurs: Een vergelijkend onderzoek naar acht projecten van interactieve beleidsvorming bij drie departementen*, Amsterdam: Instituut voor Publiek en Politiek
- Geul, A. (1999), Onbekend verschieft: Publieksparticipatie in de Verenigde Staten en Nederland, *Bestuurskunde*, 8, 7, 311-322
- Herrington en Millie (2007), Reassurance en de nieuwe gemeenschapsgerichte politiezorg, in: Ponsaers, P. en L. Gunter Moor, (red), *Reassurance policing: concepten en receptie*, Gent: Centrum voor politiestudies
- Kweit, M. en R. Kweit (2007), Participation, perception of participation, and citizen support, *American Politics Research*, 35, 3, 407-425
- Lelij, B. van der en M. Janssens (2005), *Burgerschapstijlen in Den Haag*, Amsterdam: Motivacation
- Lowndes, V., L. Pratchett en G. Stoker (2001), Trends in Public participation: Part 2 - Citizens' perspectives, *Public Administration*, 79, 2, 445-455
- Lowndes, V., L. Pratchett en G. Stoker (2006), Diagnosing and remedying the failings of official participation schemes: The CLEAR framework, *Social Policy & Society*, 5, 2, 281-291
- Michels, A. (2006), Citizen participation and democracy in the Netherlands, *Democratization*, 13, 2, 323-339
- Nieuwstraten, J. en J. Bodrij (2008), *Strategische noties participatie 2008-2011*, Den Haag: Politie Haaglanden
- Politie Haaglanden (2008), *Korpsvisie 2008-2011*, Den Haag
- Politie Haaglanden (n.d), *Haaglanden Feiten*, verkregen op 13 april 2010 <http://www.politie.nl/Haaglanden/overditkorps/Haaglandenfeiten/>
- Raad van Hoofdcommissarissen (2005), *Politie in Ontwikkeling: Visie op de politiefunctie*, Den Haag: NPI
- Scholte, R. (2008), Burgerparticipatie in veiligheidsprojecten, in: H. Boutellier en R. van Steden, (red.), *Veiligheid en burgerschap in een netwerksamenleving*, Den Haag: Boom juridische uitgevers, pp. 223-241
- Skogan, W.G., en S. Hartnett (1997), *Community Policing, Chicago Style*, New York: Oxford University Press
- Terpstra, J. (2008), Burgers in veiligheid, in: H. Boutellier en R. van Steden, (red.), *Veiligheid en burgerschap in een netwerksamenleving*, Den Haag: Boom juridische uitgevers, pp. 243-265
- Terpstra, J. en R. Kouwenhoven (2004), *Samenwerking en netwerken in de lokale veiligheidszorg*, Zeist: Kerckebosch
- WAS (2005), *Het WASBoek*, Zoetermeer
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2005), *Vertrouwen in de buurt*, Amsterdam: Amsterdam University Press

Wongergem en Gunter Moor (2007), Reassurance Policing: een mogelijkheid tot revitalisering van de wijkgerichte aanpak, in: Ponsaers, P. en L. Gunter Moor, (red), *Reassurance policing: concepten en receptie*, Gent: Centrum voor Politiestudies

Bijlage 1: Geïnterviewde burgers

Burgers in Blauw Scheveningen

Participant 1, 30 jaar, meegedaan in februari 2009, geïnterviewd op 17 februari 2010

Participant 2, 53 jaar, meegedaan in maart 2009, geïnterviewd op 18 februari 2010

Participant 3, 39 jaar, meegedaan in februari 2009, geïnterviewd op 24 februari 2010

Participant 4, 55 jaar, meegedaan in november 2009, geïnterviewd op 24 februari 2010

WAS Zoetermeer

Participant 5, 68 jaar, betrokken sinds 3 jaar, geïnterviewd op 16 februari 2010

Participant 6, 57 jaar, betrokken sinds 9 jaar, geïnterviewd op 16 februari 2010

Participant 7, 43 jaar, betrokken sinds 5 maanden, geïnterviewd op 16 februari 2010

Participant 8, 60 jaar, betrokken sinds 2,5 jaar, geïnterviewd op 16 februari 2010

Participant 9, 60 jaar, betrokken sinds 2 jaar, geïnterviewd op 22 februari 2010

Buurtpreventie Wateringen

Participant 10, 52 jaar, betrokken sinds 5 jaar, geïnterviewd op 15 februari 2010

Participant 11, 67 jaar, betrokken sinds 3 jaar, geïnterviewd op 23 februari 2010

Participant 12, 42 jaar, betrokken sinds 2 jaar, geïnterviewd op 23 februari 2010

Participant 13, 38 jaar, betrokken sinds 3 jaar, geïnterviewd op 4 maart 2010

Bijlage 2: Interviewvragen burgers

Burgers in Blauw Scheveningen

Nr.	Sub	Vraag	Gewenst antwoord	Wat te doen bij onbruikbaar antwoord	Verwijst naar
1		Wanneer hebt u meegedaan aan dit project?	Datum	Als iemand het niet weet, ongeveer te weten komen	Algemeen
2		Wat was voor u de reden om mee te doen met dit project?	Een van de 5 redenen van Lowndes et al	Bij onduidelijk antwoord de 5 stappen noemen 1. Aansprekende onderwerpen 2. Eigenbelang 3. Participeren in andere organisatie 4. Er iets aan overhouden 5. Aansprekende methode	Deelvraag 2
3		Wat was uw taak binnen het project?	Alleen surveilleren, bestuur etc		Algemeen
4	A	Waarom is de politie volgens u begonnen met dit project?	Dichten kloof politie burger, verbeteren imago politie	-	Deelvraag 2
	B	Welke verwachtingen had u van dit project?	Verwachtingen op het gebied van veiligheid	Doorvragen naar verwachtingen op het gebied van veiligheid	Deelvraag 2
5	A	Zijn de verwachtingen tot nu toe uitgekomen?	Ja/Nee	-	Deelvraag 2
	B	Waarom wel/niet?	Uitleg	-	Deelvraag 2
6		Wat zijn volgens u de verwachtingen van de politie van dit project?	Dezelfde verwachtingen of andere	Doorvragen totdat er een duidelijk antwoord is	Deelvraag 2/3
7	A	Kreeg u voldoende informatie van de politie over de volgende punten			
	B	Het doel van het project?	Ja/nee + uitleg	-	Deelvraag 1
	C	De resultaten van het project?	Ja/Nee + uitleg	-	Deelvraag 1
8		Hoe verliep het contact met de politie gedurende de dienst?	Goed/niet goed + uitleg	-	Deelvraag 1
9	A	Heeft u het gevoel dat uw bijdrage heeft geholpen bij het bereiken van de doelen en verwachtingen van de politie?	Ja/Nee		Deelvraag 2
	B	Waarom wel/niet?	Uitleg		Deelvraag 2
10		Was de politie tijdens de dienst ook geïnteresseerd in de problemen die u ondervindt in uw omgeving? Wat vond u daarvan?	Ja/Nee, waarom wel of niet?		Deelvraag 1
11		Is uw mening over de politie veranderd sinds u participeert?	Ja/Nee + uitleg	Verbeterd of niet?	Deelvraag 2/3
12		Heeft u over het algemeen zeer veel, veel, weinig of zeer weinig vertrouwen in de politie?	Zeer veel, veel, weinig, zeer weinig	Antwoordmogelijkheden herhalen	Deelvraag 2 burgerschapsstijlen
13	A	Bent u betrokken bij andere vrijwilligersprojecten?	Ja/nee + wat voor soort	Uitleggen definitie vrijwilligersproject	Deelvraag 2 Burgerschapsstijlen
	B	Zien anderen u als maatschappelijk betrokken?	Ja/nee + waarom wel niet?	Uitleggen maatschappelijk betrokken?	Deelvraag 2 Burgerschapsstijlen
14		Kunt u aangeven welke rol	Grote/kleine rol +		Deelvraag 2

		plichtsbef en verantwoordelijkheidsgevoel speelden bij de keuze om mee te doen?	uitleg		Burgerschapsstijlen
15		Hoe belangrijk zijn de behaalde resultaten in de keuze om wel of niet door te gaan met het project?	Wel of niet belangrijk + uitleg		Deelvraag 2
16		Kunt u aangeven op een schaal van 1-10 hoe waardevol u uw rol aan het project vindt	1-10 + uitleg		Deelvraag 2
17		Zou u opnieuw ervoor kiezen om mee te doen met een zelfde soort project, of kiest u voor een andere vorm?	Ja nee, welke vorm	Verskillende vormen uitleggen	Algemeen
18		Heeft het meedoen aan dit participatieproject uw idee over veiligheid veranderd?	Ja/nee, positief of negatief?	Aangeven wat veiligheidsgevoel is	Algemeen

WAS Zoetermeer

Nr.	Sub	Vraag	Gewenst antwoord	Wat te doen bij onbruikbaar antwoord	Verwijst naar
1		Sinds wanneer bent u betrokken bij dit project?	Aantal jaren/maanden	Als iemand het niet weet, ongeveer te weten komen	Algemeen
2		Wat was voor u de reden om mee te doen met dit project?	Een van de 5 redenen van Lowndes et al	Bij onduidelijk antwoord de 5 stappen noemen 1. Aansprekende onderwerpen 2. Eigenbelang 3. Participeren in andere org 4. Er iets aan overhouden 5. Aansprekende methode	Deelvraag 2
3		Wat is uw taak binnen het project?	Alleen surveilleren, bestuur etc.		Algemeen
4		Hoe vaak doet u mee in de maand?			
5	A	Waarom is de politie volgens u begonnen met dit project?	Terugdringen inbraken in Rokkeveen	-	Deelvraag 2
	B	Welke verwachtingen heeft u van dit project?	Verwachtingen op het gebied van veiligheid	Doorvragen naar verwachtingen op het gebied van veiligheid	Deelvraag 2
6	A	Zijn de verwachtingen tot nu toe uitgekomen?	Ja/Nee	-	Deelvraag 2
	B	Waarom wel/niet?	Uitleg	-	Deelvraag 2
7		Wat zijn volgens u de verwachtingen van de politie van dit project?	Dezelfde verwachtingen of andere	Doorvragen totdat er een duidelijk antwoord is	Deelvraag 2/3
8	A	Krijgt u voldoende informatie van de politie over de volgende punten			
	B	Het doel van het project?	Ja/nee + uitleg	-	Deelvraag 1
	C	De resultaten van het project?	Ja/Nee + uitleg	-	Deelvraag 1
9	A	Hoe verloopt het contact met de politie?	Goed/niet goed + uitleg	-	Deelvraag 1
	B	Vindt u het contact met de politie voldoende?	Ja/Nee + uitleg	-	Deelvraag 1
	C	Waarover heeft u vaak contact met de politie?		-	Deelvraag 1
	D	Wie initieert het contact?	Burger/Politie	-	Deelvraag 1
	E	Welke manier gebruikt u of de politie om contact te leggen?	e-mail /telefoon/langs	-	Deelvraag 1

			komen etc.		
10	A	Heeft u het gevoel dat uw bijdrage helpt bij het bereiken van de doelen en verwachtingen van de politie?	Ja/Nee		Deelvraag 2
	B	Waarom wel/niet?	Uitleg		Deelvraag 2
11		Wordt u regelmatig geraadpleegd over zaken die spelen bij u in de wijk?	Ja/nee + uitleg		Deelvraag 1
12		Is uw mening over de politie veranderd sinds u participeert?	Ja/Nee + uitleg	Verbeterd of niet?	Deelvraag 2/3
13		Heeft u over het algemeen zeer veel, veel, weinig of zeer weinig vertrouwen in de politie?	Zeer veel, veel, weinig, zeer weinig	Antwoordmogelijkheden herhalen	Deelvraag 2 Burgerschap sstijlen
14	A	Bent u betrokken bij andere vrijwilligers projecten	Ja/nee + wat voor soort	Uitleggen definitie vrijwilligers project	Deelvraag 2 Burgerschap sstijlen
	B	Zien anderen u als maatschappelijk betrokken?	Ja/nee + waarom wel niet?	Uitleggen maatschappelijk betrokken?	Deelvraag 2 Burgerschap sstijlen
15		Kunt u aangeven welke rol plichtsbesef en verantwoordelijkheidsgevoel spelen bij de keuze om mee te doen?	Grote/kleine rol + uitleg		Deelvraag 2 Burgerschap sstijlen
16		Hoe belangrijk zijn de behaalde resultaten in de keuze om wel of niet door te gaan met het project?	Wel of niet belangrijk + uitleg		Deelvraag 2
17		Kunt u aangeven op een schaal van 1-10 hoe waardevol u uw rol aan het project vindt	1-10 + uitleg		Deelvraag 2
18		Zou u opnieuw ervoor kiezen om mee te doen met een zelfde soort project, of kiest u voor een andere vorm?	Ja nee, welke vorm	Verskillende vormen uitleggen	Algemeen
19		Heeft het meedoen aan dit participatieproject uw idee over veiligheid veranderd?	Ja/nee, positief of negatief?	Aangeven wat veiligheidsgevoel is	Algemeen

Buurtpreventie Wateringen

Nr.	Sub	Vraag	Gewenst antwoord	Wat te doen bij onbruikbaar antwoord	Verwijst naar
1		Sinds wanneer bent u betrokken bij dit project?	Aantal jaren/maanden	Als iemand het niet weet, ongeveer te weten komen	Algemeen
2		Wat was voor u de reden om mee te doen met dit project?	Een van de 5 redenen van Lowndes et al	Bij onduidelijk antwoord de 5 stappen noemen 1. Aansprekende onderwerpen 2. Eigenbelang 3. Participeren in andere org 4. Er iets aan overhouden 5. Aansprekende methode	Deelvraag 2
3		Wat is uw taak binnen het project?	Alleen surveilleren, bestuur etc.		Algemeen
4		Hoe vaak doet u mee in de maand?	Aantal keren		Algemeen
5	A	Waarom is de politie volgens u begonnen met dit project?	Enquête over onveiligheidsgevoelens in Wateringen	-	Deelvraag 2
	B	Welke verwachtingen heeft u van dit project?	Verwachtingen op het gebied	Doorvragen naar verwachtingen op het	Deelvraag 2

			van veiligheid	gebied van veiligheid	
6	A	Zijn de verwachtingen tot nu toe uitgekomen?	Ja/Nee	-	Deelvraag 2
	B	Waarom wel/niet?	Uitleg	-	Deelvraag 2
7		Wat zijn volgens u de verwachtingen van de politie van dit project?	Dezelfde verwachtingen of andere	Doorvragen totdat er een duidelijk antwoord is	Deelvraag 2/3
8	A	Krijgt u voldoende informatie van de politie over de volgende punten			
	B	Het doel van het project?	Ja/nee + uitleg	-	Deelvraag 1
	C	De resultaten van het project?	Ja/Nee + uitleg	-	Deelvraag 1
9	A	Hoe verloopt het contact met de politie?	Goed/niet goed + uitleg	-	Deelvraag 1
	B	Vindt u het contact met de politie voldoende?	Ja/Nee + uitleg	-	Deelvraag 1
	C	Waarover heeft u vaak contact met de politie?		-	Deelvraag 1
	D	Wie initieert het contact?	Burger/Politie	-	Deelvraag 1
	E	Welke manier gebruikt u of de politie om contact te leggen?	e-mail/telefoon/langs komen etc.	-	Deelvraag 1
10	A	Heeft u het gevoel dat uw bijdrage helpt bij het bereiken van de doelen en verwachtingen van de politie?	Ja/Nee		Deelvraag 2
	B	Waarom wel/niet?	Uitleg		Deelvraag 2
11		Heeft u het gevoel dat de politie u behandelt als een gelijkwaardige partner?	Ja/Nee, waarom wel of niet?		Deelvraag 1
12		Is uw mening over de politie veranderd sinds u participeert?	Ja/Nee + uitleg	Verbeterd of niet?	Deelvraag 2/3
13		Heeft u over het algemeen zeer veel, veel, weinig of zeer weinig vertrouwen in de politie?	Zeer veel, veel, weinig, zeer weinig	Antwoordmogelijkheden herhalen	Deelvraag 2 burgerschapsstijlen
14	A	Bent u betrokken bij andere vrijwilligers projecten	Ja/nee + wat voor soort	Uitleggen definitie vrijwilligers project	Deelvraag 2 Burgerschapsstijlen
	B	Zien anderen u als maatschappelijk betrokken?	Ja/nee + waarom wel niet?	Uitleggen maatschappelijk betrokken?	Deelvraag 2 Burgerschapsstijlen
15		Kunt u aangeven welke rol plichtsbef en verantwoordelijkheidsgevoel spelen bij de keuze om mee te doen?	Grote/kleine rol + uitleg		Deelvraag 2 Burgerschapsstijlen
16		Hoe belangrijk zijn de behaalde resultaten in de keuze om wel of niet door te gaan met het project?	Wel of niet belangrijk + uitleg		Deelvraag 2
17		Kunt u aangeven op een schaal van 1-10 hoe waardevol u uw rol aan het project vindt	1-10 + uitleg		Deelvraag 2
18		Zou u opnieuw ervoor kiezen om mee te doen met een zelfde soort project, of kiest u voor een andere vorm?	Ja nee, welke vorm	Verschillende vormen uitleggen	Algemeen
19		Heeft het meedoen aan dit participatieproject uw idee over veiligheid veranderd?	Ja/nee, positief of negatief?	Aangeven wat veiligheidsgevoel is	Algemeen

Bijlage 3: Vragenlijst agenten

Burgers in Blauw Scheveningen, WAS Rokkeveen, Buurtpreventie Wateringen

1. Wat is jouw taak binnen dit project?
2. Sinds wanneer voer je deze taak uit?
3. Waarom is de politie begonnen met dit project?
4. Welke verwachtingen heeft de politie van dit project? En jij persoonlijk?
5. Zijn de verwachtingen (tot nu toe) uitgekomen?
6. Waarom wel/niet?
7. Heb je inzicht in de resultaten van dit project?
8. Worden de doelen met dit project bereikt?
9. Hoe belangrijk zijn behaalde resultaten in de keuze om wel/niet door te gaan met dit project?
10. Wat zou er moeten veranderen om dit project nog succesvoller te maken?

Programmamanager Burgerparticipatie

1. Wat wordt er hopelijk bereikt met burgerparticipatie bij de politie Haaglanden?
2. Wat zijn de verwachtingen voor het project Burgers in Blauw?
3. Wat zijn de verwachtingen voor WAS?
4. Wat zijn de verwachtingen voor buurtpreventie Wateringen?
5. Speelt niveau van het project een rol in de verwachtingen?
6. Hoe worden de resultaten bepaald?
7. In hoeverre worden resultaten gebruikt om de projecten te laten doorgaan?
8. Wie wordt er afgerekend op slechte resultaten?